

PROGNOZA ZAPOTRZEBOWANIA GOSPODARKI REGIONU NA SIŁĘ ROBOCZĄ
W UKŁADZIE SEKTOROWO-BRANŻOWYM I KWALIFIKACYJNO-ZAWODOWYM
W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM

ETAP I

STRUKTURA ZAWODOWA MIESZKAŃCÓW DOLNEGO ŚLĄSKA A KIERUNKI
ROZWOJU DOLNOŚLĄSKIEGO RYNKU PRACY

RAPORT:

**BADANIE ANKIETOWE EKSPERTÓW NA TEMAT KIERUNKÓW
ROZWOJU DOLNOŚLĄSKIEGO RYNKU PRACY**

Badanie współfinansowane przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach programu Kapitał Ludzki Poddziałanie 8.1.4.: Przewidywanie Zmiany Gospodarczej.

Lider Projektu:

AGERON POLSKA

ul. Wiśniowa 40B
02-520 Warszawa
Tel.: (022) 646 42 21
Fax: (022) 646 42 23

Partnerzy:

AGERON INTERNACIONAL, S.L.

Avda. de las Dos Castillas, 33
Ática. Edificio 7
28224 Pozuelo de Alarcón, Madrid, Hiszpania
tel.: +34 91 714 13 93
fax.: +34 91 714 14 84

PEOPLE MATTERS, S.L.

c/ Serrano, 21
28001 Madrid, Hiszpania
tel./fax: +34 91781 06 80

Streszczenie

Raport ten jest podsumowaniem drugiego zadania, jakie było realizowane w ramach badania: „Struktura zawodowa mieszkańców Dolnego Śląska a kierunki rozwoju dolnośląskiego rynku pracy”, będącego częścią większego projektu pod nazwą „Prognoza zapotrzebowania gospodarki regionu na siłę roboczą w układzie sektorowo-branżowym i kwalifikacyjno-zawodowym w województwie dolnośląskim”. Badanie opierało się na analizie danych pierwotnych uzyskanych w drodze badania ankietowego metodą wywiadu bezpośredniego wśród ekspertów pracujących w Instytucjach Otoczenia Biznesu, pracodawców oraz kadry akademickiej. Badanie dotyczyło kierunków rozwoju dolnośląskiego rynku pracy, jednocześnie jednym z celów szczegółowych było zidentyfikowanie niszowych branż gospodarki, które w przyszłości mogą odgrywać istotną rolę w rozwoju województwa.

Po przeprowadzeniu wywiadów z ekspertami reprezentującymi dolnośląskie instytucje otoczenia biznesu, ośrodki akademickie, instytucje publiczne oraz sektory gospodarki, dobranymi na zasadzie doboru celowego, otrzymaliśmy szereg informacji opartych na wiedzy, doświadczeniu i przewidywaniach ekspertów. W wyniku przeprowadzonej klasyfikacji danych uzyskaliśmy wyniki dotyczące kierunków rozwoju dolnośląskiego rynku pracy, a także niszowych branż gospodarki, które w przyszłości mogą odgrywać istotną rolę w rozwoju województwa dolnośląskiego.

Eksperci zostali poproszeni o wypowiedzi w trzech głównych blokach tematycznych:

- Ocena sytuacji gospodarczej województwa dolnośląskiego
- Ocena sytuacji gospodarczej poszczególnych sektorów
- Analiza regionalnego rynku pracy

W obrębie pierwszego bloku eksperci dokonali oceny aktualnej sytuacji ekonomicznej województwa oraz jego położenia gospodarczego względem innych regionów kraju. Wypowiedzieli się również na temat szans rozwoju poprzez pryzmat czynników sprzyjających i zagrożeń.

Drugi blok tematyczny został poświęcony analizie sytuacji ekonomicznej poszczególnych gałęzi gospodarki województwa. Dane jakościowe tyczą się szans i perspektyw ewolucji poszczególnych branż. Eksperci dokonali również oceny innowacyjności sektorów gospodarki oraz określili kierunki inwestycyjne. Przedstawiciele poszczególnych sektorów zostali poproszeni o przeanalizowanie sytuacji gospodarczej reprezentowanych przez nich branż. Dokonali ich porównania w stosunku do bliźniaczych sektorów gospodarczych w innych województwach. Weryfikacji uległa także droga ewolucji reprezentowanych sektorów. Ponadto eksperci przeprowadzili analizy SWOT własnych sektorów.

Trzeci blok tematyczny poświęcony jest strukturze i rozwojowi rynku pracy województwa dolnośląskiego. Głównym zadaniem postawionym przed ekspertami w tej części badania było określenie luki pomiędzy popytem a podażą na dolnośląskim rynku pracy. Ocena dokonana została na poziomie regionalnym oraz na płaszczyźnie sektorów.

Jednym z pierwszych wniosków, jakie wynikają z analizy uzyskanych w wyniku badania informacji, to fakt, iż województwo dolnośląskie jest ogólnie dobrze oceniane przez ekspertów pod względem gospodarczym. Zaletą regionu jest położenie geograficzne na skrzyżowaniu europejskich tuneli komunikacyjnych w sąsiedztwie z Niemcami i Czechami. Region Dolnego Śląska postrzegany jest jako miejsce sprzyjające inwestycjom. Kolejne przedsięwzięcia gospodarcze implikują wzrost województwa i generują zapotrzebowanie na siłę roboczą. Te właśnie czynniki sprawiają, że województwo dolnośląskie jest lepiej oceniane na tle innych regionów Polski.

Dolny Śląsk postrzegany jest jako region prorozwojowy. Szansy rozwoju upatruje się w rozbudowie infrastruktury. Rozbudowana sieć połączeń z resztą kraju i państwami sąsiednimi będzie sprzyjała zdaniem ekspertów nowym inwestycjom. Obecny stan infrastruktury stwarza bariery dla rozwoju przedsiębiorczości. Szans na zmiany w tym zakresie upatruje się w organizacji mistrzostw Europy w piłce nożnej EURO 2012. Ponadto wydarzenie to postrzega się jako ogromną szansę promocji regionu.

Niekorzystnym zjawiskiem jest nierównomierny rozwój regionu i ukształtowanie się silnego centrum i słabych peryferii. Realne jest dalsze rozwarstwienie gospodarcze województwa.

Pozytywnym aspektem jest korelacja opinii ekspertów w zakresie mocnych oraz słabych stron, a także szans i zagrożeń dla regionu i Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego. Gwarantuje to w dużej mierze aktualność podstaw na jakich zbudowana została Strategia, a co za tym idzie wynikających z niej wniosków.

Podsumowując opinie eksperckie na temat kondycji poszczególnych sekcji gospodarki wg PKD możemy wywnioskować, że województwo dolnośląskie znajduje się pod wpływem światowej recesji. Eksperti wskazują, że poszczególne branże na Dolnym Śląsku, będąc elementem globalnego systemu rynkowego, w sposób bezpośredni lub pośredni odczuwają skutki dekonunktury. Silnie uprzemysłowiony region szczególnie odczuwa spadek konsumpcji w Europie Zachodniej. Wśród ekspertów panuje mimo to pogląd o przejściowym charakterze recesji i o powrocie korzystnej koniunktury w stosunkowo bliskim okresie.

Podmioty podobnie lub lepiej oceniają swoje położenie gospodarcze w porównaniu do innych regionów Polski. Wysoka dynamika wzrostu gospodarczego w ostatnich latach przekłada się na pozytywną ocenę ewolucji poszczególnych branż. Wskazuje się na fakt, iż ostatnie lata to na terenie województwa skok technologiczny w zakresie procesów produkcyjnych i wzrost jakości wytwarzanych dóbr.

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów można zauważyć, że większość ekspertów uznała, iż najszybciej rozwijającymi się branżami będą branża informatyczna, usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz turystyka.

Zdaniem ankietowanych Dolny Śląsk posiada markę województwa sprzyjającego rozwojowi technologii informacyjnych. Informatyka uważana jest za branżę najbardziej innowacyjną. Zasoby w postaci zaplecza naukowego i kapitału ludzkiego powinny pomóc branży w osiągnięciu wysokiej dynamiki wzrostu.

Zdaniem specjalistów na Dolnym Śląsku zauważalny jest trend wzrostu sektora usług charakterystyczny dla gospodarek rozwiniętych. Proces ten napędza wzrastająca stopa życia ludności. Zakłada się, że w przyszłości usługi będą stanowiły o sile gospodarki województwa. Jako strategiczne wyodrębnia się usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, głównie outsourcing procesów biznesowych.

Wśród usług wskazuje się również turystykę jako branżę o największej potencjalnej dynamice wzrostu. Lokalny charakter funkcjonujących w ramach branży przedsiębiorstw i

naturalne zasoby nakazują traktować ją jako strategiczną dla gospodarki województwa dolnośląskiego.

W dalszej perspektywie czasowej eksperci wskazują na branże niszowe, które mogą przyczynić się do przyspieszenia rozwoju gospodarki Dolnego Śląska. Za niszowe branże eksperci postrzegają energetykę odnawialną oraz centra badawczo-rozwojowe, na podstawie których tworzona jest gospodarka oparta na wiedzy. Ponadto za niszowe eksperci uważają niektóre segmenty branży turystycznej, takie jak agroturystyka, ośrodki SPA. Wspominano również ogólnie o usługach pozwalających na oszczędność czasu.

Analiza informacji dotyczącej rynku pracy pozwala wysunąć wnioski, że światowa sytuacja gospodarcza wpłynęła już na dolnośląski rynek pracy. Według ekspertów przemysł po raz pierwszy od kilku lat został zmuszony do przeprowadzenia grupowych redukcji zatrudnienia. Respondenci prognozują w najbliższym czasie spadek liczby ofert pracy. Zdaniem ekspertów będzie to efektem cięcia kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw. Jednocześnie prognozuje się rosnącą podaż zasilaną przez absolwentów i osoby, które tracą pracę w wyniku kolejnych redukcji etatów. Zjawisko to może zostać dodatkowo spotęgowane przez powrót emigrantów z zagranicy.

Pozytywnym aspektem sytuacji na rynku pracy jest opinia ekspertów wyrażająca przejściowy charakter tego zjawiska i prognozy, że w perspektywie kilku lat rynek dojdzie z powrotem do pożądanej równowagi. Musi jednak minąć pewien czas zanim przedsiębiorstwa odbudują poziom produkcji z 2008 roku.

Spis treści

Streszczenie	3
1. Wprowadzenie	9
2. Metodologia badania i źródła informacji	12
3. Opis wyników badania.....	18
3.1. Ocena sytuacji gospodarczej województwa dolnośląskiego	19
3.1.1. Ocena ogólnej sytuacji gospodarczej regionu w opinii ekspertów	19
3.1.2. Dolny Śląsk a inne regiony kraju.....	21
3.1.3. Najbardziej interesujące i istotne tendencje pojawiające się w regionie Dolnego Śląska, które mogłyby zwiększyć szanse rozwoju gospodarki w ciągu najbliższych 3-5 lat	25
3.1.4. Zjawiska gospodarcze, społeczne, polityczne i technologiczne na poziomie ogólnokrajowym, europejskim i globalnym, które mogą stanowić szansę rozwoju województwa w perspektywie najbliższych 3-5 lat.....	27
3.1.5. Zagrożenia na poziomie regionalnym, z którymi w perspektywie najbliższych 3-5 lat będą się musiały zmagać sektory gospodarki regionu	29
3.1.6. Zmiany gospodarcze, społeczne, polityczne i technologiczne występujące na poziomie ogólnokrajowym, europejskim i globalnym, które mogą wpływać negatywnie na rozwój gospodarki w najbliższych 3-5 latach	30
3.1.7. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku a opinie respondentów	32
3.1.8. Podsumowanie	33
3.2. Ocena sytuacji gospodarczej poszczególnych sektorów gospodarki	35
3.2.1. Branże o największym potencjale rozwoju w najbliższych 3-5 latach.....	56
3.2.2. Branże o największym potencjale rozwoju perspektywie 10 lat	58
3.2.3. Niszowe sektory gospodarki	59
3.2.4. Branże innowacyjne.....	61
3.2.5. Inwestycje na terenie Dolnego Śląska	62
3.2.6. Branże najbardziej dotknięte aktualną dekonjunkcją	63
3.2.7. Wnioski	64
3.3. Analiza regionalnego rynku pracy.....	67
3.3.1. Ogólna sytuacja na rynku pracy w województwie dolnośląskim	68

3.3.1.1. Tendencje występujące na dolnośląskim rynku pracy	69
3.3.1.2. Kierunki studiów a atrakcyjność na rynku pracy.....	74
3.3.2 Sytuacja na rynku pracy w poszczególnych sektorach	75
3.3.3. Emigracja	84
3.3.4 Związki zawodowe a sytuacja na rynku pracy.....	87
4. Aneksy	93
<i>Aneks nr I: Kwestionariusz ankiety do badania: Kierunki rozwoju dolnośląskiego rynku pracy</i>	<i>93</i>
Wprowadzenie.....	96
Dane osoby ankietowanej	97
Podstawowe dane o firmie/instytucji.....	97
Część 1. Ocena sytuacji gospodarczej województwa dolnośląskiego	98
Część 2. Ocena sytuacji gospodarczej poszczególnych sektorów	99
Część 3. Analiza regionalnego rynku pracy	102

1. Wprowadzenie

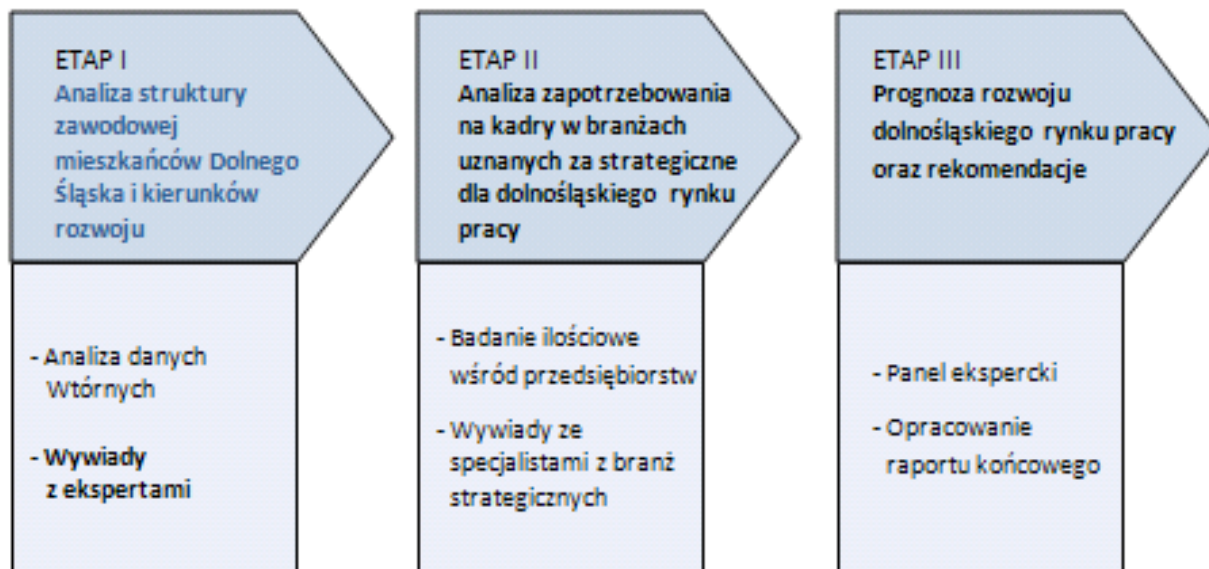
Raport ten jest drugim opracowaniem przygotowanym przez firmy Ageron Polska, Ageron Internacional, S.L. i People Matters, S.L. w ramach realizacji projektu „Prognoza zapotrzebowania gospodarki regionu na siłę roboczą w układzie sektorowo-branżowym i kwalifikacyjno-zawodowym w województwie dolnośląskim” na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

Konieczność realizacji badania obejmującego swoją tematyką prognozowanie popytu na pracę w poszczególnych branżach województwa dolnośląskiego wynika z sygnalizowanego w wielu opracowaniach dotyczących rynku pracy niedostosowania podaży pracy na Dolnym Śląsku do zapotrzebowania na pracę zgłaszanego przez przedsiębiorców. Na dolnośląskim rynku pracy mamy bowiem do czynienia z deficytem siły roboczej w niektórych grupach kwalifikacyjno-zawodowych i z jednoczesnym niedostosowaniem kwalifikacji pracowników do oczekiwań pracodawców. Przewidywanie zmiany gospodarczej i wynikające z niego działania, mające na celu dostosowanie podaży do zmieniającego się popytu na rynku pracy powinny przynieść korzyści szerokiemu spektrum uczestników rynku pracy i przyczynić się do szybszego rozwoju gospodarczego regionu.

Realizowany projekt, rozpoczęty w lutym 2009 roku, ma na celu przede wszystkim przeprowadzenie analizy rozwoju regionu oraz prognozowanie zmian społeczno-gospodarczych zachodzących w regionie na rzecz wzrostu poziomu wiedzy uczestników rynku pracy, w szczególności przedsiębiorców oraz władz regionalnych i lokalnych. Prognozowanie to obejmować musi uwzględniające zmianę gospodarczą badania zapotrzebowania na kadry gospodarki w układzie sektorowym i zawodowo-kwalifikacyjnym.

Projekt został podzielony na trzy etapy. Na pierwszym etapie realizacji projektu przeprowadzane jest badanie pod nazwą: „Struktura zawodowa mieszkańców Dolnego Śląska a kierunki rozwoju dolnośląskiego rynku pracy”. Schemat podziału projektu na poszczególne etapy i wyodrębnione w ramach etapów zadania przedstawiony jest na rys. 1. Kolorem oznaczono aktualny etap, wytłuszczonym drukiem oznaczono zadanie, do którego odnosi się ten raport.

Rysunek 1. Schemat realizowanego projektu

Źródło: opracowanie własne

W ramach I etapu projektu określone zostały następujące cele badawcze:

- wskazanie branż gospodarki strategicznych dla rozwoju Dolnego Śląska czyli takich, które będą się najbardziej dynamicznie rozwijać, a co za tym idzie generować najwięcej miejsc pracy
- analiza struktury zawodowej mieszkańców województwa dolnośląskiego (określenie profilu zawodowo-kwalifikacyjnego mieszkańców regionu)
- zestawienie kwalifikacji i zawodów poszukiwanych przez strategiczne branże z aktualną strukturą zawodowo-kwalifikacyjną mieszkańców (zestawienie strony popytowej i podażowej panującej na dolnośląskim rynku pracy)
- wskazanie zawodów schyłkowych i deficytowych w regionie

Raport ten podsumowuje przeprowadzone w ramach I etapu badanie dotyczące kierunków rozwoju dolnośląskiego rynku pracy, zrealizowane w formie wywiadów z ekspertami. Badanie to miało na celu zebranie informacji jakościowej. Wyniki tego badania mają na celu dopełnienie analiz przeprowadzonych w badaniu pierwszym, które to badanie określa strukturę zawodową mieszkańców Dolnego Śląska oraz definiuje kierunki rozwoju dolnośląskiego rynku pracy na podstawie analizy danych wtórnych - danych statystycznych

oraz innych dostępnych materiałów. Opinie ekspertów miały pomóc w zrozumieniu trendów występujących na rynku pracy oraz wskazać niszowe branże gospodarki, które w przyszłości mogą odgrywać istotną rolę w rozwoju województwa.

Raport składa się kolejno ze streszczenia, wprowadzenia, rozdziału metodologicznego opisującego zastosowaną w badaniu metodologię oraz źródła informacji. Po tych częściach następuje rozdział analityczny, podzielony na trzy odrębne części.

Pierwsza część rozdziału analitycznego opisuje wyniki badania ekspertów dotyczące ogólnej sytuacji gospodarczej regionu Dolnego Śląska.

Druga część rozdziału prezentuje wyniki dotyczące sektorów gospodarki funkcjonujących na terenie województwa z silnym akcentem na te, które w opinii respondentów mają największy potencjał rozwoju i mogą być strategicznymi dla gospodarki regionu. Ponadto w rozdziale tym wskazujemy branże, które według ekspertów można uznać za niszowe.

Trzecia część niniejszego raportu przedstawia wyniki badania dotyczące analizy sytuacji na regionalnym rynku pracy. Szczególnie skupiono się w tej części na próbie oceny, na które zawody będzie w przyszłości formował się największy popyt oraz na te, których w ocenie respondentów są zawodami schyłkowymi.

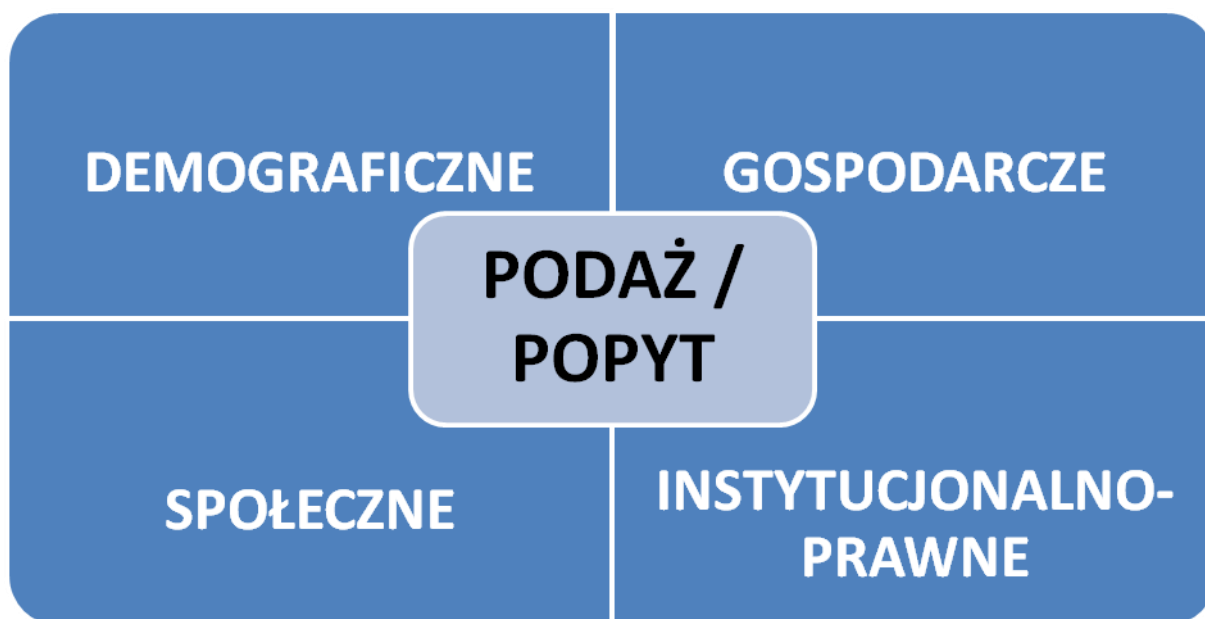
Do raportu załączony jest również aneks zawierający wzór kwestionariusza, który został użyty przy realizacji wywiadów z ekspertami.

2. Metodologia badania i źródła informacji

Koncepcja rynku pracy i jej zastosowanie w projekcie

Realizacja projektu „Prognoza zapotrzebowania gospodarki regionu na siłę roboczą w układzie sektorowo-branżowym i kwalifikacyjno-zawodowym w województwie dolnośląskim” opiera się na definicji rynku pracy rozumianego jako miejsce spotkania się podaży pracy ze strony ludności aktywnej zawodowo i popytu na pracę ze strony pracodawców. Podaż pracy i popyt na pracę spotykają się na rynku pracy w kontekście jego otoczenia, w ramach którego możemy wyróżnić otoczenie demograficzne, społeczne, gospodarcze i instytucjonalno-prawne. Schemat tego podejścia do analizy rynku pracy przedstawia rys. 2.

Rysunek 2. Rynek pracy (schemat podejścia metodologicznego)

Źródło: opracowanie własne

W ramach realizacji I etapu projektu: „Struktura zawodowa mieszkańców Dolnego Śląska a kierunki rozwoju dolnośląskiego rynku pracy” dokonujemy analizy rynku zarówno od strony podażowej, jak i popytowej, analizując dodatkowo otoczenie rynku pracy, aby w

rezultacie tej analizy móc określić lukę, jaka występuje aktualnie i będzie występować w przyszłości pomiędzy podażą a popytem na rynku pracy.

W badaniu, którego dotyczy ten raport, część pierwsza dotycząca oceny sytuacji gospodarczej regionu oraz część druga dotycząca oceny sytuacji gospodarczej poszczególnych branż w regionie, pozwala przede wszystkim na określenie strony podażowej dolnośląskiego rynku pracy, choć odpowiedzi na niektóre pytania zostały również wykorzystane do opisu strony popytowej rynku pracy. Część trzecia raportu analitycznego dostarcza materiału do opisu obu stron – podażowej i popytowej – na dolnośląskim rynku pracy. Analiza od strony podażowej uwzględnia w dużej mierze elementy otoczenia gospodarczego (sytuację gospodarczą regionu i poszczególnych branż)

Sposób przeprowadzenia badania

Niniejszy raport został przygotowany na podstawie analizy danych pierwotnych zebranych w ramach badania jakościowego. Dane pierwotne zostały pozyskane za pomocą badania ankietowego przeprowadzonego metodą wywiadu bezpośredniego z użyciem kwestionariusza ankiety. Realizacja badania w formie wywiadów bezpośrednich pozwoliła na precyzyjne wyjaśnienia poszczególnych pytań respondentom, jak również dała ankieterom szansę na zebranie dodatkowych cennych informacji w ramach pytań otwartych. Metoda ta zapewniła dogłębność analizy badanego zagadnienia, pozwoliła na wyjaśnienie istoty pytań oraz lepsze zrozumienie przez ankietera znaczenia odpowiedzi udzielanych przez respondenta. Badanie zostało przeprowadzone wśród ekspertów pracujących w instytucjach otoczenia biznesu, pracodawców oraz kadry akademickiej.

Dobór próby badawczej

Na potrzeby badania przeprowadzono wywiady wśród ekspertów będących pracodawcami, osobami reprezentującymi instytucje otoczenia biznesu oraz wśród kadry akademickiej. Zastosowano celowy dobór próby, w taki sposób aby wyniki badania były w stanie dostarczyć jak najbogatszej informacji o gospodarce Dolnego Śląska i dolnośląskim rynku pracy. W ramach badania zrealizowano 65 wywiadów na terenie województwa dolnośląskiego.

W dobranej próbie znaleźli się przedsiębiorcy, reprezentanci firm zajmujących się rekrutacją pracowników, przedstawiciele uczelni wyższych, którzy aktywnie uczestniczą w życiu gospodarczym regionu oraz w projektach związanych z rynkiem pracy. Do próby eksperckiej wybrano również przedstawicieli inkubatorów przedsiębiorczości, komórek zajmujących się obsługą inwestorów, a także ekspertów reprezentujących specjalne strefy ekonomiczne działające na terenie województwa dolnośląskiego. Ponadto przeprowadzono wywiady z ekspertami w wybranych instytucjach zajmującymi się promocją przedsiębiorczości, agencjach rozwoju, izbach gospodarczych, urzędach pracy oraz niektórych urzędami samorządności lokalnej.

W tab. 1 przedstawiono rozkład liczby zrealizowanych wywiadów według typów instytucji, które reprezentowali poszczególni eksperci.

Tabela 1. Liczba przeprowadzonych ankiet w poszczególnych podmiotach

	Liczba przeprowadzonych ankiet
Przedsiębiorstwa	30
Agencje rozwoju	8
Uczelnie wyższe	5
Firma rekrutacyjna	4
Strefy ekonomiczne, obsługa inwestorów	4
Parki technologiczne	2
Urzędy	4
Centra badawczo- rozwojowe	3
Promocja przedsiębiorczości	2
Biura karier	1
Związki pracodawców	1
Izby gospodarcze	1
Razem	65

Źródło: Opracowanie własne

Dodatkowe elementy jakie były brane pod uwagę przy doborze ekspertów:

- badanie ekspertów w przedsiębiorstwach
w doborze próby ekspertów reprezentujących przedsiębiorstwa brano pod uwagę wielkość przedsiębiorstwa oraz jego przynależność do sekcji wg Polskiej Klasyfikacji Działalności 2004, tak aby uzyskać możliwie najpełniejszy obraz gospodarki
- badanie ekspertów na wyższych uczelniach

wybór osób ankietowanych związany był z ich zaangażowaniem w rozwój przedsiębiorczości lub działaniami związanymi z rynkiem pracy województwa dolnośląskiego

Ankietowane osoby, przed rozpoczęciem wywiadu zostały poinformowane o celach badania, jego etapach oraz użyteczności publicznej uzyskanych wyników.

Narzędzie badawcze – kwestionariusz ankietowy

Na potrzeby realizacja badania przygotowano kwestionariusz ankietowy, który posłużył do przeprowadzenia wywiadów z ekspertami.

Kwestionariusz używany do przeprowadzenia ankiety składał się z trzech części:

- Ogólna sytuacja gospodarki Dolnego Śląska
- Sytuacja gospodarcza poszczególnych sektorów
- Analiza regionalnego rynku pracy

W kwestionariuszu użyto w większości pytań otwartych, które pozwoliły respondentom na pełne zobrazowanie poruszanego zagadnienia. Ponadto zastosowano liczbową oraz werbalną skalę ocen.

Pierwsza część ankiety zawierała jedno pytanie ze skalą liczbową, jedno ze skalą werbalną, z prośbą o uzasadnienie, oraz cztery pytania otwarte.

Druga część ankiety składała się z jednego pytania ze skalą liczbowa, dwóch ze skalą werbalną, z prośbą o uzasadnienie, oraz jedenastu pytań otwartych.

Część trzecia ankiety zawierała trzy pytania ze skalą werbalną, w tym dwa z prośbą o uzasadnienie, oraz trzynaście pytań otwartych, z czego część skierowana jest tylko do ekspertów reprezentujących przedsiębiorstwa. Ponadto w trzeciej części ankiety znajdowały się 3 pytania przeznaczone wyłącznie do przedstawicieli wyższych uczelni.

Pytania pierwszej części były skonstruowane w sposób umożliwiający analizę SWOT regionu Dolnego Śląska. Informacje te jednak nie stanowią fundamentu budowy ogólnej analizy SWOT województwa, a są jedynie informacją o mocnych / słabych stronach oraz szansach i zagrożeniach dla Dolnego Śląska w opinii respondentów.

Informacja zbierana w ramach drugiej części ankiety dawała obraz branż działających na terenie regionu. Początkowe pytania skierowane do przedsiębiorców miały na celu ocenę sytuacji danej branży i zebranie opinii w zakresie jej potencjału rozwojowego oraz czy pretenduje ona do branż strategicznych. Ponadto respondenci wskazywali tu niszowe branże gospodarki, które w przyszłości mogą odgrywać istotną rolę w rozwoju województwa.

Pozostałe pytania, kierowane do wszystkich ankietowanych ekspertów, miały na celu wskazanie branż, które w ich opinii mają największy potencjał rozwoju oraz branż niszowych, które mają szansę najszybszego rozwoju na Dolnym Śląsku. Ponadto uwzględnione były również pytania o branże uznawane za najbardziej innowacyjne i o te, które najbardziej ucierpiały przez aktualną dekonjunkturę.

W części trzeciej ankiety przedstawiano respondentom stosowane przy realizacji projektu podejście do analizy rynku pracy, wspominając, iż analizy rynku pracy dokonuje się przez zestawienie podaży ze strony pracowników ze zgłaszanym popytem ze strony pracodawców.

Przyporządkowanie uzyskiwanych w trzeciej części ankiety informacji do odpowiednich stron rynku pracy przedstawia rys. 3.

Rysunek 3. Zestawienie informacji zebranych w ramach analizy trzeciej części ankiety

Źródło: opracowanie własne

Z jednej strony zebrano informację o podaży ze strony pracowników (osoby bezrobotne, absolwenci wyższych uczelni oraz ich kompetencje, zawody bądź kierunki studiów), zaś z drugiej strony informację o popycie (zawody najczęściej poszukiwane przez pracodawców, zawody deficytowe oraz schyłkowe).

Analiza danych pierwotnych przeprowadzona w niniejszym dokumencie w pełni oparta jest o wypowiedzi i opinie grupy ekspertów, którą wybrano do badania. Wszystkie informacje zebrano podczas wywiadów bezpośrednich z respondentami.

Klasyfikacje

W ramach analizy poszczególnych sektorów gospodarki województwa dolnośląskiego starano się używać do klasyfikacji odpowiedzi respondentów klasyfikacji działalności gospodarczej PKD 2004. Należy zwrócić uwagę na fakt, że nowa klasyfikacja PKD 2007 została wprowadzona w dniu 1 stycznia 2009 r., natomiast większość podmiotów gospodarczych nie zaktualizowała do tej pory klasyfikacji zgodnie z nowo obowiązującą klasyfikacją. Z tego względu w całym projekcie stosowane są oznaczenia sekcji i działów PKD zgodnie z klasyfikacją PKD 2004.

Analiza rynku pracy pod kątem zawodów opiera się na klasyfikacji zawodów i specjalności zgodnej z rozporządzeniem Ministerstwa Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 r. (Dz.U Nr 265, poz. 2644) oraz rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 czerwca 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U Nr 106, poz. 728). Analiza przeprowadzona została w ramach wielkich grup zawodów (kod jednocyfrowy), z odwołaniami do poszczególnych zawodów i specjalności oznaczanych kodami sześciocyfrowymi.

3. Opis wyników badania

W rozdziale tym prezentujemy wyniki badania ankietowego wśród ekspertów. Zgodnie ze strukturą ankiety osoby wybrane do próby eksperckiej były pytane najpierw o sytuację gospodarczą Dolnego Śląska, jego mocne i słabe strony, w dalszej kolejności o sektory, które ich zdaniem będą rozwijać się w najbardziej dynamiczny sposób, a co za tym idzie - generować najwięcej miejsc pracy, w trzeciej części pytano ekspertów o rynek pracy, zawody, na które jest zapotrzebowanie na rynku, i te, które uważają za deficytowe, a także o te, na które jest coraz mniejsze zapotrzebowanie.

Niniejszy rozdział podzielony jest analogicznie na trzy podrozdziały zakończone wnioskami z każdego z nich. Odpowiadają one częściom kwestionariusza, z pomocą którego przeprowadzono rozmowy z ekspertami.

3.1. Ocena sytuacji gospodarczej województwa dolnośląskiego

Eksperti zostali zapytani o ogólną sytuację Dolnego Śląska, jak postrzegają swój region na tle całego kraju. Wypowiadali się ponadto na temat jego mocnych i słabych stron oraz zagrożeń z jakimi może się zmagać jego gospodarka w perspektywie najbliższych lat.

3.1.1. Ocena ogólnej sytuacji gospodarczej regionu w opinii ekspertów

Eksperti, z którymi zostały przeprowadzone wywiady, określają ogólną sytuację gospodarczą województwa dolnośląskiego jako dobrą, średnio przyznając jej 7 punktów w skali 1-bardzo zła, 10- bardzo dobra.

Stosunkowo wysoką, zwłaszcza wobec obecnego załamania gospodarki światowej, ocenę sytuacji gospodarczej województwa dolnośląskiego respondenci uzasadniali następującymi czynnikami:

- korzystnym położeniem geograficznym
- obecnością inwestorów zagranicznych
- działalnością stref ekonomicznych
- potencjałem ludzkim
- działalnością władz lokalnych
- dywersyfikacją przemysłu
- akceptowalnym poziomem bezrobocia
- sprzyjanie innowacyjności

Położenie geograficzne

Zdaniem większości pytanym niewątpliwym walorem regionu jest jego korzystne, atrakcyjne położenie geograficzne. Szczególnie podkreślają przy tym bliskość Niemiec oraz w nieco mniejszym stopniu- Czech, i co za tym idzie z jednej strony możliwość współpracy międzynarodowej, a z drugiej fakt, iż region jest atrakcyjny dla inwestorów pod względem logistycznym.

Inwestorzy zagraniczni

Respondenci bardzo podkreślali pozytywny skutek napływających od kilku lat dużych inwestycji zagranicznych, które tworzą nowe miejsca pracy dla mieszkańców Dolnego Śląska oraz podwyższają kwalifikacje pracowników.

Działalność stref ekonomicznych

Zdaniem ankietowanych ekspertów te napływające do regionu nowe inwestycje to w dużej mierze zasługa stref ekonomicznych, które prężnie działają, by zainteresować inwestorów regionem poprzez ułatwienie wejścia, przygotowanie terenów pod inwestycje oraz oferowanie ulg podatkowych towarzyszących rozpoczęciu działalności w strefach.

Potencjał ludzki

Obok stref ekonomicznych czynnikiem przyciągającym, zdaniem respondentów, inwestorów w region Dolnego Śląska są w dużej mierze prestiżowe uczelnie kształcące specjalistów- przede wszystkim podkreślając znaczenie Politechniki Wrocławskiej kształcącej w zakresie informatyki oraz zaawansowanych technologii.

Władze lokalne

Kilku z ankietowanych ekspertów zasługę wysokiej oceny gospodarki regionu przypisywało władzom lokalnym, które - ich zdaniem- sprawnie zarządzają regionem i są motorem dla wielu inicjatyw.

Dywersyfikacja przemysłu

Część respondentów zwróciło uwagę na to, iż gospodarka Dolnego Śląska jest wysoce zdywersyfikowana, co sprawia, że region nie jest uzależniony od jednej gałęzi przemysłu. Taka różnorodność przemysłowa to zabezpieczenie dla gospodarki: w przypadku, gdy jedne gałęzie zostają osłabione chociażby obecną dekonjunkturą (np. budownictwo mieszkaniowe), to pozostałe sektory są w stanie utrzymać pożądany wzrost gospodarczy.

Bezrobocie

Zdaniem respondentów bezrobocie w regionie jest na poziomie akceptowalnym i nie jest problemem w regionie aglomeracji wrocławskiej. Gorzej natomiast kształtuje się ta sytuacja w innych częściach województwa, chociażby w regionie Lwówka Śląskiego, Lubania czy Złotori.

Sprzyjanie innowacyjności

W opinii ankietowanych ekspertów Dolny Śląsk jest regionem, który promuje i wspiera innowacyjne przedsiębiorstwa.

Ogólną ocenę sytuacji gospodarczej regionu obniżył wspomniany powyżej kryzys gospodarczy na skalę światową, który dotknął szczególnie boleśnie branżę motoryzacyjną, z którą to region Dolnego Śląska jest bardzo silnie powiązany. Pociągnęło to za sobą zwolnienia grupowe i wspomniane przez jednostki wstrzymanie rekrutacji w firmach (szczególnie w branży motoryzacyjnej). Drugim czynnikiem wpływającym na obniżenie ogólnej oceny województwa był wspomniane zróżnicowanie terytorialne rozwoju Dolnego Śląska.

3.1.2. Dolny Śląsk a inne regiony kraju

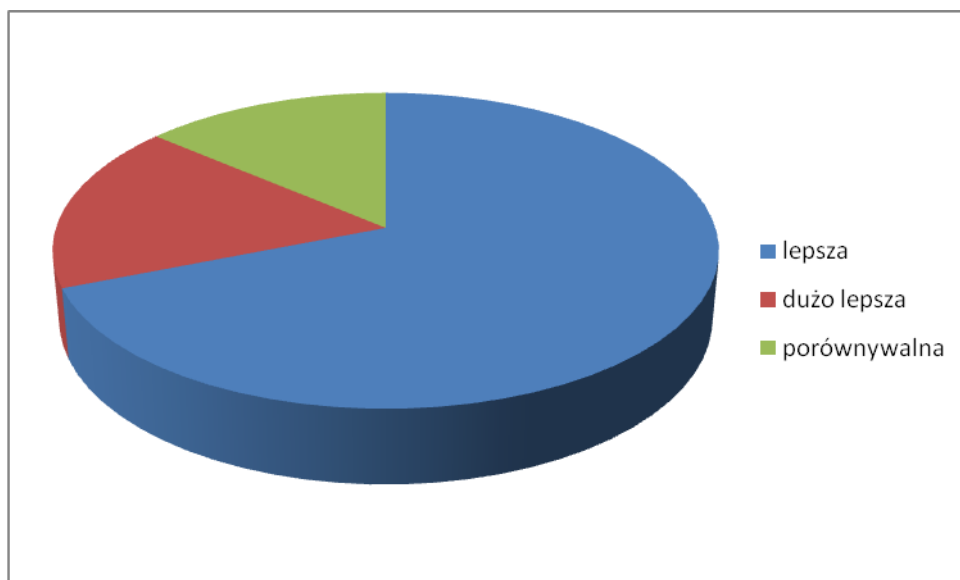
Na pytanie o sytuację gospodarczą Dolnego Śląska ogromna większość ekspertów odpowiadała, iż jest ona lepsza lub dużo lepsza w porównaniu z pozostałymi regionami kraju. Na rys. 4 przedstawione są orientacyjne proporcje odpowiedzi.

Respondenci nie stawiali województwa dolnośląskiego na pierwszym miejscu, które zgodnie przyznawali Mazowszu, ogromna część też uważała iż wielkopolskie jest również lepiej rozwinięte od Dolnego Śląska. Średnio zatem stawiano je na 3 miejscu, wskazując z kolei wschodnie regiony Polski jako mniej uprzemysłowione i słabiej rozwinięte.

Tak wysoką ocenę na tle całego kraju głównie uzasadniano następującymi czynnikami:

- napływające inwestycje
- korzystne położenie geograficzne
- niski poziom bezrobocia
- działalność władz lokalnych
- atrakcyjność Wrocławia
- rozbudowa infrastruktury
- walory turystyczne

Rysunek 4. Sytuacja gospodarcza Dolnego Śląska w porównaniu z innymi regionami kraju zdaniem respondentów

Źródło: Opracowanie własne

Inwestycje

Zwracano uwagę na wiele inwestycji krajowych i zagranicznych, które zlokalizowane zostały na terenie województwa oraz na czynione kroki, by pozyskać nowych inwestorów dla regionu. Doceniano rolę inwestycji jako tworzących miejsca pracy dla mieszkańców oraz mających ogromny wpływ na ogólny rozwój gospodarki.

Położenie geograficzne

Atrakcyjne położenie wpływa w ogromnym stopniu na wspomniany powyżej napływ inwestycji ale również daje możliwość sprawnej współpracy z Południem i Zachodem Europy.

Niski poziom bezrobocia

Część ankietowanych ekspertów podkreślało, iż Dolny Śląsk nie ma większych problemów z bezrobociem i uważa, że w ostatnich latach sytuacja się znacznie poprawiła, a stopa bezrobocia jest stosunkowo niska w porównaniu z innymi regionami kraju.

Władze lokalne

Zdaniem respondentów lepsza sytuacja Dolnego Śląska w porównaniu z innymi regionami kraju to również zasługa władz lokalnych i ich polityki regionalnej, lokalne władze stwarzają bowiem przyjazny, sprzyjający rozwojowi inwestycji klimat. Podkreślano również wieloletnią niezmienną władzy, która sprzyja rozwojowi.

Miasto Wrocław

W opinii wielu ankietowanych aglomeracja wrocławska w dużej mierze przyczynia się do wysokiego miejsca w rankingu województw i oddziałuje pozytywnie na cały region. Sam natomiast Wrocław jest bardzo atrakcyjny dla młodych, zdolnych ludzi, którzy przybywają tam, by uczyć się w renomowanych wrocławskich uczelniach i często po ukończeniu edukacji pozostają w regionie. Ponadto zaznaczano, iż Wrocław, ze względu na swoją historię oraz bliskość granic, jest miastem wielokulturowym, barwnym i otwartym, takim miastem, które nie ma uprzedzeń rasowych ani kulturowych. Klimat tu stwarzany sprzyja napływowi zarówno zagranicznych inwestorów, jak również studentów z innych państw, co przystosowuje kadry do pracy w środowisku międzynarodowym.

Infrastruktura

Jako mocną stroną Dolnego Śląska część ankietowanych wskazywała również ciągle poprawiającą się infrastrukturę i wyrażała nadzieję, iż w związku z organizowanymi mistrzostwami Europy w piłce nożnej w 2012 roku jeszcze ulegnie ona poprawie.

Walory turystyczne

Respondenci podkreślali, iż Dolny Śląsk jest regionem o ogromnym potencjale jeśli chodzi o rozwój turystyki w związku z jednej strony z bogatą rzeźbą terenu, osobliwościami przyrody, a z drugiej zaś strony z występowaniem leczniczych wód mineralnych, będących doskonałą bazą dla uzdrowisk.

3.1.3. Najbardziej interesujące i istotne tendencje pojawiające się w regionie Dolnego Śląska, które mogłyby zwiększyć szanse rozwoju gospodarki w ciągu najbliższych 3-5 lat

Ankietowani eksperci z optymizmem patrzyli w przyszłość swojego regionu wskazując liczne czynniki, które mogłyby przyczynić się do jego rozwoju w perspektywie najbliższych 3-5 lat.

Najbardziej rozwój ten uzależniali od polepszenia infrastruktury. Podkreślali, jak ważna dla rozwoju inwestycji jest sieć połączeń wewnątrz regionu oraz z resztą kraju i z państwami ościennymi. Zagraniczni inwestorzy często umiejscawiają swoje zakłady poza obszarami miejskimi i potrzebują dobrej komunikacji zarówno dla dystrybucji własnych wyrobów, przewożenia gotowych produktów lub półproduktów jak również chodzi tu o dojazd pracowników do miejsca pracy. Respondenci zauważyli, że w większości krajów europejskich zamieszkanie kilkadziesiąt kilometrów od miejsca pracy nie stanowi problemu przy dobrej sieci połączeń natomiast w regionie Dolnego Śląska ciągle jest to niemożliwe, przez kiepską jakość dróg.

Z drugiej strony respondenci podkreślali sprzyjającą rozwojowi sektora logistyki lokalizację Dolnego Śląska. Potencjał ten mógłby zostać wykorzystany poprzez budowę autostrad i dróg szybkiego ruchu. Wiele do życzenia pozostawia także, zdaniem ankietowanych ekspertów, komunikacja powietrzna oraz połączenia lotniska z resztą regionu.

Ponadto, w opinii respondentów, w samych miastach również są liczne utrudnienia w ruchu w związku z przebudową dróg, które w perspektywie 3-5 lat mają znacznie poprawić komunikację. Natężenie ruchu we Wrocławiu zostanie też zredukowane przez budowę obwodnicy miasta.

Dolny Śląsk z autostradą, siecią dróg szybkiego ruchu, obwodnicami miast oraz lotniskiem lepiej skomunikowanym z resztą regionu, stanowić będzie atrakcyjny grunt dla inwestycji- zarówno tych krajowych jak i zagranicznych.

Optymizm w kwestii poprawy infrastruktury po części uzasadniony jest wyborem Wrocławia jako jednego z polskich miast, w którym będą odbywać się mistrzostwa Europy w piłce nożnej- EURO 2012. Z jednej strony będzie to, zdaniem respondentów, czynnik mobilizacyjny do podjęcia i natężenia prac, a z drugiej otrzymane na ten cel fundusze znacznie przyspieszą prace przygotowujące do tych prestiżowych mistrzostw.

Szansę na rozwój Dolnego Śląska respondenci również widzą w zlokalizowanych na terenie województwa wyższych uczelniach. W ich opinii są one magnesem przyciągającym zdolne, młode osoby z pozostałych regionów Polski. Ponadto uczelnie te mają wysoką renomę i przygotowują wysoko wykwalifikowanych specjalistów, którzy z kolei są atrakcyjni dla inwestorów zagranicznych.

Mimo, iż część respondentów pozytywnie oceniła współpracę uczelni wyższych z samorządami terytorialnymi i biznesem, to zdaniem innych komunikacja pomiędzy tymi organami mogłaby się poprawić, co byłoby korzystne dla rozwoju gospodarki. Współpraca ta miałaby polegać na kształceniu specjalistów ściśle na potrzeby kształtującej się gospodarki oraz na współpracy badawczo- rozwojowej i inicjatywach edukacyjnych przedsiębiorstw i uczelni w celu praktycznego pozyskiwania wiedzy.

Polepszenie infrastruktury oraz potencjał wykształconych, młodych ludzi to z kolei magnes dla nowych inwestycji krajowych oraz zagranicznych, które to z kolei wzmocnią gospodarkę i stworzą nowe miejsca pracy dla lokalnej ludności. Ponadto takie inwestycje i kontakt z zagranicą pozytywnie wpłynę na rozwój Dolnego Śląska również pod wpływem technologicznym. Nowi inwestorzy bowiem dysponować będą kapitałem, sprzętem oraz znajomością bardziej rozwiniętych technologii, co podniesie kwalifikacje ludzi i usprawni rozwój gospodarczy regionu.

Wielu respondentów zwróciło uwagę na to, iż oprócz wymienionych powyżej czynników, władze lokalne aktywnie działają, by pozyskać i wspomagać nowych inwestorów oraz angażują się w rozwój różnych sektorów gospodarki. Ponadto według ankietowanych ekspertów stabilność polityczna, mała rotacja na wysokich szczeblach sprzyja rozwojowi biznesu. Taka kontynuacja władzy ma miejsce we Wrocławiu, rotacja natomiast i częste zmiany w wielu pozostałych miastach jest, w opinii respondentów, przyczyną ich opóźnienia rozwojowego.

Z pojawieniem się w regionie firm z zakresu zaawansowanych technologii respondenci wiążą ogólny postęp technologiczny przedsiębiorstw działających na terenie województwa. Branża wysokich technologii oraz informatyczna to, ich zdaniem, prężnie rozwijające się gałęzie gospodarki Dolnego Śląska korzystająca ze specjalistów wykształconych przez, często wspomnianą przez respondentów, Politechnikę Wrocławską. Prowadzone na uczelniach i w instytucjach badania mają również sprzyjać rozwojowi technologicznemu.

Jako czynnik mogący zwiększyć szansę rozwoju Dolnego Śląska część respondentów wskazało tendencję do powrotów młodych ludzi, którzy kilka lat temu wyemigrowali z

Dolnego Śląska, pracowali za granicą nabywając doświadczenie, ucząc się języków obcych oraz zarabiając pieniądze często po to, by na rozwinąć własny interes już w kraju.

Ponadto, jako szansę rozwoju gospodarki województwa, część respondentów wymieniała stawianie na innowacyjność, jej stymulowanie i wspieranie. Zdaniem ankietowanych specjalistów innowacyjne firmy są ważnym motorem rozwoju gospodarki. Pozytywnie ocenia się starania, by natężyć współpracę przedsiębiorców z nauką.

3.1.4. Zjawiska gospodarcze, społeczne, polityczne i technologiczne na poziomie ogólnokrajowym, europejskim i globalnym, które mogą stanowić szansę rozwoju województwa w perspektywie najbliższych 3-5 lat.

Za największą szansę w rozwoju województwa respondenci uznawali organizację mistrzostw Europy w piłce nożnej EURO 2012. Zwracali uwagę, że Wrocław jako jedno z polskich miast- gospodarzy pozyska środki na przygotowanie mistrzostw. Pieniądze te mają zostać przeznaczone na rozwój dróg, polepszenie komunikacji w samym Wrocławiu jak też sieci połączeń umożliwiającej sprawny dojazd do niego. Organizacja mistrzostw to nie tylko bodziec i motywator do rozwoju infrastruktury, ale też miejsca pracy dla ludzi, którzy te inwestycje będą mieli wykonać. Ponadto, zdaniem ekspertów, Euro 2012 to również wspaniała okazja do tego, by wypromować Dolny Śląsk. Do regionu bowiem przyjedzie wielu kibiców i będzie to szansa, by zachęcić ich do wyboru właśnie Dolnego Śląska na przyszły urlop, wypoczynek, jako regionu spokojnego, o licznych walorach turystycznych.

Ponadto, ankietowani specjaliści upatrywali efektywne pozyskiwanie oraz sprawne rozdysponowanie i wykorzystywanie funduszy unijnych jako ogromną szansę dla całego kraju, a co za tym idzie- również dla Dolnego Śląska. Respondenci podkreślali, że bardzo istotne jest, by te fundusze pozyskiwać i przeznaczać na ogólny rozwój regionalny.

Inwestycje napływające do Polski to również, zdaniem ekspertów, szansa na rozwój kraju, a jako, że wielu z tych zagranicznych inwestorów upodobało sobie Dolny Śląsk, to również przyczynia się do wzrostu gospodarczego tego regionu. Relokacja produkcji, centrów finansowych i logistycznych do Polski jest spowodowane niższymi kosztami działalności niż na terenach macierzystych, zaś wybór Dolnego Śląska to zasługa obok doskonałej dla komunikacji z zagranicą lokalizacji i ulg finansowych, potencjałem

mieszkańców regionu. Dalsza relokacja firm technologicznych z Europy Zachodniej, zdaniem ankietowanych ekspertów, zaowocuje pojawieniem się bardzo wysoko wykwalifikowanej kadry inżynierskiej.

Decyzją, która w opinii respondentów, wpłynęłaby pozytywnie na rozwój byłoby wprowadzenie waluty euro. Wejście w strefę jednej waluty zlikwidowałoby ryzyko walutowe, zmienności kursu złotego w stosunku do euro, zredukowałoby koszty transakcyjne oraz wprowadziłoby ogólna stabilizację gospodarczą.

Kolejnym zjawiskiem pozytywnie wpływającym na rozwój Dolnego Śląska jest ogólny rozwój technologiczny kraju. Ankietowani eksperci upatrują w nim szansę dla rozwoju regionu w ciągu najbliższych 3-5 lat. Uważają, że światowy rozwój branży IT pociągnie Wrocław, ponieważ miasto to już jest silnym ośrodkiem w tej dziedzinie i jako pierwsze będzie korzystało ze wzrostu tego sektora.

Zdaniem respondentów rozwój sieci dróg i lepsze połączenie Dolnego Śląska ze Wschodem miałyby korzystny wpływ i sprzyjałoby interesom regionu.

Pozytywnym zjawiskiem, na które zwrócili uwagę ankietowani eksperci, jest rozpoczęty niedawno powrót młodych ludzi z zagranicy. Wskazywano, że ci, którzy wyjechali często tuż po studiach, pracowali zarabiając pieniądze i ucząc się języka i teraz część z nich za zarobione środki wraca z zamiarem rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej. Pomocne zatem będzie ułatwienie i pomoc w rozpoczęciu własnej działalności gospodarczej oraz uproszczenie procesów jej towarzyszących.

Ponadto respondenci zwrócili uwagę na fakt, że małe przedsiębiorstwa nie mają środków na przeprowadzanie badań dotyczących trendów gospodarki oraz podniesienia konkurencyjności przedsiębiorstw, które to są niezbędne dla ich rozwoju, stąd też znalezienie funduszy na te cele przyczyniłoby się do rozwoju tychże przedsiębiorstw. Sprzyjające również byłoby obniżenie kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. Bardziej przejrzyste procedury rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz ulgi towarzyszące jej prowadzeniu mogłoby prowadzić do zwiększenia liczby małych i średnich przedsiębiorstw, na których w ogromnym stopniu opiera się gospodarka Dolnego Śląska.

3.1.5. Zagrożenia na poziomie regionalnym, z którymi w perspektywie najbliższych 3-5 lat będą się musiały zmagać sektory gospodarki regionu

Najczęściej pojawiającą się odpowiedzią na pytanie o powyższe zagadnienie, były opóźnienia w inwestycjach dotyczących komunikacji i konieczność wyłożenia dużych środków na budowę nowych oraz naprawę starych dróg. Jakość połączeń jest problemem, który, w opinii większości respondentów, jest przyczyną opóźnień inwestycyjnych i obniża atrakcyjność Dolnego Śląska dla potencjalnych inwestorów. Niewystarczająca ilość dróg jest także utrudnieniem dla osób poszukujących pracę, którzy ze względu na utrudnienia dojazdowe są mniej mobilni i szukają pracy blisko swojego miejsca zamieszkania, często rezygnując tym samym z ofert pracy wymagających codziennych dojazdów do miejsca pracy.

Kolejnym zagrożeniem, na które zwracali uwagę respondenci jest nierównomierny rozwój regionu. Podkreślali oni, iż w województwie występuje wyraźna dysproporcja pomiędzy rozwojem metropolii i mniejszych ośrodków. Wrocław bowiem przyciąga do siebie zarówno zasoby ludzkie jak i kapitałowe, co za tym idzie, powstaje silne centrum i słabe peryferie. Wskazywano część północną województwa jako mającą niewielkie perspektywy rozwojowe.

Ponadto respondenci wskazali jako zagrożenie, które może poważnie dotknąć Dolny Śląsk, nasycenie inwestycyjne, które będzie zmuszało kolejnych potencjalnych inwestorów do lokowania się w innych regionach. Z nowymi inwestycjami rosną płace pracowników, a co za tym idzie koszty pracy, więc inwestorzy będą szukali innych miejsc do ulokowania swoich przedsiębiorstw. W poszukiwaniu tańszej siły roboczej mogą oni rozważyć przeniesienie swojej działalności na Wschód (np. do Ukrainy). Ponadto wyrażono obawę, że utrata ulg oferowanych w strefach ekonomicznych mogłaby również spowodować wycofanie się inwestorów do obszarów, w których dostaną lepsze warunki.

Fundusze unijne bardzo pomagają w rozwoju Dolnego Śląska, dlatego też respondenci podkreślali, że ważne jest umiejętne rozporządzanie tymi środkami tak, by nie zaprzepaścić szans na kolejne dofinansowania. Zaprzepaszczenie szans na zdobycie dodatkowych środków unijnych przyczyniłoby się do wielu opóźnień rozwojowych w województwie.

Ponadto, jeśli chodzi o środki unijne, to część ankietowanych ekspertów uważa, iż zbyt skomplikowany sposób ich pozyskiwania sprawi, iż nie zostaną one w pełni wykorzystane i zużytkowane na założony rozwój na przykład przedsiębiorczości.

Rozwojowi temu nie sprzyja również nadmierna biurokracja, która zdaniem respondentów, wydłużając proces załatwiania spraw urzędowych i nadmiernie pobierając opłaty za te czynności, znacznie utrudnia rozpoczęcie oraz prowadzenie działalności gospodarczej.

Zagrożeniem dla rozwoju regionu, byłoby zdaniem części ankietowanych, przerwanie ciągłości władzy sprzyjającej ogólnemu rozwojowi.

Jeśli chodzi o bezrobocie to ankietowani nie wymieniali go jako zagrożenia, które jakoś szczególnie mogłoby dotknąć Dolny Śląsk, ale bardziej niepokojącym jest ich zdaniem zjawisko, iż w urzędach pracy po zasiłek przychodzą dzieci bezrobotnych rodziców, co wskazuje iż tzw. „zawodowy bezrobotny” jest niejako zawodem dziedzicznym: dzieci widzą, iż da się utrzymać z zasiłku i nie robią nic, by zdobywać jakieś wykształcenie czy doświadczenie, dorastając w przekonaniu, że nie trzeba podejmować się żadnej pracy by żyć.

3.1.6. Zmiany gospodarcze, społeczne, polityczne i technologiczne występujące na poziomie ogólnokrajowym, europejskim i globalnym, które mogą wpływać negatywnie na rozwój gospodarki w najbliższych 3-5 latach

Jako największe zagrożenie eksperci zgodnie wymieniali utrzymujący się kryzys gospodarczy, który niesie za sobą różnorakie skutki. Przede wszystkim, zdaniem ankietowanych wpłynie on negatywnie na dynamikę rozwoju regionu. Spowodowane tym załamaniem nieprzychylności banków w kwestii kredytowania stanowi bowiem poważne utrudnienie dla potencjalnych inwestycji oraz jest przyczyną niewypłacalności klientów.

Ponadto kryzys skłania przedsiębiorstwa do cięcia kosztów, a co za tym idzie do zwolnień grupowych i taka obawa też wystąpiła u części ankietowanych. Poza tym jako, że w regionie skupia się dużo firm zagranicznych o zasięgu globalnym, istnieje również ryzyko, iż w obliczu zaostrzającej się dekonjunkury będą starali się zapewnić miejsce pracy dla swoich rodaków zwalniając przy tym lokalny personel. Mogą oni też szukać jeszcze tańszego rozwiązania i zainteresują się Chinami czy Ukrainą i tam przeniosą swoją produkcję.

Natomiast zadaniem części ankietowanych, kryzys jest zjawiskiem mocno „rozdmuchanym” przez media i tak naprawdę nie ma realnego większego znaczenia dla regionu, a widoczny jest tylko w przedsiębiorstwach produkujących na eksport. To zbyt nagłośnienie skłania ludzi do „kryzysowego myślenia” i co za tym idzie wyrzekania się pewnych dóbr (nowy samochód, meble itp.) tak naprawdę bez powodu.

Zbytняя globalizacja gospodarki jest, zdaniem respondentów, również niepożądana. Za bardzo bowiem uzależnia ona region, który sam nie radzi sobie najgorzej, od cierpiącej ostatnio zagranicy. Ponadto uważają, iż zagraniczni inwestorzy nie są dobrym fundamentem rozwoju regionalnego, gdyż mogą oni w każdej chwili wycofać się z regionu znajdując lepsze por względem czy terytorialnym czy ekonomicznym regiony.

Ponadto negatywnie na rozwój mogą wpłynąć uregulowania prawne i podatkowe. Część ankietowanych ekspertów uważa, iż mogą one zniechęcać potencjalnych inwestorów. System podatkowy, ich zdaniem, nie sprzyja prowadzeniu działalności gospodarczej. Również ustawodawstwo, uwarunkowania dotyczące na przykład norm jakości, niejednokrotnie dla wszystkich państw jest niekorzystne dla produkcji wyższej jakości, droższych ale łatwo substytuowanych dóbr.

Sytuacja polityczna na wysokim szczeblu, tarcia wewnątrz kraju to w opinii respondentów również zagrożenie mogące odbić się na braku skutecznych reform i zmian. Rozwój województwa i jego niektóre problemy są po części związane z nieprzychylnością władzy centralnej.

Ponadto część ankietowanych ekspertów obawia się, iż na skutek słabego i nieumiejętnego wykorzystywania środków unijnych może spowodować ich odcięcie. Ponadto uważają, iż brak odpowiednich rozporządzeń oraz skomplikowany sposób pozyskiwania owych środków mogą przyczynić się do niewykorzystania pieniędzy unijnych przeznaczonych na rozwój gospodarczy.

Również niepokojący dla części ankietowanych jest odpływ dobrze wykształconej młodzieży do Europy Zachodniej oraz do silnych ośrodków krajowych (Warszawa, Poznań, Katowice, Kraków). Ponadto, zdaniem części respondentów, otwarcie europejskich rynków pracy grozi odpływem atrakcyjnych pracowników.

3.1.7. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku a opinie respondentów

Opinie ankietowanych ekspertów jeśli chodzi o mocne strony województwa dolnośląskiego stosunkowo silnie korespondują z tymi zapisanymi w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 Roku. Przymioty regionu wymienione przez ankietowanych ekspertów znajdują swoje odpowiedniki w analizie SWOT – bilansie strategicznym zawartym w Strategii.

Wypowiedzi ekspertów są zbieżne w swoich opiniach co do zapisów Strategii, iż region jest wysoce atrakcyjny inwestycyjnie przez co jest tu duża koncentracja inwestycji zagranicznych, które wprowadzają nowe rozwiązania z zakresie metod produkcji oraz organizacji. Ponadto respondenci zauważają pozytywną działalność specjalnych stref ekonomicznych, które to stanowią mocną stronę Dolnego Śląska również według Strategii. Ponadto część respondentów zauważyła również, iż pozytywny wpływ dla województwa ma istnienie euroregionów, które to ułatwiają działania transgraniczne. Zauważono również, iż obecność leczniczych wód mineralnych, w tym termalnych, jest silną bazą dla rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego.

Pojawiła się jednak pewna rozbieżność opinii ekspertów z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku, w szczególności jeśli chodzi o organizację imprez targowych i wystawienniczych w większych miastach regionu, które to w Strategii są mocną stroną, a zdaniem respondentów jest ich za mało i stanowi to ich zdaniem słabą stronę województwa, gdyż dałyby one szansę promocji.

Jeśli chodzi o słabe strony sytuacji makroekonomicznej, innowacyjności i innych ramowych uwarunkowań według Strategii to respondenci wspominali o dużej liczbie przedsiębiorstw przeżywających trudności gospodarcze.

Analiza SWOT województwa pod względem zasobów ludzkich znalazła swoje odbicie w opiniach respondentów w kwestii potencjału naukowo- badawczego i rozwoju szkolnictwa wyższego w regionie, co stanowi mocną stroną regionu. Natomiast część respondentów była zdania, iż kształcenie to odbywa się w oderwaniu od sytuacji gospodarczej, a profil i kierunki kształcenia są niedostosowane do specyfiki rynku pracy. Kwestia ta również poruszona jest w Strategii. Ponadto zapis z tego dokumentu o niewystarczającym stopniu przygotowania

partnerów społecznych do pozyskiwania środków unijnych i krajowych również pojawił się w opiniach respondentów.

Pod względem infrastruktury, aspektów przestrzennych i środowiska, jeśli chodzi o mocne strony ze Strategii to następujące kwestie korespondowały z opiniami ankietowanych ekspertów: korzystne usytuowanie geograficzne województwa w strefie nadgranicznej i interesujące przyrodnicze walory krajoznawcze o charakterze wielko przestrzennym- parki narodowe i krajobrazowe, a także rezerваты i osobliwości przyrody oraz liczne zasoby zabytkowe. Jeśli zaś chodzi o słabe strony to wymieniali tutaj pojawiające się również w Strategii niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną, szczególnie w małych gminach przygranicznych, niedostosowanie sieci infrastruktury służącej transportowi do obecnych potrzeb oraz degradacja istniejącej sieci, słabe powiązanie komunikacyjne i gospodarcze powiatów północnych z pozostałą częścią województwa, brak pełnej sieci autostrad i dróg ekspresowych, sieć kolejowa niedoinwestowana, zawieszanie przewozów, brak połączeń z centrum kraju, zbyt małe lotnisko, mała liczba połączeń regionalnych i zagranicznych.

Jak zatem widać powyżej, opinie respondentów w dużym stopniu korespondowały z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku.

3.1.8. Podsumowanie

Podsumowując pierwszą część wywiadu można stwierdzić, że ogólna sytuacja gospodarcza Dolnego Śląska jest dobra i przy sprzyjających warunkach może się jeszcze poprawić. Niepodważalną zaletą regionu, zdaniem respondentów, jest jego sprzyjające położenie geograficzne w środku Europy na skrzyżowaniu ważnych dróg europejskich oraz w bezpośrednim sąsiedztwie z Niemcami oraz Czechami. Ponadto uważa się, iż w regionie Dolnego Śląska panuje dobry klimat dla inwestycji, które to pozytywnie wpływają na całą gospodarkę i zapewniają ciągły wzrost zapotrzebowania na pracę. Właśnie te czynniki sprawiają, iż sytuacja województwa jest lepsza od pozostałych regionów kraju wyłączając Mazowsze, które to- jak przystało na region stołeczny -bez wątplenia jest lepiej rozwinięty.

Infrastruktura drogowa jest zdaniem ekspertów bardzo słaba, co stanowi duże utrudnienia w poruszaniu się po regionie. Jest to poważne utrudnienie w prowadzeniu

działalności gospodarczej. Jednakże dużą realną szansą na poprawę w tej kwestii wiąże się z organizowanymi we Wrocławiu mistrzostwami EURO 2012. Wydarzenie to ma zmobilizować do szybkiego działania oraz w dużym stopniu ma sfinansować owe inwestycje infrastrukturalne.

Negatywnym zjawiskiem obserwowanym na Dolnym Śląsku jest nierównomierny rozwój regionu. Powstała dysproporcja w rozwoju metropolii w stosunku do mniejszych ośrodków implikuje powstanie silnego centrum i słabych peryferii.

Ponadto opinie respondentów na temat mocnych oraz słabych stron, a także szans i zagrożeń dla regionu są w zasadzie zbieżne z tymi ze Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego.

3.2. Ocena sytuacji gospodarczej poszczególnych sektorów gospodarki

Prezentowane poniżej wyniki zostały zebrane na podstawie drugiej części kwestionariusza. W wyniku zestawienia subiektywnych ocen ekspertów reprezentujących poszczególne sekcje gospodarki według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2004 otrzymaliśmy informacje o aktualnym położeniu gospodarczym poszczególnych gałęzi gospodarki w Województwie Dolnośląskim. Zebrane dane jakościowe określają szanse i perspektywy rozwojowe poszczególnych branż. Dostarczają również informacji, które branże w rejonie Dolnego Śląska uznawane są przez specjalistów za najbardziej innowacyjne. Ponadto określają przewidywane przez ekspertów kierunki inwestycyjne. Poniższe dane traktują również o niszowych sektorach gospodarki, które zdaniem specjalistów rokują szanse najszybszego rozwoju w Województwie Dolnośląskim.

Przedstawiciele podmiotów gospodarczych działających w poszczególnych sektorach zostali również poproszeni o przeanalizowanie sytuacji gospodarczej reprezentowanych przez siebie sektorów na podstawie doświadczeń wynikających z działalności na terenie Dolnego Śląska. Eksperti oszacowali aktualną kondycję swoich sektorów. Dokonali również analizy porównawczej w stosunku do bratnich sektorów gospodarczych funkcjonujących w innych regionach Polski. Ocenie eksperckiej uległa ponadto droga ewolucji reprezentowanych sektorów w ostatniej dekadzie. Bazując na analizie wewnętrznego i zewnętrznego otoczenia przedsiębiorstwa specjaliści wskazali na słabe i mocne strony firm oraz na potencjalne zagrożenia i szanse w regionie Dolnego Śląska.

Skorzystanie ze źródłowej wiedzy eksperckiej ma na celu oddanie aktualnych nastrojów ekonomicznych panujących wśród podmiotów gospodarki funkcjonujących w poszczególnych branżach województwa dolnośląskiego. Zebrane informacje pozwalają zaobserwować w jakim stopniu przedsiębiorstwa zostały dotknięte przez dekonjunkturę gospodarki światowej i jak radzą sobie w kryzysowych sytuacjach. Eksperti wskazują na główne czynniki destabilizujące kondycję firm i mechanizmy systemu naczyń połączonych. Zebrane na podstawie wywiadów dane dostarczają również prognoz na przyszłość i w zestawieniu ze statystykami pozwolą określić kluczowe i strategiczne branże gospodarki w Województwie Dolnośląskim. Położenie gospodarcze firm kształtuje wielkość i strukturę rynku pracy na czym koncentruje się kolejny punkt raportu.

Górnictwo i kopalnictwo

Charakterystyczną gałęzią przemysłu dla Dolnego Śląska jest górnictwo i kopalnictwo, w obrębie którego działają w regionie duże przedsiębiorstwa stanowiące silne źródło zatrudnienia dla lokalnych społeczności. Przemysł wydobywczy jest mocno zakorzeniony w historii regionu a działające podmioty legitymują się długą tradycją wydobywczą.

Na bieżącą ogólną ocenę sytuacji sekcji górnictwo-wydobywczej w województwie wpływa jej znaczne zróżnicowanie. Według ekspertów działem wiodącym jest górnictwo rud metali dzięki wydobyciu miedzi w powiecie lubińskim. Branża ta nie posiada konkurencji w skali kraju i znajduje się wśród ścisłej czołówki światowych producentów miedzi, co sprawia że ma duże znaczenie gospodarcze nie tylko dla regionu ale także dla całego kraju. Naturalnym zagrożeniem dla branży w dłuższej perspektywie czasowej jest wyczerpanie się pokładów miedzi. Jako alternatywę dla głównej działalności wymienia się rozpoczęcie eksploatacji zasobnych złóż węgla brunatnego Legnica- Ścinawy oraz rozwój w branży energetycznej w oparciu o węgiel kamienny i budowę bloków parowo gazowych. Dział wydobywania węgla kamiennego i brunatnego obecny jest w regionie w postaci kopalni węgla brunatnego w Bogatyni i ściśle powiązane jest z przemysłem energetycznym. Funkcjonująca Kopalnia Turów jest jednym z największych i najważniejszych zakładów przemysłowych w regionie. Wydobycia węgla kamiennego zaniechano pod koniec lat 90-tych z powodu bardzo trudnych warunków eksploatacji generujących wysokie koszty pozyskania surowca. Pozostałe górnictwo i wydobywanie opiera się na eksploatacji naturalnych złóż granitu, które szacowane są jako drugie pod względem wielkości w Europie. Wydobywane tu kruszywo i produkowane prefabrykaty mają zastosowanie przede wszystkim w budownictwie infrastrukturalnym. W województwie prowadzi się również w mniejszej skali eksploatację piasków szklarskich i gliny w rejonie Bolesławca.

Uśredniając opinie respondentów możemy przyjąć, że branża jest w dobrej kondycji. Należy zaznaczyć w tym miejscu, że na niekorzyść całej branży oddziałuje mocno sytuacja w jakiej znalazł się przemysł wydobywczy kamienia. Wydobycie w regionie poprzez produkcję kruszywa i prefabrykatów budowlanych silnie powiązana jest z budownictwem infrastrukturalnym i zamówieniami rządowymi w tej dziedzinie. Obecna sytuacja ekonomiczna doprowadziła do wstrzymania wielu inwestycji a także opóźnienia kolejnych co

uderza bezpośrednio w branżę implikując problemy z płynnością finansową. Na plus branży gra lekkie ożywienie eksportu kruszywa do Niemiec związane z korzystnym- niskim kursem złotówki. Zdaniem ekspertów reszta sektora górnictwo-wydobywczej cieszy się jednak rentownością i stabilną sytuacją finansową zakładów wynikającą ze stałego katalogu odbiorców oraz skuteczną realizacją założonych wcześniej długoterminowych strategii.

W porównaniu do innych regionów kraju sytuacja sektora oceniana jest przez specjalistów jako lepsza. Na ocenę składa się oryginalne port folio branży wynikający z prowadzonego w regionie wydobywania miedzi, a także wysoki poziom zarządzania przedsiębiorstwami i nowoczesna baza maszynowa.

Ewolucja sektora w okresie ostatnich dziesięciu lat postrzegana jest przez ekspertów jako pozytywna. Dobra ocena branży wynika głównie z przeprowadzonych wewnątrz firm restrukturyzacji jakie miały miejsce w ostatnich latach. Zaowocowało to wyższymi standardami w funkcjonowaniu przedsiębiorstw i ukształtowało kulturę organizacyjną. Specjaliści zaznaczają, że ewolucja jest wynikiem długoterminowych strategii i konsekwentnego działania. Rozwój objawia się w stosowaniu i wprowadzaniu nowych technologii, likwidacji szarej strefy w zatrudnieniu, wprowadzanie outsourcingu. Jako zjawiska negatywnie wpływające na rozwój postrzega się wyprzedzanie kapitału z jednej strony a z drugiej znaczny udział Skarbu Państwa w sektorze górnictwo-wydobywczym.

W branży za słabą stronę uważa się funkcjonowanie związków zawodowych mających silne, roszczeniowe postulaty, uwikłanych w system partyjny oraz funkcjonujące układy zbiorowe pracy. Ponadto słabą stroną branży jest brak nowoczesnych metod zarządzania personelem. Negatywnym aspektem jest również wysoki koszt produkcji jednostkowej oraz brak dywersyfikacji wydobywania.

Mocnymi stronami branży jest jej rentowność, bardzo dobrze wykwalifikowana i kompetentna kadra, stosowanie nowych technologii, zarządzanie prorozwojowe objawiająca się wprowadzaniem nowych rozwiązań organizacyjnych, metod zarządzania i narzędzi ekonomicznych.

Według ekspertów głównymi zagrożeniami dla branży są wahania cen surowców i kursów walut. Ponadto zagrożeniem upatruje się w konkurencji państw Azji i Ameryki Południowej oraz w polityce energetycznej i klimatycznej Unii Europejskiej objawiającej się

wprowadzenie pakietu klimatycznego. Dla sektora wydobywczego kamienia największym zagrożeniem są opóźnienia w realizacji zamówień publicznych.

W branży upatruje się szans w inwestycjach w zagraniczne aktywa oraz w rozwoju branży energetycznej z racji silnego powiązania, a także jako możliwość dywersyfikacji działalności. Specjaliści dostrzegają szansę w postaci przetwarzania odpadów i pozyskiwania by-produktów.

Ciekawym zjawiskiem dającym zaobserwować się w obrębie sektora jest powstawanie i funkcjonowanie podmiotów skupionych dookoła branży górniczo-wydobywczej jak specjalistyczne gałęzie przemysłu czy kasty i parki technologiczne integrujące sektory i współpracujące z środowiskami naukowymi. Podmioty te prowadzą prace nad nowymi technologiami oraz innowacyjnymi rozwiązaniami.

Produkcja przemysłowa

Produkcja przemysłowa w Województwie Dolnośląskim jest mocno zdywersyfikowana. W regionie funkcjonują zakłady zajmujące się produkcją maszyn i urządzeń, produkcją wyrobów chemicznych, produkcją metali, produkcją pojazdów samochodowych, produkcją sprzętu transportowego, produkcją mebli i innych. Zdaniem ekspertów jest to bardzo korzystna struktura produkcji. Województwo nie jest uzależnione od jednej gałęzi przemysłu, co mogłoby stanowić duże zagrożenie w czasie kryzysu. Ilość funkcjonujących branż zwiększa szanse zatrudnienia w razie podupadania niektórych zakładów funkcjonujących w obrębie danej branży. Kształt struktury produkcji respondentami często wskazywano jako pozytywny aspekt i efekt prowadzenia skutecznej i racjonalnej polityki pozyskiwania inwestorów na poziomie władz lokalnych. Odpowiedni dobór i selekcja inwestorów stwarzają dobre warunki do rozwoju poszczególnych branż. Przez ekspertów dobrze postrzegane są funkcjonujące na terenie województwa specjalne strefy ekonomiczne: Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. Wrocław-Kobierzyce, Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A., Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „INVEST PARK” Sp. Z o.o., Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A.. Dyskusji natomiast ulega przygotowanie terenów inwestycyjnych. Respondenci zaznaczają, że lepsze przygotowanie gruntów zwiększa zainteresowanie regionem przez potencjalnych inwestorów. Jest to ważny aspekt w momencie światowego spowolnienia gospodarczego i odnotowanym

w związanych z tym zjawiskiem spadkiem nowych inwestycji w obrębie specjalnych stref ekonomicznych. Na podstawie zebranych opinii wśród ekspertów z poszczególnych branż kondycja produkcji przemysłowej w Województwie Dolnośląskim oceniana jest jako przeciętna. Na taką ocenę wpływa silnie powiązanie przemysłu z budownictwem a także bezpośredni udział w sekcji podmiotów z branży motoryzacyjnej. Przemysł naturalnie znajduje się pod wpływem dekonunktury światowej. Jako jeden z najbardziej dotkliwych przejawów ekonomii światowej eksperci wymieniają wahania kursów walut.

Produkcja wyrobów chemicznych

Produkcja wyrobów chemicznych zaliczana jest do priorytetów województwa. Dział w ostatnich latach odnotował wzrost ale aktualnie większość ekspertów z branży zaznacza, że została ona dotknięta kryzysem gospodarczym. W porównaniu do rozwojowego trendu ostatnich lat, branża ma obecnie do czynienia ze znacznym spowolnieniem. Za główny powód obecnej sytuacji respondenci wymieniają sytuację na rynku nieruchomości tj. wstrzymanie prowadzonych i brak nowych inwestycji. Zdaniem branżowców taki obrót spraw wynika z braku możliwości kredytowania inwestycji budowlanych za co odpowiedzialny jest sektor finansowy. Produkowane w regionie środki chemiczne i materiały w większości mają zastosowanie w budownictwie. Eksperti reprezentujący te właśnie branże oceniają swoją sytuację jako średnią. Na podstawie zebranych informacji lepiej kształtuje się sytuacja w zakładach produkujących w zdecydowanej większości na eksport oraz w przemyśle farmaceutycznym, którego sytuacja jest określana jako stale dobra.

W obrębie działu podmioty postrzegają swoją sytuację jako porównywalną względem reszty kraju. Zdaniem ekspertów kryzys w budownictwie jest powszechny i wszędzie dotknął zakłady powiązana z branżą budowlaną. Zarówno inwestycje państwowe jak i prywatne są odkładane w czasie, z jednej strony deweloperzy nie dostają kredytów inwestycyjnych a z drugiej strony konsumenci wstrzymują się z decyzją o zaciągnięciu kredytu. To znacznie ogranicza zapotrzebowanie na produkty chemiczne.

Korzystnie wypada ocena ewolucji działu w ciągu ostatnich. Eksperti zgodnie oceniają zaistniałe zmiany jako pozytywne. Branże systematycznie się rozwijały. Wprowadzono znaczne zmiany w profilu produkcji. Produkty zostały dostosowane do potrzeb klientów. Większych zmian nie odnotowano w produkcji farmaceutycznej.

Wśród słabych stron wymienianych przez ekspertów znajdują się ciągle przestarzała infrastruktura i przestarzałe technologie produkcji. Wewnątrz poszczególnych branż zwraca się również uwagę na brak zunifikowanych norm jakości produktów importowanych co sprowadza się do słabszej jakości produktów na rynku i zaniżania ceny. Ponadto specjaliści z przebadanych podmiotów zwrócili uwagę na zbyt dużą centralizację odpowiedzialności i kompetencji oraz słabą komunikację wewnątrz przedsiębiorstw.

Mocną stroną działu jest jego specyfika. Eksperci wyrażają pogląd, że chemia ma coraz szersze zastosowanie w branży budowlanej, farmaceutycznej, spożywczej i przemyśle samochodowym. Za mocną stroną działu uważają wielkość rynku budowlanego, który w Polsce musi rosnąć przez najbliższe kilkanaście lat z racji dużego deficytu mieszkań, a także stałe zapotrzebowanie na leki.

Realnym zagrożeniem, na które zwracają uwagę ludzie związani z branżą chemiczną jest brak dostępu do surowców w Polsce i wzrost ich cen na rynkach światowych. Ponadto zagrożeniem jest konkurencja cenowa producentów z Chin i Turcji oraz ogólny brak kapitału na inwestycje w gospodarce. Wymienia się również niekorzystne przepisy prawa.

Producenci są nadal konkurencyjni dla firm zachodnich co stwarza realne szanse eksportu. Możliwości eksportu upatruje się również w rozwoju państw wschodnich. Szansą na duży wzrost jest stworzenie niszowego wysoko opłacalnego produktu. Bez wątpienia silną stroną sektora według ekspertów jest coraz szersze i powszechne zastosowanie wytwarzanych produktów.

Produkcja metali

Kondycja bazującej na lokalnie dostępnych surowcach produkcji metali w Województwie Dolnośląskim jest zdaniem ekspertów słaba. Na ocenę wpływa likwidacja zakładów produkcyjnych. Branżę osłabiła dodatkowo silna złotówka, która zatrzymała eksport. Odnotowano również ogólny spadek konsumpcji miedzi. Obecnie bardziej przychylny produkcji jest rynek krajowy niż orientacja na eksport. Nie zmienia to jednak diametralnie całokształtu sektora, ponieważ aż 70 procent produkcji miedzi adresowane jest do budownictwa. Powiązanie z budownictwem podobnie jak w przypadku produkcji chemicznej generuje główne problemy.

Sytuacja w jakiej znalazła się produkcja metali w regionie Dolnego Śląska nie odbiega jednak od trendów panujących w gospodarce krajowej. Problemy z jakimi ma do czynienia sektor są zjawiskami stricte zewnętrznymi i - w ocenie eksperta- przejściowymi.

Eksperti negatywnie oceniają ostatnie dziesięciolecie swojej branży z powodu braku szerszego rozwoju.

Respondenci za słabe strony swojego sektora uważają brak wolnego kapitału finansowego, który mógłby być przeznaczony na rozwój i inwestycje. Ponadto słabą stroną są wysokie koszty funkcjonowania wynikające ze wzrostów cen energii, kosztów pracy oraz podatków.

Za silną stronę uważa się dobrą i wykształconą kadrę pracowniczą. Mocną stroną sektora stanowi sam produkt-miedź jest produktem o potencjale rynkowym. Szczególny wzrost powinien nastąpić na Polskim rynku ponieważ w porównaniu do rynków europejskich, gdzie konsumuje się 15 kg miedzi na osobę, w Polsce poziom konsumpcji to jedyne 5kg na osobę. Korzystnie postrzega się decyzję o przeniesieniu zakładów produkcyjnych bliżej dostawcy surowca- KGHM.

Podstawowymi zagrożeniami dla produkcji metali jest wzrost cen energii elektrycznej oraz gazu. Według ekspertów dalszy wzrost cen miedzi spowoduje zastępowanie tego metalu tańszymi substytutami plastikowymi. Kolejnym zagrożeniem jest ponowna zdecydowana zmiana kursu walut tj. umocnienie się złotego. Jako zagrożenie postrzega się oczywiście możliwość utrzymywania się lub pogłębiania dekonunktury krajowej i światowej.

Eksperti dostrzegają szansę rozwoju swojej branży w wykorzystaniu antybakteryjnych właściwości miedzi i zarazem szerszym zastosowaniu tego surowca. Przed wszystkim panuje jednak przekonanie, że branża odbije się wraz ze wzrostem w budownictwie.

Produkcja maszyn i urządzeń

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów z podmiotami z działu produkcji maszyn i urządzeń opinie ekspertów klasyfikują sytuację działu jako słabą. Na taki obraz sytuacji składa się kondycja przemysłu motoryzacyjnego, który według respondentów został najbardziej dotknięty światową dekonunkturą, oraz rynek nieruchomości mieszkaniowych, do którego według szacunków ekspertów trafia około 60 procent produkcji sprzętu AGD.

Przewiduje się, że właśnie o taką część zmniejszy się produkcja tej branży. Według ekspertów prognozy na przyszłość poprawia fakt, że obecnie odnotowuje się wzrost zamówień w odstępach tygodniowych. Ponadto większość produkcji adresowana jest na eksport, któremu sprzyja obecny kurs walut. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym jest atrakcyjność samych produktów oferowanych przez dział.

Wśród respondentów panuje przekonanie, że sytuacja branży w Województwie Dolnośląskim jest raczej lepsza w porównaniu z innymi województwami. Za taką oceną przemawia fakt skoncentrowania przemysłu motoryzacyjnego i producentów AGD na Dolnym Śląsku. Umożliwia to wymianę „know how” oraz rotację kadr. Eksperti zwracają również uwagę na lepszą lokalizację regionu. Pomimo podobieństwa bazy komponentowej i dysponowanie podobnymi zasobami co producenci w innych regionach na plus zalicza się większą liczbę poddostawców funkcjonujących na Dolnym Śląsku. Dzięki ich konkurencji producenci mają możliwość wyboru najbardziej korzystnego dla nich rozwiązania.

Eksperti pozytywnie oceniają rozwój działu jaki miał miejsce w ciągu ostatnich 10 lat. Poza krótkotrwałymi przestojami podmioty zwiększały swoją produkcję oraz inwestowały w bazę. Bogacenie się społeczeństw korzystnie stymuluje popyt oraz wpływa na jakość i cenę oferowanych produktów. Dzięki badaniom rynku dobra spełniają oczekiwania konsumentów. Respondenci nadal oceniają swoje branże jako rozwojowe.

Podmioty za słabe strony swoich branż uważają duże uzależnienie od popytu i rynków zewnętrznych oraz związaną z tym dynamikę zamówień. Eksperti w zakresie zasobów ludzkich zwracają uwagę na problem braku kadry pracowniczej wysokiego i niskiego szczebla w czasach koniunktury.

Zdaniem ekspertów mocną stroną ich przedsiębiorstw jest zaawansowana technologicznie produkcja oraz stopień skomplikowania wyrobów. Uważa się, że jest to bardzo korzystne zjawisko dla całej branży. Ponadto respondenci za mocne strony uważają konkurencyjność swoich produktów oraz „know how” jakim dysponują.

Za główne zagrożenie uważa się pogłębiającą się dekoniunkturę i związane z kryzysem ekonomicznym wahania kursów walut złoty-dolar. To niekorzystne zjawiska dla sprzedaży dóbr z wyższego segmentu. Ponadto jako zagrożenie postrzega się słaby stan infrastruktury drogowej i kolejowej, która negatywnie wpływa na czas a zarazem na koszty transportu.

Eksperci uważają, że z korzyścią wpłynie na działalność reprezentowanych podmiotów utrzymanie się w dłuższej perspektywie relatywnie niskiego kursu złotego oraz rosnący standard życia. Nadzieją dla przedsiębiorstw jest zmiana trendu w przemyśle motoryzacyjnym.

Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych

Na szczególną uwagę w dziale zasługuje położenie branży produkcyjnej sprzętu elektronicznego. Sytuacja wewnątrz niej oceniana jest przez ekspertów zgoła inaczej niż w przypadku pozostałych gałęzi przemysłu. Aktualną kondycję branży ocenia się bardzo wysoko. Branża wydaje się być nie dotknięta przez bieżącą dekonjunkturę i w stosunku do tego samego okresu ubiegłego roku odnotowała wzrost zamówień. Ponadto w najbliższych latach planowane są nowe inwestycje dywersyfikujące profil produkcji.

W porównaniu do innych regionów Polski położenie branży określa się mianem porównywalnego. Wynika to przede wszystkim ze stosunkowo wąskiej grupy producentów sprzętu elektronicznego w Polsce i w związku z tym niewielkiego zróżnicowania.

Bardzo pozytywnie postrzega się ewolucję branży mającą miejsce w ciągu ostatnich dziesięciu lat. Na taki obraz sytuacji ma wpływ przede wszystkim całkowita zamiana profilu produkcji i wprowadzenia asortymentu legitymującego się najwyższą jakością i najbardziej zaawansowanymi technologiami.

Obecnie nie wyróżnia się w obrębie branży słabych stron. Mocnym aspektem jest natomiast sam produkt i jego charakterystyka. Zagrożeniem dla sektora produkcji sprzętu elektronicznego na Dolnym Śląsku jest utrata konkurencyjności w porównaniu z państwami wschodnimi. Szans rozwoju upatruje się we wciąż nienasyconym rynku zbytu.

Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep

Produkcja pojazdów samochodowych. Silnie reprezentowany w regionie przemysł motoryzacyjny i skupieni wokół niego poddostawcy są postrzegani przez ekspertów jako gałąź, która obok budownictwa została najsilniej dotknięta recesją w światowej gospodarce. Funkcjonujące w obrębie działu podmioty oceniają swoją aktualną sytuację gospodarczą jako

słabą. Producenci odnotowali silny spadek zamówień a zjawisko oceniają jako głęboką korektę rynku.

Sytuacja oceniana jest jako porównywalna w odniesieniu do innych regionów Polski. Eksperti oceniają, że bez względu na położenie niekorzystny trend rynkowy, z którym sektor ma do czynienia, dotyka wszystkie podmioty funkcjonujące w branży w podobnym stopniu.

Eksperti bardzo pozytywnie oceniają postęp i rozwój jaki miał miejsce w branży w ciągu ostatnich 10 lat. W tym okresie dokonał się skok technologiczny. Do produkcji weszły nowe, złożone rozwiązania mechaniczne. Duży wpływ na tą sytuację miał również rozwój branży budowlanej. Produkowane w sektorze motoryzacyjnym elementy mają również zastosowanie w maszynach budowlanych i drogowych..

Za czynnik wymagający poprawy eksperti uważają efektywność wykorzystania posiadanych zasobów a zatem poprawa wydajności produkcji. Za słabe strony działu uchodzi również odległość jaka dzieli podmioty od swoich klientów. Pomimo dużego zapotrzebowanie w regionie i tak większość produkcji adresowana jest na eksport. Eksperti zwracają również uwagę na brak działań zorientowanych na pozyskiwanie środków z funduszy Unii Europejskiej. Firmy często nie dysponują własnymi zespołami specjalistów z tego zakresu.

Mocną stroną działu zdaniem ekspertów jest po prostu produkt, jego charakterystyka i jakość. Za silną stroną firmy uważają również sposób zarządzania i kulturę organizacyjną. Sektor ma dostęp do najnowszych technologii oraz własny „know how”.

Wśród zagrożeń respondenci wymieniają głównie ponowne umocnienie się złotówki oraz przenoszenie produkcji przez swoich kontrahentów do Azji i USA. Podmioty zwracają również uwagę na problem z dostępem do wyspecjalizowanej kadry, szczególnie w czasie koniunktury. Za taki ogląd sytuacji odpowiada zdaniem ekspertów niska jakość szkolnictwa w technikach i zasadniczych szkołach zawodowych. Czynnikiem negatywnym jest również trend wzrostu wynagrodzeń w sektorze.

Podstawową szansą dla działu jest wzrost popytu na produkty motoryzacyjne. Respondenci zwracają uwagę na dalsze umacnianie przewagi nad konkurencją. Za szansę uważa się wprowadzanie zmian w prawie pracy w celu uelastycznienia, co jest szczególnie potrzebne w czasach dekoniunktury. Zdaniem ekspertów szansą dla działu jest dostępność środków z Unii Europejskiej oraz współpraca z uczelniami wyższymi w ramach schematu

B+R (badanie i rozwój) w czym dostrzegany jest ogromny potencjał obecnie niewykorzystywany.

Produkcja pozostałego sprzętu transportowego

Kondycja działu produkcji pozostałego sprzętu transportowego podstawie zebranych w ramach badania informacji oceniana jest jako średnia. Dostrzega się natomiast bardzo dobre wykorzystanie ostatnich lat koniunktury i spożytkowanie wypracowanych zysków na inwestycje. Na stabilną sytuację działu wpływa portfel zamówień na najbliższe miesiące, niepewność przyszłości w dalszej perspektywie powoduje, że branża dział oceniany jest słabiej.

Zjawisko dekonunktury postrzegane jest jako powszechne w skali całego kraju. Nie dostrzega się aby Województwo Dolnośląskie miało uprzywilejowaną pozycję i szczególnie dobrze znosiło nie sprzyjające warunki gospodarcze. Branża ucierpiała wszędzie tak samo, a dzięki wysokiemu poziomowi produkcji na przestrzeni ostatnich lat liczy się, że przewyżczy bieżące zawirowanie.

Bardzo pozytywnie ocenia się ewolucję, która miała miejsce w ciągu ostatniego dziesięciolecia. Po ciężkich latach 90-tych i fali prywatyzacyjnej podmioty poprzez nowe inwestycje i wprowadzenie nowych technologii odzyskały swój potencjał utracony we wczesnych latach 90-tych. Bezpośrednio przełożyło się to na wzrost zatrudnienia w branżach.

W badaniu słabymi stronami działu określono PR branży i umiejętności interpersonalne pracowników. Poważnym zagrożeniem jest redukcja załogi, co spowoduje odpływ gromadzonej przez lata wiedzy i doświadczenia co dużym trudem budowane było na przestrzeni lat.

Silnym aspektem działu jest potencjał związany z rozwojem kolei. Przemysł kolejowy cिसzy się w regionie wielką tradycją związaną z zakładami PAFAWAG. Kolej to ekologiczna alternatywa dla transportu drogowego, lotniczego- przede wszystkim w zakresie transportu towarowego. Funkcjonujący we Wrocławiu zakład dysponuje unikalnym port folio. Jego produkty w 80% nadają się do recyklingu co dodatkowo wpływa na atrakcyjność produkcji oraz wpisuje się w trend ekologiczny. Eksperti za mocną stronę wskazali ponadto kulturę organizacyjną oraz zaangażowanie pracowników, a także ich systematyczna edukację.

Zagrożenia wynikają z konkurencji rynków wschodnich oraz konkurencji wewnątrz kraju. Niekorzystnym zjawiskiem jest brak zamówień z polskiego rynku i brak lokalnego rynku zbytu. Zdecydowana większość produkcji jest eksportowana. Branże odczuwają również negatywne skutki zaniku technicznego szkolnictwa średniego.

Eksperti upatrują szans rozwoju w budowie rynku wewnętrznego. Na korzyść wpłynęło również ich zdaniem zmiana świadomości ludzi w zakresie rozwoju kariery zawodowej i dostrzeżenie możliwości samorealizacji w zawodach technicznych. Dostrzega się również szanse w we współpracy z uczelniami wyższymi w celu pozyskiwania pracowników umysłowych. Korzyści dla podmiotów wypłynęłyby również ze zmiany mentalności pracowników poprzez rozwój kreatywności i umiejętności interpersonalnych.

Produkcja mebli

Obecne położenie działu produkcji mebli i produkcji gdzie indziej nie sklasyfikowanej na podstawie przeprowadzonych wywiadów z ekspertami rynku określa się jako słabe. Zdaniem ekspertów na rynku pozostaną jedynie firmy, które dostosują się od niesprzyjających warunków w postaci wahania kursów walut i niskiego popytu. W produkcji uderzają ponadto wysokie koszty energii oraz niewypłacalność kontrahentów. Przemysł meblowy dotyka wysoka cena surowca wynikająca z drogiego obecnie importu oraz z monopolu lasów państwowych.

Sytuacja działu w relacji z innymi województwami szacowana jest na podobnym poziomie. Zdaniem ekspertów ostatni kwartał roku 2008 odcisnął swoje piętno na każdej branży.

Ewolucję działu w ciągu ostatnich lat respondenci oceniają pozytywnie. Niepokojącym sygnałem jest odnotowany w ostatnich miesiącach spadek zamówień o kilkanaście procent. Wymusiło to cięcia w wymiarze pracy.

Słaba strona branży meblarskiej wynika z jej specyfiki tj. zmieniających się trendów i mody i wśród konsumentów. Są to zmienne ciężkie do przewidzenia co utrudnia odpowiednie ukierunkowanie profilu produkcji. Wymusza to tworzenie dużych, zróżnicowanych stanów magazynowych, co generuje koszty.

Zdaniem ekspertów silną stroną funkcjonujących podmiotów jest aktywna postawa i skuteczność działań marketingowych w zakresie sprzedaży.

Zagrożenia stwarza brak stabilności polskiej waluty co uniemożliwia tworzenie długofalowych prognoz. Według respondentów zagrożeniem dla produkcji są wzrosty cen energii co zmniejsza konkurencyjność produktów na rynku.

Na podstawie uzyskanych informacji w przeprowadzonym badaniu szansą jest ograniczenie niesprzyjających okoliczności tj.: dekonstrukcji w budownictwie, wahań kursów walut oraz wzrostu cen energii.

Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę

Produkcja energii w Województwie Dolnośląskim skoncentrowana jest w postaci Elektrowni Turów w Bogatyni będącej częścią Polskiej Grupy Energetycznej. Wytwarzanie energii elektrycznej oparte jest na wydobyciu węgla brunatnego. Działalność zakładu ma bardzo duże znaczenie społeczne i ekonomiczne dla funkcjonowania całego regionu. Regionalnie występują elektrownie wodne, w zdecydowanej większości odziedziczone po Niemczech, produkujące energię na małą skalę.

Eksperci oceniają sytuację swojego sektora jako średnią. Na taką ocenę według respondentów ma wpływ wiek urządzeń na których oparta jest produkcja energii. W przyszłości ich remont będzie wymagał bardzo dużych nakładów finansowych. Przed branżą stawiane są kolejne wymogi i normy. Adaptacja wymusza kolejne koszty a ponadto jest długotrwała z racji czasu realizacji na rynku poddostawców elementów takich jak kotły czy generatory. Eksperci nadmieniają dodatkowo, że Województwo Dolnośląskie nie posiada jasno określonej polityki w sprawie energii odnawialnej. Brak jest zaplanowanych rozwiązań, którymi dysponowałyby instytucja wspierające np. na wzór agencji działających w rolnictwie. Dla porównania w sąsiednich Niemczech działa ponad 150 instytucji w sektorze energii odnawialnej w Polsce ok. 30.

Sektor energetyki w Województwie Dolnośląskim zdaniem ekspertów znajduje się w lepszej sytuacji w porównaniu z resztą kraju. Na takie stanowisko ma wpływ zapewniony dostęp do surowca dla Elektrowni Turów przez najbliższe 40 lat oraz kompletna modernizacja elektrowni jaką zakład przeszedł w ostatnich latach. Zdaniem ekspertów lepsze warunki dla sektora energetyki na Dolnym Śląsku wynikają również z dostępu do siły

roboczej o określonych kwalifikacjach oraz możliwości pozyskiwania wysoko wykwalifikowanych pracowników z regionalnych uczelni wyższych. Sytuacja energetyki odnawialnej oceniana jest natomiast jako porównywalna. Wynika to z braku z pasywnej polityki państwa i samorządów w tym zakresie. W branży nie ma transferu wiedzy pomiędzy nauką a światem biznesu. Podstawowym elementem takiego systemu jest, zdaniem eksperta, ośrodek który dysponowałby przeglądem i szacunkowym kosztem dostępnych na świecie technologii. Potencjalny inwestor jest zdany sam na siebie w poszukiwaniu rozwiązań. Sektor nie posiada struktury wyposażonej w szkolenia z zakresu energetyki odnawialnej czy prezentacji.

Ocena ewolucji sektora energetyki zawodowej jest pozytywna. Eksperti uzasadniają swoją opinię modernizacją elektrowni i wprowadzeniem inwestycji proekologicznych, które postrzegane są jako motor zmian. Według respondentów znaczącym faktem jest pojawienie się tematu odpowiedzialności społecznej. W badaniu zwrócono również uwagę na wzrost znaczenia energetyki. Korzystnie postrzegana jest również konsolidacja sektora w ramach PGE. Przemiany własnościowe sektora nie przekładające się jednak na znaczną poprawę efektywności. Przed działem stawia się duże możliwości rozwoju. Bardziej negatywnie eksperci oceniają ewolucję energetyki alternatywnej nie dostrzegając żadnych istotnych zmian. Eksperti wyrażają pogląd, że zmiany dopiero nadejdą. Dotychczas stworzono jedynie dokumenty, które nie mają następstw w postaci działania. Dodatkowo eksperci wyrażają opinię, że do tej pory nauka obsługuje jedynie duże podmioty z branży pomijając małe i średnie przedsiębiorstwa, przy takim układzie ciężko będzie mówić o innowacji w dziedzinie energetyki.

Podstawowym słabym aspektem według ekspertów jest starzenie się podmiotów typu Elektrownia Turów. Starzenie się maszyn i urządzeń wymusi duże inwestycje w przyszłości. Ponadto wraz z zakładem starzeje się społeczność i kadra, a młodzi mieszkańcy migrują do większych ośrodków miejskich. Średnia wieku lokalnej społeczności idzie w górę. Słabą stroną branży elektrycznej jest bardzo silna pozycja związków zawodowych co utrudnia poprawę efektywności i proces modernizacji. W zakresie słabych stron energetyki odnawialnej eksperci zwracają uwagę na wciąż niski poziom świadomości korzyści płynących z branży zarówno na poziomie decyzyjnym jak i lokalnych społeczności. Słabością sektora jest brak zorganizowanego dostępu do wiedzy a praktykowane są indywidualne próby dotarcia do technologii. Kolejną słabą stroną sektora energetyki odnawialnej są ograniczenia

w dostępie do środków finansowych. Następnym negatywnym zjawiskiem jest niespójne prawo nie dostosowane do rozwiązań technologicznych.

Za mocne strony energetyki zawodowej uważa się dysponowanie doświadczoną, dobrze przygotowaną kadrą oraz współpracę sektora z uczelniami i ośrodkami akademickimi w postaci projektów badawczych z uczelniami technicznymi i ekonomicznymi. Wśród zalet sektora respondenci wymieniają również umiejętność prowadzenia dużych projektów inwestycyjnych i gospodarczych jak np. budowa bloków energetycznych, wydzielanie spółek zależnych jako nowe podmioty gospodarcze. W ramach energetyki alternatywnej specjaliści wymieniają silne strony sektora jak lokalne pochodzenia surowca- zakupy zasilają mieszkańców regionu. Oczywistą konsekwencją alternatywnej produkcji energii są korzyści ekologiczne. Bardzo ważnym aspektem związanym z sektorem energii odnawialnej jest odciążenie sieci energetycznej ponieważ energia ta produkowana i wykorzystywana jest lokalnie. Dodatkową wartością energetyki alternatywnej jest możliwość wykorzystania ciepła.

Zagrożenie dla branży energetycznej zdaniem specjalistów wynikają przede wszystkim z niekorzystnych regulacji prawnych w zakresie oddziaływań trans granicznych dotyczących emisji gazów cieplarnianych szczególnie ze względu na położenie zakładu produkcyjnego blisko granic z Niemcami i Czechami. Respondenci jako potencjalne zagrożenie dla branży postrzegają również otrawcie rynku pracy w Niemczech co może skutkować migracją lokalną siły roboczej. Realnym zagrożeniem jest również według ekspertów niestabilność przepisów prawnych. Największym zagrożeniem dla energetyki odnawialnej jest silne lobby energetyki zawodowej odczuwalne głównie w zakresie współspalania.

Eksperci wskazują na duży potencjał energetyki. Szansę dla rozwoju branży energetycznej upatruje się w możliwość eksportu energii na rynek europejski, co w tym momencie realizowane jest w małym stopniu. Sprzyja temu lokalizacja na styku trzech państw. Specjaliści dostrzegają możliwości rozwój w zakresie energetyki odnawialnej: współspalania biomasy i budowa farm wiatrznych z udziałem energetyki zawodowej. Realną szansą jest rosnący popyt na energię elektryczną. Szansą dla sektora energetyki odnawialnej jest zdaniem specjalistów partnerstwo publiczno-prywatne. Eksperci zaznaczają, że istnieje duża liczba potencjalnych inwestycji w sektorze energetyki odnawialnej. W każdej gminie

mogą funkcjonować dwie lub trzy małe ekoelektrownie. To implikować będzie własną produkcję instalacji i uruchomi nową gałąź przemysłu.

Budownictwo

Sekcja budownictwa w regionie Dolnego Śląska pomimo aktualnych kłopotów jest dobrze oceniana przez ekspertów. Specjaliści oceniają, że spowolnienie dotyka branżę już od trzech kwartałów ale obecnie obserwują lekkie ożywienie. Branży doskwiera najbardziej zablokowanie kredytowania przez instytucje finansowe.

Podmioty oceniają swoją pozycję względem aktualnej sytuacji w porównaniu z innymi regionami kraju jako lepsze. Specjaliści wyznają prorozwojową orientację. Sektor znajduje się w stabilnej sytuacji pod kątem zainteresowania inwestorów, dostępem do siły roboczej oraz zasobów materiałowych i technologicznych. Brakującym elementem jest brak możliwości kredytowania inwestycji.

Respondenci bardzo pozytywnie oceniają rozwój swojego sektora na przestrzeni minionych dziesięciu lat. Wiąże się to z bardzo wysokim popytem na budownictwo mieszkaniowe. Ostatnie lata określane są mianem „boomu budowlanego”.

Eksperti zgodnie za słabą stronę branży uznają uzależnienie od finansowania przez banki. Zwracają uwagę na duże utrudnienia z pozyskiwaniem środków finansowych na realizację projektów.

Mocnymi stronami sektora jest wciąż nie nasycony rynek mieszkaniowy i popyt na nowe budownictwo. Za zaletę sektora specjaliści uważają kapitał ludzki. Pozytywnie postrzega się przekształcenia jakim uległy przedsiębiorstwa budowlane.

Zdaniem respondentów zagrożeniem jest krach na rynkach finansowych czyli pogłębienie się zjawiska z jakim zmagają się gospodarka i przekształceniem się go w realny kryzys gospodarczy. Za zagrożeniem dla branży eksperci postrzegają kształt prawodawstwa o zamówieniach publicznych, który jest przyczyną wielu odróżnień realizacji przedsięwzięć realizowanych przy udziale sektora publicznego.

Specjaliści branży budowlanej dostrzegają szanse w ciągle utrzymującym się zapotrzebowaniu na rynku na lokale mieszkaniowe. Liczą również na powrót trendu sprzed

roku inwestowania w nieruchomości. Zdaniem podmiotów bez względnym stymulantem branży będzie organizacja Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej- EURO 2012.

Handel hurtowy i detaliczny

Stan sekcji handlu hurtowego i detalicznego w Województwie Dolnośląskim oceniany jest przez działające w nim podmioty gospodarcze jako raczej słaby. Ocena wynika z silnego oddziaływania handlu spożywczego oraz zauważalnej zdaniem specjalistów tendencji spadkowej w całym dziale szczególnie w bezpośrednim porównaniu z rokiem 2008. Z racji klasyfikacji działalności gospodarczej do sekcji zaliczane są również podmioty z branży informatycznej- producenci oprogramowania, co wpływa na podniesienie średniej oceny sekcji.

Względem innych regionów Polski eksperci oceniają położenie swoich branż jako porównywalne. Gorzej swoje położenie postrzega sektor handlu spożywczego zwracając uwagę, że w innych regionach Polski drobny handel artykułami spożywczymi ma się lepiej niż na Dolnym Śląsku. Pozostałe podmioty nie widzą zasadniczych różnic w warunkach gospodarczych w innych województwach, po za wyróżniającą się Warszawą.

Specjaliści oceniają ewolucję swojej sekcji raczej pozytywnie. Dostrzega się rewolucję jaka miała wraz z popularyzacją handlu wielko powierzchniowego. Eksperti zaznaczają jednak, że niekorzystnie wpłynęło to na małe polskie przedsiębiorstwa, których sytuacja się pogarsza. Na plus eksperci zaliczają unormowanie zasad konkurencji oraz wypracowanie większych zysków. Niekorzystnie zmieniły się natomiast warunki współpracy z bankami, głównie w zakresie wzrostu kosztów obsługi.

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów stwierdza się, że za główną słabość podmioty uważają brak kapitału. Mały kapitał własny i ograniczone możliwości kredytowania nie pozwalają przeprowadzić działań mających na celu konsolidację rynku oraz zwiększenie liczby punktów sprzedaży.

Mocnymi stronami według ekspertów jest tradycja działalności gospodarczej, przywiązanie pracowników do miejsca pracy co przekłada się na zaangażowanie i elastyczność. Za mocną stroną specjaliści uważają również konkurencyjność.

Za główne zagrożenia dla swoich branż eksperci uważają konkurencję firm zagranicznych oraz spadek możliwości kredytowania, co przekłada się na każdą branżę.

Szanse dla handlu to według ekspertów świadomość wspólnych celów firm w obrębie danej branży. Wzajemna współpraca i konsolidacja branż w celu prowadzenia realnej konkurencji z firmami zachodnimi. Zdaniem specjalistów sytuacja ulegnie poprawie wraz z ożywieniem się gospodarki w regionie chociażby przy okazji wydarzeń takich jak EURO 2012.

Hotele i restauracje

Województwo Dolnośląskiej jest regionem atrakcyjnym turystycznie ze względu na swoje uwarunkowanie naturalne oraz tradycje uzdrowiskowe. W ramach wywiadów przeprowadzonych w zakresie badania eksperci bardzo często wiążą przyszłość województwa i jego rozwój z branżą turystyczną. Region dysponuje bardzo dobrymi warunkami rekreacyjnymi i położeniem geograficznym na pograniczu Czech i Niemiec. Turystyka uznana jest przez władze lokalne za priorytet województwa a specjaliści podkreślają duży potencjał tego sektora. Zwraca się uwagę na lokalny charakter funkcjonujących w branży podmiotów, co gwarantuje stabilność rozwoju, a ponadto sprawia, że inwestycje w tym zakresie są trwałe i zasilają rynek lokalnych firm. Zdaniem ekspertów duże inwestycje przemysłowe mogą z czasem wycofać się z regionu (co spowodowane będzie zmianami makroekonomicznymi lub skończeniem się ulg podatkowych) a turystyka na dolnym Śląsku jest trwałą gałęzią gospodarki. Respondenci dobrze oceniają sekcję hoteli i restauracji. Wskazują na kierunek rozwojowy branży opierając swoje opinie na zwiększającym się obłożeniu bazy hotelowej w wyższych stawkach. Dostrzega się również wśród konsumentów trend aktywnego wypoczynku, dbania o kulturę fizyczną i zdrowie co dobrze wpływa na sektor usług turystycznych. Według specjalistów czynnikiem determinującym rozwój jest aktywna postawa podmiotów działających w obszarze turystyki ich samoorganizacja i kreatywność. Branża turystyczna boryka się również z problemem wzrostu kosztów pracy, energii i surowców.

Specjaliści oceniają położenie branży turystycznej na Dolnym Śląsku jako lepsze na tle innych regionów w Polsce. Opinia ta tłumaczona jest najczęściej położeniem województwa w sąsiedztwie Czech i Niemiec liczbą odwiedzających turystów z tych państw.

Region legitymuje się tradycjami dziedzinie lecznictwa sanatoryjnego oraz unikalnymi zasobami naturalnych tworzyw leczniczych. Starzejące się społeczeństwo europejskie generuje popyt na tego typu usługi.

Przez ekspertów pozytywnie oceniana jest ewolucja sektora w ciągu minionych dziesięciu lat. Czas ten został wykorzystany na modernizacja i rozwój bazy, zaplecza i kadr. Zdaniem specjalistów wprowadzony wysoki standard usług zwraca poniesione nakłady. Rozwój branży jest możliwy dzięki wzrostowi poziomu życia co wpływa na zmianę modelu konsumpcji. Branża ma od czynienia z bardzo korzystnym trendem przejawiającym się w dbaniu o zdrowie, kulturę fizyczną i kulturę wypoczynku.

Jako na słabe strony swojego sektora eksperci zwracają uwagę na brak koordynacji działań między samorządami regionalnymi a przedsiębiorcami oraz na brak integracji tych środowisk. Specjaliści dostrzegają też słabość sektora w postaci rozproszonej bazy hotelowej oraz niesformalizowanego i niestandardowego produktu.

Mocną stroną branży jest akcentowany przez wielu ekspertów potencjał branży turystycznej. Za zalety uważa się również nowoczesną bazę. Silną stroną jest tradycja uzdrowska regionu i unikalne w skali Europy naturalne zasoby lecznicze. Podmioty postrzegają korzystnie nieformalną współpracę i integrację wśród przedsiębiorców. Eksperti oceniają branżę jako bardzo dochodową.

Zagrożeniami dla branży jest słabo rozwinięta infrastruktura lądowa oraz struktura usług około turystycznych (kultura, rekreacja, rozrywka). Według specjalistów bezpośrednim zagrożeniem dla branży turystycznej jest brak inwestycji w trwałe podmioty lokalne a skupienie się na inwestycjach w przemysł. Eksperti wskazują również na wzrost konkurencji w sektorze.

Szansę dla rozwoju jest promocja regionu w Europie i na świecie. Sprzyjające branży jest zjawisko starzejącego się społeczeństwa oraz konkurencyjność cenowa Polski.

Usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej

Z racji szerokiego zakresu sekcji usług związanych z prowadzeniem działalności opinie ekspertów na temat aktualnej sytuacji gospodarczej są silnie zróżnicowane w zależności od branży którą reprezentują. Na podstawie przeprowadzonych w ramach badania

wywiadów możemy za opiniami ekspertów wyróżnić trzy podstawowe konkluzje. Sektor usług jest postrzegany jako przyszłościowy i rozwojowy, podmioty w nim funkcjonujące w większości w sposób pośredni lub bezpośredni dotknięte są gospodarczą dekonjunkcją, aktualna ocena sytuacji gospodarczych podmiotów kształtuje się na średnim poziomie.

Eksperti z branży informatycznej dobrze oceniają sytuację swoich podmiotów. Zaznaczają jednak, że zauważalny jest lekki przestój. Zdaniem specjalistów wynika to z ostrożności potencjalnych klientów i czasowym wstrzymaniem inwestycji w nowe oprogramowanie lub sprzęt komputerowy.

Z zebranych podczas wywiadów informacji wynika, że podmioty oceniają swoją sytuację jako porównywalną względem innych regionów kraju. Na korzyść branży eksperci wymieniają wizerunek samego miasta Wrocław jako miasta sprzyjającego rozwojowi technologii informacyjnych oraz konkurencyjność cenową oferowanych usług względem Warszawy jako najsilniejszego w dziedzinie ośrodka w kraju.

Pozytywnie postrzegany jest rozwój branży w okresie ostatnich dziesięciu lat. Eksperti wskazują na utrzymującą się dużą dynamikę wzrostu. Branża staje się coraz poważniejszą gałęzią gospodarki. Pomimo tego istnieje jeszcze miejsce dla nowych podmiotów. Respondenci stwierdzają, że jest to jeden z niewielu sektorów, które stwarzają możliwości rozwoju małym firmom.

Za słabą stronę swojego sektora eksperci uważają organizację strefy finansowej przedsiębiorstw. Rozumie się przez to niebezpieczeństwo niewypłacalności kontrahentów, windykację należności, pozyskiwanie środków inwestycyjnych. Ponadto zwraca się uwagę na niską marżowość sprzedaży. Respondenci za słabą stronę postrzegają również brak komunikacji z władzami i instytucjami lokalnymi i brak synchronizacji działań.

Atutami branży według specjalistów jest innowacyjność i atrakcyjność produktów. Dzięki formie i wielkości większości firm podmioty cechuje szybki czas reakcji i duże zdolności adaptacyjne.

Zagrożenia dla branży zdaniem specjalistów wynikają z makroekonomii. Duże podmioty zwracają uwagę na zagrożenie wrogim przejęciem w wyniku spadku wartości akcji. Negatywnym zjawiskiem jest brak współpracy instytucji odpowiedzialnych za rozwój Dolnego Śląska i za transfer wiedzy.

Zdaniem ekspertów wbrew powszechnemu przekonaniu szansą dla branży jest ogólna dekonstrukcja gospodarcza, która zmusza przedsiębiorstwa do szukania oszczędności, co często sprowadza się do wdrażania usprawniających działanie rozwiązań informatycznych. Korzystnie wpłynęłoby na sektor pojawienie się zewnętrznych inwestorów oraz możliwości finansowania. Szansą są również fundusze z Unii Europejskiej. Rozwoju branży upatruje się ponadto w postępującej komputeryzacji polskiego społeczeństwa.

Przedsiębiorstwa skupione wokół działu pozostałej działalności gospodarczej zwracają uwagę na korzystne zjawisko popularyzacji wykorzystywania zasobów zewnętrznych i zlecania wyspecjalizowanym podmiotom zewnętrznym procesów niezbędnych dla funkcjonowania danego przedsiębiorstwa. Proces outsourcingu jest coraz częściej stosowany podczas rekrutacji pracowników i w prowadzeniu księgowości. Występuje również outsourcing usług ochroniarskich i usług związanych z utrzymaniem czystości. Równie często praktykuje się outsourcing usług specjalistycznych. Pomimo, że eksperci z podmiotów działających na tym polu odnotowali spadek ilości realizowanych projektów w związku z dekonstrukcją gospodarczą, sektor postrzegany jest jako rozwojowy. Zdaniem specjalistów spowolnienie gospodarcze może okazać się wręcz czynnikiem sprzyjającym rozwojowi ich sektora ponieważ oferowane przez nich usługi realnie wpływają na zmniejszenie kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa klienta i pozwalają skupić się na prowadzeniu głównej działalności zarobkowej. Respondenci dostrzegają zmianę sposobu patrzenia na przedsiębiorstwo i sposób jego zarządzania.

Eksperti skłonni są ocenić sytuację swoich branż jako porównywalną w stosunku do innych regionów kraju odnosząc się do dużych aglomeracji miejskich. Ośrodki tego typu stwarzają dobre warunki do rozwoju outsourcingu. Lepiej w stosunku do innych województw oceniają swoje położenie eksperci z branży doradztwa technologicznego, windykacji i reklamy. Wynika to głównie z liczby funkcjonujących w Województwie Dolnośląskim podmiotów a zatem stanowi potencjalną wielkość rynku.

Specjaliści w zdecydowanej większości pozytywnie oceniają ewolucje swoich branż. Ich zdaniem obrazuje to naturalną sytuację rozwoju sektora usług w całości. Podmioty odnotowały duży wzrost w ostatnich latach. Szczególnie pozytywnie postrzegana jest droga ewolucji outsourcingu, który pojawił się na rynku polskim stosunkowo nie dawno a jest już silną i dobrze funkcjonującą formą świadczenia usług. Respondenci wskazują również na rosnący standard i jakość usług.

Za słabe strony sektora uznawane są przez ekspertów niewystarczające kwalifikacje i małe doświadczenie pracowników. Wskazuje się również niski poziom umiejętności miękkich. Za wadę branży niektórzy specjaliści wskazują brak trwałych dochodów na odpowiednim poziomie. Specyfika sektora usług zmusza firmy do szybkiej adaptacji do zmieniających się warunków rynkowych i potrzeb klientów, co stanowi stałe wyzwanie dla sektora.

Mocnymi stronami sektora według specjalistów jest popyt na usługi w szczególności na outsourcing. Atutem sektora jest elastyczność działania skupionych w nim podmiotów. Za mocną stronę uważa się zdolność do przeprowadzanie dużych projektów. Eksperci zwracają również uwagę na wysoki poziom świadczonych usług.

Sektor jest bardzo wrażliwy na zmiany gospodarcze. W związku z tym eksperci upatrują zagrożeń w pogarszającej się sytuacji ekonomicznej gospodarki a zarazem słabej kondycji finansowej potencjalnych zleceniodawców. Ponadto specjaliści wskazują na zagrożenia w postaci rosnącej konkurencji.

Respondenci upatrują szanse rozwoju przede wszystkim w długotrwałym trendzie rosnącego popytu na usługi oraz w ożywieniu gospodarczym. Eksperci dostrzegają również duże możliwości rozwoju outsourcingu w zastosowaniu tego mechanizmu przy obsłudze innych procesów niż dotychczas.

3.2.1. Branże o największym potencjale rozwoju w najbliższych 3-5 latach

W celu określenia, w którym kierunku zmierza gospodarka Dolnego Śląska, zapytano ekspertów, które branże mają, w ich ocenie, największy potencjał rozwoju w najbliższych 3-5 latach.

Najczęściej pojawiająca się opinią była, iż szeroko rozumiana branża informatyczna oraz telekomunikacja mają ogromny potencjał i będą prężnie się rozwijać. Jest to tendencja ogólnie całego kraju, a w szczególności regionów najsilniej rozwijających się, do których, zdaniem respondentów, należy Dolny Śląsk.

Respondenci zauważyli również, iż światowy trend gospodarczy dąży do przestawiania się z przemysłu na usługi. Dlatego też przewidują oni rozwój tej branży także w

województwie dolnośląskim. Przede wszystkim mają to być usługi księgowo- finansowe oraz informatyczne. Te pierwsze to przede wszystkim obsługa firm globalnych w istniejących i mających powstać centrach outsourcingowych BPO koncernów globalnych. Ponadto ankietowani eksperci zauważyli, iż firmy będą bardziej skłonne do wydzielenia części działów i oddelegowania ich do innych firm, które będą świadczyły im usługi jak na przykład rekrutacja czy marketing. Stanowiło to będzie z jednej strony oszczędności a drugiej zabezpieczenie się firm przed ewentualnym ponownym załamaniem gospodarki- gdyby takowe nastąpiło to nie miałyby problemu ze zwolnieniami pracowników, a uregulowałyby sytuację i znalazły oszczędności poprzez zmodyfikowanie bądź zerwanie umowy z taką firmą zewnętrzną. Pojawi się zatem coraz więcej firm działających na zasadzie outsourcingu dla innych przedsiębiorstw.

Również turystyka, w opinii ankietowanych ekspertów, ma potencjał i będzie rozwijała się w ciągu najbliższych 3-5 lat. Będzie to po części spowodowane możliwością zareklamowania Dolnego Śląska, jego walorów krajobrazowych poprzez organizowane mistrzostwa EURO 2012. Zauważono, iż region jest jeszcze mało rozpoznawalny i turystyka tutaj jest mało rozpowszechniona. Odpowiednia promocja może w znacznym stopniu spowodować rozwój tego sektora.

Zdaniem respondentów potencjał rozwoju w ciągu najbliższych 3-5 lat ma także branża elektroniczna. Chodzi tutaj o produkcję sprzętu i urządzeń radiowych i telewizyjnych i telekomunikacyjnych, jak również wszelkich firm działających jako ich poddostawcy.

Najbliższe 3-5 lat to również, zdaniem respondentów, rozwój branży budowlanej, a dokładniej chodzi tu o budownictwo infrastrukturalne. Jest to spowodowane zwiększeniem nakładów na inwestycje publiczne ze środków unijnych na terenie całego kraju. Ponadto, jeśli chodzi o Dolny Śląsk, to dodatkowym bodźcem do działań w tym kierunku jest organizacja EURO 2012 przez Wrocław i konieczność przygotowania dróg dojazdowych i w samym mieście oraz poprawa już istniejących połączeń.

Głęboko zakorzeniona w regionie jest branża motoryzacyjna. Ankietowani eksperci uważają, iż obecne załamanie w tym sektorze będzie krótkotrwałe i w perspektywie 3-5 lat ma on potencjał rozwoju.

Część ekspertów jest zdania, iż potencjał rozwoju w ciągu najbliższych 3-5 lat mają również biotechnologia i nanotechnologia. Impuls do rozwoju tych branż dał między innymi projekt EIT+.

Pojawiły się również opinie, iż szanse na rozwój ma energetyka. Chodzi tutaj obok tradycyjnych źródeł pozyskiwania energii o metody ekologiczne. Po części rozwój ten będzie spowodowany koniecznością dostosowania do przepisów Unii Europejskiej.

Ponadto, respondenci widzą potencjał w wydobywaniu i przetwórstwie metali, a przede wszystkim miedzi, której złoża stanowią cenne bogactwo Dolnego Śląska.

Część ekspertów uważa, iż potencjał rozwoju w ciągu najbliższych 3-5 lat ma branża spożywcza oraz przemysł farmaceutyczny.

Ponadto, pojawiły się opinie, iż szansę na rozwój mają również: logistyka, działalność badawczo- rozwojowa oraz branża biomedyczna i kosmetyczna.

3.2.2. Branże o największym potencjale rozwoju perspektywie 10 lat

Jeśli chodzi o branżę, która w opinii respondentów ma największy potencjał rozwoju w perspektywie 10 lat to większość opinii powtarzała się z prognozą na najbliższe 3-5 lat i tak, najczęściej respondenci wymieniali branżę informatyczną.

Ponadto, jako mającą potencjał rozwoju w ciągu 10 lat postrzegano branżę turystyczną, zarówno rekreacyjną, wypoczynkową jak i uzdrowiskową, leczniczą. Potrzebna jest jednak lepsza promocja regionu i reklama jego walorów.

Następną, najczęściej pojawiającą się branżą był sektor usług. Przede wszystkim wymieniano usługi świadczone na zasadzie outsourcingu procesów biznesowych, wszelkie usługi rachunkowe, księgowo i prawnicze.

Ankietowani eksperci opowiadali się również za biotechnologią, jako dziedziną, która ma potencjał i w ciągu najbliższych 10 lat będzie się silnie rozwijać na Dolnym Śląsku.

Z powodu długiej tradycji w regionie, respondenci zaznaczyli, iż motoryzacja również będzie się rozwijać w dłuższej perspektywie. Jest ona ich zdaniem silną gałęzią przemysłu w regionie i jeżeli przetrwa sytuację obecnej dekonunktury to będzie prężnie działać.

Potencjał rozwoju w przeciągu najbliższych 10 lat ma również produkcja i sprzedaż elektroniki z racji dużej innowacyjności oraz- co za tym idzie- krótkiego życia produktów na rynku.

Część respondentów uważa, iż w perspektywie 10 lat będzie rozwijała się energetyka- głównie odnawialna. Prognoza ta poparta jest wymogami Unii Europejskiej.

Ponadto, jako mające potencjał rozwoju w tym okresie respondenci uważają farmaceutykę, branżę medyczną i biomedyczną.

Pojawiły się opinie, iż szansę mają również: ekologia, przemysł wydobywczy, logistyka oraz nowoczesne rolnictwo.

3.2.3. Niszowe sektory gospodarki

„Nisza powstaje na styku sektorów. Jest wynikiem łamania schematów myślenia poprzez niekonwencjonalne podejście do zagadnienia.”- Przytoczone słowa przez jednego z ekspertów możemy uczynić punktem wyjścia do rozpoczęcia analizy tej złożonej i trudnej tematyki. W wyniku przeprowadzonych ze specjalistami rozmów, uwzględniając wymienione, konieczne warunki zaistnienia niszy, za niszową branżę uważana jest energetyka odnawialna. W wyniku połączenia naturalnych zasobów środowiska wraz z najnowszymi technologiami istnieje możliwość pozyskiwania energii po stosunkowo niskich kosztach uwzględniając przy tym ekologię. Pozyskiwanie energii odnawialnej w Województwie Dolnośląskim odbywa się w bardzo małym zakresie. Eksperci dostrzegają jedna wielki potencjał rozwojowy tego sektora. Zdaniem respondentów czynnikiem stymulującym ten sektor jest stały wzrost kosztów oraz zapotrzebowania na energię. Zaznacza się również, że rozwój energetyki odnawialnej jest konieczny ze względu na politykę energetyczną Unii Europejskiej i pakiet klimatyczny wprowadzający ograniczenia na emisję dwutlenku węgla do atmosfery. Eksperci zwracają uwagę, że energetyka zawodowa na Dolnym Śląsku oparta jest na produkcji z węgla brunatnego i pomimo modernizacji nie będzie w stanie produkować energii w konkurencyjnej cenie z racji na wysoki poziom emisji gazów cieplarnianych. Według ekspertów rozwój energetyki odnawialnej to szczególna szansa na aktywizację terenów nierozwiniętych na Dolnym Śląsku, szczególnie terenów wiejskich. Specjaliści wskazują jednak, że na rozwój tego sektora musi złożyć się wiele czynników jak

dywersyfikacja źródeł finansowanie projektów w zakresie pozyskiwania energii odnawialnej, stworzenie trwałych połączeń między władzami lokalnymi, biznesem a światem nauki w celu umożliwienia transferu wiedzy, uruchomienie instytucji wsparcia i promocji sektora energetyki odnawialnej a przede wszystkim przekucia deklaracji na praktykę.

Mianem niszowych specjalści określają szereg usług pozwalających na oszczędność czasu i poprawiających komfort życia. Na okoliczności sprzyjające rozwojowi tego typu usług wpływa zdaniem ekspertów zmieniający się styl życia oraz bogacenie się społeczeństwa. Eksperci przewidują, że w wyniku szybkiego tempa życia ludzie w coraz mniejszym stopniu będą dysponowali czasem i poszukiwać będą możliwości zlecenia coraz większego zakresu czynności związanych z normalnym funkcjonowaniem podmiotom trzecim. Natomiast w ograniczonym czasie wolnym poszukiwać będą ofert maksymalizujących rekreację oraz w pełni zaspokajających ich oczekiwania. Według respondentów koszt usług tego rodzaju będzie stanowiła dla konsumenta drugorzędna rolę. Zdaniem ekspertów kształtujący się tak rynek usług stwarza duże pole do działania dla małych i średnich firm usługowych. Zdaniem ekspertów usługą pozwalającą zaoszczędzić czas jest np. organizacja prywatnych imprez okolicznościowych.

Respondenci wskazują na agroturystykę i resorty SPA jako na niszowe gałęzie turystyki. Niekonwencjonalna oferta wynika ze zmiany zapotrzebowanie na rodzaj produkt turystyczny. Specjaliści przewidują, że właśnie te formy rekreacji odnotują wysoki wzrost w obrębie branży turystycznej. Są to przeciwstawne sobie oferty zamykające łańcuch usług rekreacyjnych. Zdaniem ekspertów te skrajne pola pozostają jeszcze w fazie popytu deklarowanego a w najbliższym czasie zjawisko to przełoży się na wysoki poziom popytu realnego. Zdaniem specjalistów usługa turystyczna tego typu doskonale wpisuje się w zmianę modelu konsumpcji i poszukiwania oryginalności i luksusu.

Na uwagę, zdaniem specjalistów, zasługują pojawiające się na rynku działania w zakresie nano i biotechnologii. Ciężko przewidzieć z jakim skutkiem zakończą się próby poszczególnych przedsięwzięć i jaką rolę odegrają w gospodarce Dolnego Śląska ale z pewnością poszukiwanie najwyższych technologii w tych zakresach jest zjawiskiem niszowym. Każda inicjatywa w zakresie najwyższych technologii zbliża Województwo Dolnośląskie od modelu gospodarki opartej na wiedzy. Zdaniem ekspertów niezwykle istotnym elementem są tworzone pod auspicjami Urzędu Marszałkowskiego oraz we współpracy z Wrocławskim Centrum Badań klastry: Zdrowie- koncentrujący się na

informatyzacji Służby Zdrowia, Energia odnawialna, Technologia TT, Nutribiomet- klaster żywnościowy w Parku Technologicznym oraz klaster Polska Szkoła Architektury.

3.2.4. Branże innowacyjne

Na podstawie badania i przeprowadzonych wywiadów eksperckich za najbardziej innowacyjne w Województwie Dolnośląskim postrzegana jest branża informatyczna. Główny ośrodek województwa- Wrocław, posiada według respondentów etykietę miasta technologii informacyjnej- IT. Ekspersi dostrzegają aktywność lokalnych podmiotów na ogólnokrajowym rynku. Dolnośląskim rodowodem legitymują się np. portal branżowy Bankier.pl oraz portal społeczny Nasza Klasa. W obrębie sektora małych i średnich przedsiębiorstw funkcjonuje wiele firm, których aplikacje internetowe i programy komputerowe cieszą się powodzeniem na światowym rynku. Podmioty te cechuje kreatywność, zdolność do szybkiej adaptacji a przede wszystkim nowatorstwo w działaniu. Zdaniem ekspertów atutami branży jest wysoki poziom szkolnictwa wyższego oraz kapitał ludzki. Bardzo ważnym aspektem, na który zwracają uwagę eksperci jest fakt, że innowacja w dziedzinie informatyki jest oparta na lokalnych zasobach i jest innowacyjnością pierwotną.

Obok informatyki jako najbardziej innowacyjna eksperci postrzegają działalność klastra Nutribiomed działającego w obszarze żywności, biotechnologii i biomedycyny. Specjaliści dostrzegają funkcjonujące w jego obrębie połączenie kompetencji i możliwości finansowych. Zdaniem specjalistów inicjatywy jak klaster Nutribiomed to koło zamachowe gospodarki opartej na wiedzy. Podkreślany jest również fakt, że przedsięwzięcie to bazuje na lokalnym potencjale intelektualnym.

Na lokalnym poziomie eksperci doceniają również działalność Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu i jej wkład w innowacyjność wzornictwa przemysłowego. Ekspersi przewidują ogromny wzrost znaczenia tej dziedziny w procesie produkcyjnym.

Jako innowacyjny sektor gospodarki Województwa Dolnośląskiego postrzegany jest również przemysł elektroniczny i motoryzacyjny. Ekspersi wskazują, że nowe inwestycje realizowane są zawsze w technologii „best available technic” wprowadzając do produkcji najnowsze rozwiązania poprawiające efektywność procesu produkcji, generujące oszczędności energetyczne oraz sprzyjające środowisku naturalnemu. Zdaniem ekspertów jest

to bardzo pozytywne zjawisko dla regionu, ponieważ umożliwia rozwój zasobów ludzkich. Zaznacza się jednak fakt, że innowacyjność w przemyśle jest innowacyjnością wtórną.

3.2.5. Inwestycje na terenie Dolnego Śląska

Większość ankietowanych ekspertów największe inwestycje w najbliższym okresie przewiduje w branży budowlanej, uzasadniając je z jednej strony środkami unijnymi a z drugiej strony mistrzostwami EURO 2012 i akcjami związanymi z przygotowaniem regionu pod względem infrastrukturalnym, czyli budową dróg dojazdowych oraz hoteli.

Wielu respondentów prognozowało inwestycje w branży motoryzacyjnej, która mimo ciężkiej sytuacji, w której obecnie się znajduje, będzie musiała podejmować się nowych inwestycji, by przetrwać i w przyszłości dalej prężnie funkcjonować.

Również inwestycje pojawią się, zdaniem ankietowanych ekspertów, w branży informatycznej. Będzie pojawiało się coraz więcej firm zachęconych potencjałem ludzkim w regionie.

Ponadto wskazano, powstaną nowe inwestycje w turystyce. Zwiększy się liczba hoteli i przewiduje się wzrost zainteresowania regionem, wskutek czego wzrośnie również baza noclegowa, pojawią się nowe restauracje oraz mała gastronomia.

W związku z dostosowaniem do wymogów Unii Europejskiej respondenci wskazują inwestycje w energetyce odnawialnej.

Przewidywano również pojawienie się nowych centrów outsourcingu procesów biznesowych- głównie w zakresie księgowo- finansowym.

Wraz z pojawieniem się coraz to nowych firm o zasięgu globalnym, prognozowano również rozwój branży logistycznej. Ponadto stawiano na tę branżę ze względu na bardzo korzystną lokalizację regionu.

Ponadto respondenci wymieniali takie branże jak: biotechnologia, nanotechnologia, oraz inwestycje w badania i rozwój.

3.2.6. Branże najbardziej dotknięte aktualną dekonjunkcją

Na skutek obecnej dekonjunkcji cierpi cały przemysł, jeśli chodzi natomiast o Dolny Śląsk to tutaj najsilniej, zdaniem respondentów została dotknięta motoryzacja. Zauważono bowiem, iż w skali ogólnokrajowej ogólnie załamanie dostrzega się głównie w firmach eksportowych. Przemysł samochodowy zaś to sieć poddostawców produkujących na potrzeby wielkich koncernów.

Respondenci zauważyli, iż załamanie obserwuje się również na rynku budowlanym. Chodzi tutaj głównie o budownictwo mieszkaniowe. Wobec obecnego kryzysu finansowego banki niechętnie udzielają kredytów, a co za tym idzie, ludzie nie mają środków na zakup mieszkań.

Po części wynika też stąd obserwowalny przez ankietowanych ekspertów spadek sprzedaży sprzętu gospodarstwa domowego. Ponadto w sektorze tym z końcem ubiegłego roku doszło do licznych zwolnień grupowych, spowodowanych znacznym spadkiem sprzedaży sprzętu.

Kolejną branżą, dotkniętą aktualną dekonjunkcją jest elektronika. Firmy eksportowe cierpią najbardziej na skutek spadku popytu na oferowane dobra.

Ponadto respondenci wymieniali, iż kryzys widoczny jest również w przemyśle meblarskim, wydobywczym, maszynowym, logistyce, turystyce, przemyśle odzieżowym oraz w transporcie.

Respondenci w większości są zdania, iż ta dekonjunkcja jest zjawiskiem przejściowym i prognozują, iż za 2-3 lata gospodarka się odbije i nastąpi ożywienie.

Nieznaczna część natomiast uważa, iż załamanie gospodarcze dopiero jest na fazie początkowej w Polsce i będzie zjawiskiem długotrwałym.

3.2.7. Wnioski

Podsumowując opinie ekspertów na temat kondycji poszczególnych branż możemy spróbować wyciągnąć następujące wnioski. Województwo dolnośląskie podobnie jak i na cały kraj jest pod wpływem oddziaływania światowego spowolnienia gospodarczego. Dolny Śląsk jako element globalnego systemu rynkowego powiązanych naczyń gospodarczych nie mógł oprzeć się światowej ekonomii. W zdecydowanej większości specjaliści zaznaczają, że ich branże w sposób bezpośredni lub pośredni odczuwają skutki ogólnoświatowej dekonjunkury. Należy pamiętać, że województwo Dolnośląskie jest regionem silnie uprzemysłowionym, którego produkcja w zdecydowanej większości nastawiona jest na eksport. W związku z tym spadek popytu w Europie Zachodniej jest szczególnie dotkliwy dla podmiotów regionu.

Dobrym wskaźnikiem dla województwa dolnośląskiego jest równoważna lub pozytywna samoocena poszczególnych gałęzi gospodarki w bezpośrednim porównaniu do innych regionów Polski. Podczas gdy eksperci z sektora produkcji przemysłowej, sektora handlu i sektora usług, w miarę zgodnie, oceniają swoje położenie gospodarcze jako porównywalne z innymi regionami kraju, to położenie branży górnictwa i wydobywania, branży energetycznej, budowlanej oraz turystycznej, zdaniem ekspertów, jest lepsze w stosunku do sytuacji tych sektorów w innych województwach.

Z racji na wysoką dynamikę wzrostu gospodarczego odnotowanego w większości sektorów, eksperci w zdecydowanej większości pozytywnie oceniają ewolucję jaką przeszły sekcje gospodarki Województwa Dolnośląskiego. Kolejnym czynnikiem skłaniającym do pozytywnej oceny drogi rozwoju poszczególnych sektorów jest przekształcenie profilu produkcji poprzez wprowadzenie zmian technologicznych w procesie wytwórczym oraz duży wzrost w zakresie poprawy jakości produktu.

Naturalną konsekwencją recesji jest spowolnienie produkcji przemysłowej, jest to gałąź, która odczuwa zmiany gospodarcze w pierwszej kolejności. Wynikiem tego jest przeciętna ocena sytuacji gospodarczej sekcji przez ekspertów. Spośród gałęzi przemysłu za

najbardziej dotknięte zwolnieniem gospodarki zostały uznane przez ekspertów dział motoryzacji oraz dział produkcji maszyn i urządzeń, do którego zaliczają się producenci sprzętu gospodarstwa domowego. W dalszej kolejności wymieniono dział produkcji sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych, produkcja mebli oraz działy górnictwa i wydobywania. Wbrew przeważający opinii dobrze swoją sytuację gospodarczą postrzegają eksperci z branży elektronicznej. Ze względu na optymistyczne głosy z wewnątrz branży oraz czynniki zewnętrzne zakłada się, że produkcja sprzętu elektronicznego jako jeden z pierwszych działów odnotuje odbicie gospodarcze i będzie cieszyć się największą dynamiką wzrostu z sekcji. Przyjmujemy zatem, że branża ta będzie strategiczną częścią gospodarki Województwa Dolnośląskiego.

Drugą najbardziej dotkniętą sekcją gospodarki na Dolnym Śląsku zdaniem ekspertów jest budownictwo. Sytuacja ta mocno rzutuje na inne gałęzie gospodarki w regionie. Pozytywnym są opinie ekspertów z branży co do przejściowego charakteru tego zjawiska. Dodajmy, że w najbliższych latach planowane są duże inwestycje infrastrukturalne w związku z organizacją Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012, a także do zagospodarowania są potężne środki z funduszy europejskich. Ponadto możemy dodać stałe zapotrzebowanie na budownictwo mieszkaniowe. Zdaniem wielu ekspertów największe inwestycje na terenie Dolnego Śląska będą miały miejsce właśnie w branży budowlanej. Te czynniki powinny pomóc sekcji w przezwyciężeniu impasu.

Pogląd o przejściowym charakterze recesji jest podzielany przez przytłaczającą większość specjalistów. Przechodząc zatem do orientacji przyszłościowej, na podstawie przeprowadzonych wywiadów, stwierdza się że do najszybciej rozwijających się branż należeć będą branża informatyczna, usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz turystyka. Eksperci dostrzegają, że Dolny Śląsk posiada markę województwa sprzyjającego rozwojowi technologii informacyjnych. Informatyka postrzegana jest również jako branża najbardziej innowacyjna. Dodając do tego bardzo dobrze oceniane zaplecze naukowe oraz kapitał ludzki branża nie powinna mieć problemów w osiągnięciu wysokiego poziomu dynamiki wzrostu. Poza rozwojem usług informatycznych eksperci wskazują również na prawdopodobieństwo pojawienia się inwestycji w sektorze produkcji komputerów i podzespołów.

Kraje rozwinięte charakteryzuje wysoki udział w PKB wypracowany przez sektor usług. Zdaniem specjalistów na Dolnym Śląsku możemy zaobserwować nasilające się

zjawisko wzrostu znaczenia usług. Główną siłą napędową sektora jest wzrastająca stopa życia społeczności. Prognozuje się, że w przyszłości to właśnie usługi będą stanowiły o sile gospodarki województwa. Jako strategiczne postrzega się usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej w tym outsourcing procesów biznesowych. Z racji na położenie województwa oraz jego warunki geograficzne eksperci wskazują na turystykę jako na branżę o największym potencjale i przewidują w jej obrębie największą dynamikę wzrostu. Ewolucję branży można postrzegać w dwóch zakresach. Zarówno w postaci usług jaki i rozwoju bazy poprzez inwestycje w infrastrukturę hotelową i stricte turystyczną jak nartostrady i inne obiekty rekreacyjne. Z racji na lokalny charakter i lokalne zasoby branżę bez wątpliwości należy uznać za strategiczną dla gospodarki Województwa Dolnośląskiego. Zdaniem ekspertów pojawiające się w regionie niszowe branże jak energetyka odnawialna, turystyka w formie agroturystyki i ośrodków SPA oraz usługi pozwalające na oszczędność czasu będą posiadały większy udział w gospodarce regionu w dalszej perspektywie.

3.3. Analiza regionalnego rynku pracy

Analizę rynku pracy przeprowadzono zestawiając ze sobą podaż ze strony pracowników (poziom aktywności zawodowej) oraz popyt ze strony pracodawców (poziom zatrudnienia). Pierwsza wielkość obejmuje osoby pracujące oraz chętne podjąć pracę, druga natomiast- osoby zatrudnione oraz zgłoszone zapotrzebowanie na pracę. W zależności od tego, jakie są proporcje tych wielkości, mamy do czynienia z bezrobociem, bądź z zawodami deficytowymi, migracjami itp.

Analiza regionalnego rynku pracy obejmuje opis sytuacji całego regionu a także w rozbiciu na sektory działalności. W pierwszej części przedstawiono ogólnie, jakie tendencje występują aktualnie na dolnośląskim rynku pracy: jakie zawody i kwalifikacje są najbardziej poszukiwane przez firmy, które są deficytowe, w jakich zawodach obserwuje się największą podaż na rynku pracy oraz w których zatrudnienie będzie systematycznie malało. Następnie przedstawiono opinie przedstawicieli uczelni wyższych jeśli chodzi o kierunki studiów a atrakcyjność rynku pracy. Dalej przedstawiono sytuację na rynku pracy w rozbiciu na poszczególne sektory działalności.

Kolejna część niniejszej analizy przedstawia zagadnienie emigracji- jej tendencje w opinii ekspertów, przyczyny, kierunki. Ponadto dotyka kwestii cudzoziemców na dolnośląskim rynku pracy.

Następny dział niniejszej analizy porusza kwestię związków zawodowych, ich znaczenia oraz oczekiwania w stosunku do pracodawców.

Na końcu można znaleźć wnioski ogólne na temat rynku pracy Dolnego Śląska oraz przewidywane zapotrzebowanie na zawody w podziale na grupy.

3.3.1. Ogólna sytuacja na rynku pracy w województwie dolnośląskim

Sytuacja na rynku pracy w województwie dolnośląskim w ciągu najbliższych 3 lat.

Ankietowani eksperci w większości byli zdania, iż w ciągu najbliższych 3 lat będzie rosła podaż. Wzrost ten będzie spowodowany głównie nadciąganiem młodych ludzi, którzy podejmą naukę na wrocławskich uczelniach i po studiach zostaną na Dolnym Śląsku szukając pracy. Uczelnie wrocławskie cieszą się bowiem coraz większą popularnością i zapewniają wysoki poziom kształcenia. Ankietowani eksperci uważają, iż pojawienie się większej liczby osób chętnych podjąć pracę będzie po części skutkiem zwolnień grupowych, do których zostaną zmuszeni pracodawcy stając w obliczu kryzysu. Ponadto respondenci przewidują powrót ludzi, którzy przed kilkoma laty wyemigrowali za granicę. Obecna dekonjunktura bowiem dotknęła silniej państwa, w których do tej pory przebywali (Irlandia, Anglia) i branże, w których pracowali (m.in. budownictwo).

Jeśli chodzi natomiast o popyt ze strony pracodawców, towarzyszący tej rosnącej podaży pracowników, to większość respondentów optymistycznie osądziła iż będzie również rósł. Opinię tą uzasadniano pojawiającymi się nowymi inwestycjami w regionie, które stworzą nowe miejsca pracy. Podkreślono przy tym, iż istotna będzie poprawa infrastruktury, tak, by nie było problemów z dojazdem pracowników do miejsca pracy. Wielu respondentów zauważyło jednak, iż pojawiające się nowe oferty pracy mogą nie znaleźć odpowiednio wykwalifikowanych ludzi do oferowanych stanowisk bądź będą one nieatrakcyjne dla szukających. Ponadto wzrost liczby ofert pracy będzie spowodowany, zdaniem respondentów, organizacją mistrzostw Euro 2012, które pociągnie za sobą liczne inwestycje w regionie. Będą poszukiwani ludzie do przygotowania tych mistrzostw: do budowy dróg, stadionów, hoteli, a także do obsługi podczas mistrzostw.

Część respondentów natomiast uważa, iż na rynku pracy z jednej strony nastąpi wspomniany powyżej wzrost podaży, natomiast będzie mu towarzyszył malejący popyt. Uważają, iż kryzys pogłębi się a co za tym idzie- dojdzie do kolejnych redukcji etatów w zakładach produkcyjnych. Przedsiębiorstwa, które dotknie rosnąca dekonjunktura nie będą miały zbytu na swoje produkty bądź usługi oraz zostaną zmuszone do oszczędności, a te znajdą zwalniając pracowników. Ponadto ankietowani eksperci wyrazili niepokój, iż Dolny Śląsk przestanie być atrakcyjny dla inwestorów, którzy zaprzestaną interesować się tym

regionem i będą lokować swoje nowe inwestycje bądź też przenosić już istniejące do innych, tańszych krajów.

Znaczna liczba respondentów opowiedziała się również za tym, iż rynek pracy w ciągu najbliższych 3 lat będzie dążył do równowagi. Uważają oni, iż obecnie nastąpiło potknięcie i załamanie przez ogólnoświatowy kryzys, natomiast jest to zjawisko przejściowe i wkrótce sytuacja się unormuje i co za tym idzie- podaź pracowników zrówna się z popytem zgłaszanym przez pracodawców. Również część jest zdania, iż z jednej strony nastąpią zwolnienia osób, ale z drugiej nadejdą nowe inwestycje stwarzające nowe miejsca pracy co w rezultacie doprowadzi do równowagi.

Przy przewadze opinii, iż wzrośnie podaź pracowników bądź na rynku pracy dojdzie do sytuacji równowagi, pojawiły się również zdania, iż rosnący popyt ze strony pracodawców spotka się z malejącą podażą ze strony pracowników. Zjawisko takie nastąpi zdaniem respondentów, jako wynik trendu demograficznego połączonego z odpływem ludności z Dolnego Śląska. Sytuacja ta będzie natomiast spowodowana nasileniem inwestycji w okolicach Wrocławia, pozostawiając tym samym pozostałą część regionu bez większych perspektyw rozwojowych, co zmusi ludzi do poszukiwania pracy poza województwem.

3.3.1.1. Tendencje występujące na dolnośląskim rynku pracy

Zawody najczęściej poszukiwane przez firmy

Ekspert, zapytani o zawody najczęściej poszukiwane przez firmy, przeważnie wskazywali zawód informatyka. Chodzi tu o specjalistów w programowaniu, jak również konsultantów i wdrożeniowców szczególnie wyspecjalizowanych w systemach ERP, administratorów i pracowników wsparcia technicznego czyli help desku. Jeśli chodzi o ten zawód to najważniejsze jest doświadczenie oraz odpowiednie wykształcenie.

Na wagę złota są uznawani w regionie handlowcy. Sprzedaż jest bowiem motorem biznesu i siłą napędową każdej firmy. Nic zatem dziwnego, że to handlowcy są jedną z najbardziej poszukiwanych grup zawodowych. Zapotrzebowanie na dobrych sprzedawców, przedstawicieli handlowych zgłaszają przedsiębiorstwa niemal wszystkich gałęzi gospodarki. Chodzi tutaj o osoby przede wszystkim zajmujące się sprzedażą skomplikowanych

produktów, urządzeń a co za tym idzie wymaga się od nich doświadczenia w sprzedaży, a także wykształcenia kierunkowego, zależnego od rodzaju sprzedawanych produktów lub usług. Wiedzy z danej dziedziny i znajomości rynku oczekują przede wszystkim firmy farmaceutyczne oraz przedsiębiorstwa oferujące zaawansowane rozwiązania techniczne (np. systemy automatyki przemysłowej, urządzenia telekomunikacyjne). Ponadto oczekuje się od kandydatów na stanowiska handlowe odpowiednich predyspozycji osobowościowych- tak zwanej „żyłki handlowca”. Cenne są również, zdaniem respondentów, umiejętności nawiązywania i utrzymania relacji z ludźmi oraz silne nastawienie na cel i osiągnięcie sukcesów.

Następna grupą najbardziej poszukiwaną na rynku pracy są, zdaniem respondentów, rzemieślnicy. Niewystarczająca liczba między innymi ślusarzy, spawaczy, tokarzy, a także piekarzy i cukierników jest spowodowana zlikwidowaniem szkół zawodowych, w których kształci się w tych specjalizacjach.

Również, zdaniem ankietowanych ekspertów, poszukuje się specjalistów budownictwa: wykształconych inżynierów oraz wykwalifikowanych robotników (murarzy, tynkarzy, hydraulików). Branża budowlana, przewidująca rychłe wyjście z dołka, narzeka na brak fachowców we wszystkich dziedzinach. Wprawdzie obecny rok przyniósł pogorszenie w sektorze mieszkaniowym, ale w dobrej kondycji jest budownictwo infrastrukturalne, drogowe i kolejowe. Poszukiwani są zarówno inżynierowie projektanci, jak i inżynierowie budów.

Kolejnym, często pojawiającym się zawodem, jest operator specjalistycznych maszyn, jak na przykład operator obrabiarki sterowanej numerycznie CNC.

Respondenci podkreślali również, iż w związku z pojawianiem się w regionie Dolnego Śląska coraz większej liczby firm, które lokują tu swoje centra BPO (Business Process Outsourcing) poszukiwani są finansiści, księgowi ze znajomością języków obcych: głównie angielski, niemiecki, francuski, szwedzki, norweski, duński.

W opinii respondentów istnieje również zapotrzebowanie na usługi „pięknościowe”. Wobec tego poszukiwani są fryzjerzy, kosmetyczki, profesjonaliści w usługach wellness, SPA.

Ponadto, w związku z organizacją EURO 2012 pojawiły się opinie, iż poszukiwane będą osoby do obsługi turystyki oraz do restauracji (kucharze) oraz hoteli.

Następną grupą zdaniem części ankietowanych ekspertów są technicy (głównie do budownictwa, oraz budowy maszyn) z kwalifikacjami oraz zdolnościami manualnymi.

Zawodem, na które istnieje zapotrzebowanie jest również manager projektów oraz manager zarządzający firmą.

Oprócz wymienionych powyżej, jako te najbardziej poszukiwane przez firmy pojawiały się takie zawody jak: biotechnolodzy, chemicy, farmaceuci, architekci, trenerzy-szkoleniowcy.

Przed wszystkim respondenci podkreślali, iż firmy przede wszystkim poszukują specjalistów, osoby z doświadczeniem lub konkretnym wykształceniem specjalistycznym.

Jeśli chodzi natomiast o kwalifikacje to największy nacisk kładziono na odpowiednie wykształcenie, znajomość języków obcych oraz umiejętności miękkie - jak zarządzanie czasem, negocjacje czy komunikatywność.

Zawody deficytowe

Jeżeli chodzi o zawody deficytowe to tutaj, podobnie jak w przypadku tych najbardziej poszukiwanych przez firmy, najczęściej pojawiał się informatyk. Mimo, iż jest to kierunek bardzo oblegany na uczelniach to absolwenci są bardzo szybko wchłaniani przez rynek, ponadto jest to kierunek, gdzie studenci wcześniej zaczynają pracę z racji możliwości pracy zdalnej, z domu i bardzo elastycznej formy zatrudnienia. Studenci ci zatem wcześniej zdobywają bardzo cenne doświadczenie i kończą studia często już z kilkuletnim doświadczeniem w zawodzie. Często też kontynuują oni pracę w tych samych firmach, z którymi zaczęli współpracę już na studiach. Respondenci uważają, iż mimo, że jest ich dużo na rynku pracy, to natychmiastowe wchłanianie przez przedsiębiorstwa sprawia, że ciągle jest ich za mało. Największy deficyt występuje w przypadku informatyków ze znajomością 2 języków obcych z doświadczeniem.

Często również ankietowani eksperci jako deficytowy wymieniali zawody rzemieślnicze takie jak: spawacz, szewc, krawiec, cukiernik, piekarz, tokarz. Niedobór tych profesji jest skutkiem zlikwidowania szkół zawodowych. Zdaniem respondentów brakuje

także wykwalifikowanych budowlańców: murarzy, tynkarzy. Jednakże ten niedobór w obecnej sytuacji ogólnego załamania gospodarki nie jest aż tak bardzo widoczny, jak będzie to miało miejsce, gdy podniesie się produkcja przemysłowa.

Pojawiły się również zdania, iż brakuje lekarzy oraz pielęgniarek. Jest to tendencja o charakterze ogólnokrajowym. Bardzo atrakcyjne dla zawodów medycznych są kraje Europy Zachodniej oraz Skandynawia, gdzie taka sama praca jest dużo lepiej opłacalna.

Kolejnym często wymienianym zawodem deficytowym jest przedstawiciel handlowy. Chodzi tu o przede wszystkim o specjalistów z doświadczeniem w handlu mających dodatkowo szereg zdolności miękkich, które są bardzo cenne dla pracodawców, a przy tym cięższe do zdobycia przez pracowników. Trudniejszym i bardziej czasochłonnym zadaniem jest bowiem wyuczenie się odpowiednich zachowań, myślenia, czy określonego zachowania od nabycia wiedzy o samym sprzedawanym produkcie. Ponadto najczęściej poszukiwani są przedstawiciele do sprzedaży skomplikowanych produktów.

W związku z pojawianiem się centrów BPO, ankietowani eksperci twierdzą, iż brakuje finansistów, księgowych znających języki niestandardowe jak na przykład duński, węgierski, japoński niezbędne w takich firmach.

Ogólnie znowu jako zawody deficytowe respondenci głównie określali je jako specjalistyczne. Podkreślają, iż brakuje osób- specjalistów w konkretnych branżach. Jako specjalistę definiują osobę o branżowym wykształceniu oraz kilkuletnim doświadczeniu w zawodzie .

Zawody o największej podaży na rynku pracy

Jeśli chodzi o zawody, w których obserwuje się największą liczbę wykwalifikowanych osób aktywnych zawodowo, to zdaniem ankietowanych ekspertów, przeważają tu ekonomiści, osoby po kierunkach „Ekonomia”, „Zarządzanie i marketing”, „Bankowość”. Były to kierunki oblegane, gdy było na nie zapotrzebowanie a teraz mimo spadku popytu sytuacja nie zmieniła się, jeśli chodzi o liczbę absolwentów tych kierunków, natomiast rynek jest już, w opinii ekspertów, nasycony. Ponadto, uważają oni, iż wiedza zdobyta na studiach w tych kierunkach jest zbyt ogólna i nie przygotowuje do pracy.

Następną najbardziej liczną grupę, zdaniem respondentów, stanowią pracownicy produkcyjni niższego szczebla, montażyści wykonujący proste prace. Jest to spowodowane niskimi wymaganiami kwalifikacyjnym wobec pracowników. Ponadto, występuje wśród nich duża rotacja oraz liczba tych pracowników w przedsiębiorstwach jest coraz częściej redukowana na skutek automatyzacji.

Kolejną grupą, wymienianą przez ankietowanych ekspertów, są humaniści. Studia na tych kierunkach cieszą się popularnością, jednakże nie ma to przełożenia na potrzeby rynku, wobec czego są zmuszeni oni do przekwalifikowania się i odnalezienia się na rynku pracy w innych branżach.

Trzy powyższe grupy pojawiały się często w opiniach respondentów, natomiast oprócz nich wymieniano także budowlańców, prawników, pracowników biurowych, farmaceutów, sprzedawców, biotechnologów oraz chemików.

Zawody, w których zatrudnienie systematycznie maleje

Jeśli chodzi o zawody, w których zatrudnienie systematycznie maleje to ankietowani eksperci wymieniali pracowników produkcyjnych niższego szczebla. Spowodowane jest to automatyzacją produkcji, w skutek czego zastępuje się ludzi maszynami.

Na drugim miejscu plasuje się w takim zestawieniu branża odzieżowa i przemysł włókienniczy, a dokładniej takie zawody jak krawiec czy szwaczka. Zjawisko to jest spowodowane rosnącą produkcją masową i zasypywaniem rynku produktami z Chin, tańszych, ale często bardzo niskiej jakości. Z tego samego powodu obserwuje się coraz mniejsze zainteresowanie zawodem szewca, na którego popyt znacznie maleje, gdyż, jak zaobserwowali to respondenci, ludzie coraz bardziej skłonni są do zakupu tanich butów (np. z Chin) i gdy te się zepsują, kupują nowe.

Z tej samej przyczyny maleje, liczba, zegarmistrzów. Zalanie rynku tanim produktem z Chin kwestionuje opłacalność wszelkich napraw.

Maleje również liczba zatrudnionych w rolnictwie i ogrodnictwie.

Na skutek informatyzacji zmniejsza się również, w opinii respondentów, zatrudnienie w administracji. Wprowadzane unowocześnienia w administracji redukują miejsca pracy.

Zdaniem części ankietowanych ekspertów coraz mniej ludzi pracuje również w górnictwie, jest to skutkiem wyczerpywania się surowców i co za tym idzie, stopniowego zamykania kopalni.

Pojawiły się również opinie, iż na skutek zlikwidowania szkół zawodowych maleje także zatrudnienie w takich zawodach jak: ślusarz, spawacz, tokarz, murarz. Obecnie na rynku pozostają osoby, które wcześniej wyuczyły się fachu natomiast młodych osób jest coraz mniej.

3.3.1.2. Kierunki studiów a atrakcyjność na rynku pracy

Jeśli chodzi o kierunki studiów, które cieszą się największą popularnością to ankietowani przedstawiciele wyższych uczelni wymieniali przede wszystkim informatykę oraz elektronikę i telekomunikację. Pojawił się również kierunek zarządzanie i marketing, przy czym podkreślono, iż ta tendencja, moda na ten kierunek zaczęła się kilka lat temu i ciągle trwa mimo znacznego spadku zainteresowania pracodawców absolwentami tych kierunków.

Ponadto, zdaniem respondentów, zainteresowaniem studentów cieszą się również kierunki humanistyczne takie jak: prawo, psychologia, politologia oraz administracja publiczna, architektura i chemia.

Jako kierunki, których absolwentów poszukują w największym stopniu pracodawcy ankietowani przedstawiciele uczelni wyższych wymieniali informatykę, elektronikę, biotechnologię oraz administrację publiczną.

Natomiast, w opinii respondentów, absolwenci chemii, architektury, bankowości, finansów, ekonomii, ochrony środowiska, prawa i kierunków humanistycznych mają największe trudności w znalezieniu pracy.

3.3.2 Sytuacja na rynku pracy w poszczególnych sektorach

Górnictwo i kopalnictwo

Stabilna sytuacja podmiotów gospodarczych funkcjonujących w sekcji w regionie Dolnego Śląska przekłada się na dobrą sytuację na wewnętrznym rynku pracy. Górniczy rynek pracy w ciągu najbliższych trzech lat zadaniem ekspertów będzie miał do czynienia ze zjawiskiem zbilansowanej podaży i popytu. Największe działające w województwie zakłady nie planują dokonania redukcji miejsc pracy. Z zebranych w ciągu badania informacji wynika, że w sekcji będzie następowała naturalna wymiana kadr. Specyfika większości zawodów występujących w obrębie sekcji przekłada się na stosunkowo wczesny koniec aktywności zawodowej w wieku 45-50 lat. Już obecnie i w najbliższych latach sekcja będzie miała do czynienia ze zmianą pokoleniową wśród pracowników. Zdaniem ekspertów przeprowadzona w dobrym momencie aktywacja szkół górniczych pozwoli jednak na zrównoważenie popytu na zawód górnika. Instrumentem, który może wpływać na zmniejszanie podaży jest system odpraw górniczych. Eksperti zwracają natomiast uwagę na zjawisko zapotrzebowania na zawody wysoko specjalistyczne głównie na operatorów maszyn i urządzeń wydobywczych. Pozytywnym zjawiskiem wskazywanym przez specjalistów jest tworzenie nowych miejsc pracy w ramach holdingów i ramach powstających wokół głównych zakładów nowych samodzielnych podmiotach gospodarczych. Rokuje to głównie na wzrost zapotrzebowania na operatorów i monterów maszyn. W zakresie samej sekcji, eksperci wskazują zawody operatorów maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych oraz na robotników przemysłowych jako na zawody najbardziej poszukiwane przez pracodawców. Spośród wymienionych wyżej te o najwyższych kwalifikacjach uważane są przez ekspertów jako deficytowe, między innymi zawód spawacza. Największą podaż odnotowuje się wśród robotników przemysłowych, niewykwalifikowanych operatorów maszyn i urządzeń w tym kierowców. Eksperti wskazują, że zatrudnienie systematycznie maleje w zawodach powierzchniowych głównie wśród pracowników biurowych.

Produkcja przemysłowa

Zawirowania w gospodarce światowej w roku 2008 silnie wpłynęły na rynek pracy wewnątrz sekcji. Zdecydowana większość produkcji przemysłowej na Dolnym Śląsku

zorientowana jest na rynki zewnętrzne. W związku z gwałtownym spadkiem zamówień wiele zakładów w czwartym kwartale 2008 roku zostało zmuszonych do znacznej redukcji miejsc pracy. Specjaliści w większości podzielają jednak optymistyczny pogląd i przewidują, że wraz z poprawą koniunktury przedsiębiorstwa wrócą do poziomu zatrudnienia z 2008 roku a nawet zwiększy się zapotrzebowanie na siłę roboczą. Dyskusji jednak ulega fakt czy wzrost zatrudnienia będzie miał już miejsce w ciągu najbliższych trzech lat. W tej kwestii zdania ekspertów są podzielone.

Na podstawie przeprowadzonych wywiadów z ekspertami z działu produkcji wyrobów chemicznych sytuację na rynku pracy wewnątrz działu w perspektywie trzech lat możemy określić jako zrównoważoną. Z jednej strony podmioty związane silnie z budownictwem obawiają się dalszego spadku zamówień co będzie wiązało się z cięciami w obszarze zatrudnienia. Tworzenie nowych miejsc przewidują przedsiębiorstwa powiązane bezpośrednio z produkując chemikaliów. Eksperti nie przewidują problemu z brakiem siły roboczej w tym zakresie. Przemysł farmaceutyczny zakłada naturalną fluktuację kadr. Zdaniem ekspertów do najbardziej poszukiwanymi zawodami w dziale są specjaliści, przede wszystkim chemicy i informatycy. Pracodawcy poszukują również robotników wykwalifikowanych oraz pracowników usług handlowych. Za deficytowe zawody respondenci uważają specjalistów z dodatkowymi kwalifikacjami oraz doświadczonych pracowników usług handlowych i kierowników tych działów. Największą podaż w dziale notują zawody specjalistyczne bez doświadczenia głównie chemicy, pracownicy przy pracach prostych oraz pracownicy usług- sprzedawcy. Jedynym wyszczególniony zawodem w dziale, w którym systematycznie maleje zatrudnienie jest zawód specjalistyczny- laboranta zadań powtarzalnych. Zawód ten wypierany jest przez technologię, czynności powtarzalne wykonują maszyny.

W dziale produkcji metali przewiduje się rozwój rynku pracy. W najbliższych trzech latach zakłada się ożywienie w branży budowlanej co implikować będzie wzrost zapotrzebowania na produkcję metali. Nie powinno być problemu z obsadzeniem nowych miejsc pracy ponieważ w tym momencie na rynku istnieje pewna nadwyżka siły roboczej. Dział poszukuje przede wszystkim specjalistów-inżynierów. Rekrutacja oparta jest o absolwentów Akademii Górniczo-Hutniczej. W dziale nie wyróżnia się zawodów deficytowych. Największą liczbę aplikacji w dziale stanowią pracownicy biurowi. W branży nie istnieją zawody z tendencją do systematycznego spadku zatrudnienia.

Eksperci z działu maszyn i urządzeń określają obecną sytuację na rynku pracy wewnątrz działu jako zrównoważoną, pomimo, że na rynku, po grupowych zwolnieniach z czwartego kwartału 2008 roku pozostała pewna liczba ludzi bez pracy. Zdaniem specjalistów w ciągu najbliższych trzech lat rynek będzie wyglądał podobnie. Według respondentów redukcja zatrudnienia korzystnie wpłynęła na rynek pracy w dziale, ponieważ jeszcze w 2008 roku przedsiębiorstwa miały problem z pozyskaniem siły roboczej, szczególnie w grupie pracowników przy pracach prostych. Sytuacja równowagi, zdaniem specjalistów, utrzymać się będzie w najbliższym okresie. Jest to związane z czasem jaki zajmie powrót do poziomu produkcji z w 2008 roku. W najbliższym czasie przez pracodawców przemawiać będzie ostrożność przy tworzeniu nowych miejsc pracy z racji wzmożonej uwagi na koszty produkcji. Eksperci twierdzą jednak, że po upływie kilku lat dział znów będzie miał do czynienia z rynkiem pracownika. Pracodawcy w dziale poszukują zarówno pracowników przy pracach prostych jak i specjalistów- inżynierów, techników i robotników przemysłowych. Wśród zawodów deficytowych eksperci wymieniają specjalistów do spraw ekonomicznych i zarządzania oraz techników. Zdaniem respondentów największą podaż występuje na stanowiska linii produkcyjnych. W dziale nie dostrzega się zawodów schyłkowych.

W dziale produkcji pojazdów samochodowych w perspektywie trzech lat szacuje się deficyt na rynku pracy. W obecnej sytuacji dział obserwuje się równowagę ale w przypadku poprawy koniunktury popyt ponownie będzie większy od podaży. Stwierdza się, że taki obraz sytuacji wynika ze zbyt małej ilości kształconych ludzi w zakresie robotników przemysłowych oraz operatorów maszyn. Deficyt pracowników o wymienionych profilach będzie najbardziej widoczny. Zwolnienia z 2008 roku dotknęły głównie pracowników z linii montażowych. W dziale poszukuje się specjalistów- inżynierów i specjalistów do spraw ekonomicznych i zarządzania oraz operatorów maszyn i urządzeń. Jako deficytowe w dziale określa się zawody robotników przemysłowych i rzemieślników, głównie szlifierz, hartownik. Największa podaż obserwuje się w grupie pracowników przy pracach prostych. Nie wskazuje się zawodów, w których systematycznie maleje zatrudnienie.

W dziale produkcji innego sprzętu transportowego prognozy rynku pracy na najbliższe trzy lata nie są optymistyczne. Zakłada się, że rynek skurczy się zarówno w zakresie oferowanych miejsc pracy jak i w zakresie siły roboczej. Przewidywania wynikają z braku zamówień na realizację projektów po 2010 roku. Sytuacja taka wymusi redukcję załóg. Przewiduje się, że siła robocza będzie szukała zatrudnienia za zachodnich rynkach pracy. W aktualnej sytuacji nie prowadzi się rekrutacji. Dla działu strategiczną grupą zawodową są

operatorzy i monterzy maszyn. Deficytowym zawodem określa się w dziale wykwalifikowanego robotnika przemysłowego, w tym ślusarza, śruciarza, spawacza i malarza konstrukcji metalowych. Największą podaż odnotowuje się wśród niewykwalifikowanych robotników przemysłowych oraz absolwentów uczelni technicznych. W dziale zanikają niektóre zawody robotników przemysłowych w wyniku wprowadzania automatyzacji produkcji.

Przewidywania dotyczące sytuacji na rynku pracy wewnątrz działu produkcji mebli i produkcji niesklasyfikowanej zakładają brak siły roboczej w badanej, trzyletniej perspektywie. Z racji dużego zapotrzebowania na robotników przemysłowych o określonych kwalifikacjach te zawody są najbardziej poszukiwanymi przez przedsiębiorstwa, a niektóre zawody jak tapicer, określane są mianem deficytowego. Największą grupą aplikującą do pracy w dziale są pracownicy przy pracach prostych, zauważa się natomiast niedobór tapicerzy, wskutek czego szuka się ich za granicą i zatrudnia na takich samych warunkach jak pracowników krajowych.

Jeśli chodzi natomiast o włókiennictwo i produkcję odzieży oraz wyrobów ze skór to tutaj zauważa się wyraźny spadek zatrudnienia w takich zawodach jak krawiec, tkacz, dziewiarz oraz szewc. Zmniejszone zapotrzebowanie na te zawody jest częściowo wynikiem produkcji masowej. Ponadto tanie produkty na przykład z Chin, które w znacznym stopniu zawładnęły rynkiem sprawiają, iż bardziej opłacalny od naprawy jest zakup nowego produktu niż jego naprawa. Zalanie rynku tanim produktem jest również powodem zmniejszenia zapotrzebowania na zegarmistrzów.

Produkcja sprzętu i urządzeń radiowych

Zakłada się, że na rynku pracy wewnątrz działu w najbliższych trzech latach będzie występowała nadwyżka podaży nad popytem. Nie wiadomo czy planowane inwestycje uda się zrealizować się przed 2012 co nie zwiększyłyby popytu. Podaż w dziale będzie natomiast zasilana poprzez siłę roboczą, która utraciła prace w innych branżach przemysłu. Istnieje również obawa, że dekonunktura może w końcu osiągnąć producentów sprzętu elektronicznego a realny kryzys może dopiero dotrzeć do Polski. Aktualnie najbardziej poszukiwanymi pracownikami w dziale są specjaliści inżynierowie, technicy oraz pracownicy przy pracach prostych. Nie odnotowuje się zawodów deficytowych. Największa podaż pracy

w dziale produkcji sprzętu i urządzeń radiowych występuje wśród pracowników przy pracach prostych. W dziale nie stwierdza się zawodów schyłkowych.

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę

Zdaniem ekspertów zachodzące zmiany z sektorze energetyki prowadzić będą do zmniejszenia zatrudnienia w branży. Wprowadzane nowe technologie produkcji i automatyzacja w coraz mniejszym stopniu angażują w ten proces człowieka. Jest to główny czynnik, który według specjalistów zmniejszy popyt na siłę roboczą w sektorze. Tendencja ta jest zauważalna już obecnie i zdaniem respondentów pogłębi się w ciągu najbliższych trzech lat. Zjawisko to dotknie przede wszystkim pracowników przy pracach prostych. Eksperci dostrzegają zagrożenie w postaci niedoborów na stanowiska specjalistyczne na co wpłynie konkurencja ze strony pracodawców z innych działów. Eksperci podzielają opinię, że rynek pracy w sektorze energetycznym będzie się zmniejszał zarówno zakresie popytu i podaży. Na podstawie przeprowadzonego badania stwierdza się, że pracodawcy w sektorze energetycznym w rejonie Dolnego Śląska poszukują głównie specjalistów z dziedziny oraz specjalistów do spraw ekonomicznych i zarządzania. W obrębie sektora nie stwierdza się zawodów deficytowych. Specjaliści stwierdzają, że największą podaż odnotowuje się wśród pracowników biurowych oraz pracowników przy pracach prostych. W wyniku modernizacji systematycznie maleje zatrudnienie wśród pracowników przy pracach prostych.

Budownictwo

Kluczową dla branży kwestią jest odblokowanie źródeł finansowania inwestycji. Zestawienie tego czynnika wraz z obecnym popytem na rynku nieruchomości korzystnie wpłynie na rynek pracy w budownictwie. Na podstawie przeprowadzonych wywiadów z ekspertami branży budowlanej szacuje się, że rynek pracy będzie miał tendencję rozwojową. Zakładane w ciągu najbliższych trzech lat ożywienie w branży spowoduje wzrost popytu na siłę roboczą. W momencie, gdy poprawi się ogólnie koniunktura, dojdzie do sytuacji, że popyt na pracę znacznie przewyższy jej podaż, prognozuje się deficyt pracowników. Zdaniem specjalistów, na rynek dostarczana jest zbyt mała liczba osób z zasadniczym wykształceniem zawodowym. Przedsiębiorstwa poszukują głównie wykwalifikowanych robotników budowlanych jak murarz, hydraulik, tynkarz i inżynier elektryk. Znaczna liczba tych

rzemieślników wyemigrowała za granicę, gdzie jest lepiej opłacana niż w kraju. Ponadto poszukuje się specjalistów w zakresie ekonomii i zarządzania. Respondenci stwierdzają, że w branży istnieje deficyt specjalistów. Na niższych szczeblach problemem jest fakt, że pracownicy często nie spełniają oczekiwań pracodawcy. Na uwagę zasługuje zjawisko zdecydowanego wzrostu wśród przesyłanych aplikacji z Wielkiej Brytanii. Zdaniem ekspertów świadczyć to może o zbliżającej się fali powrotów co w bieżącej sytuacji zwiększy bezrobocie w sektorze. Wśród robotników budowlanych można zaobserwować zjawisko unifikacji specjalizacji.

Handel hurtowy i detaliczny

Zdania specjalistów na temat kształtu rynku pracy w dziale handlu są podzielone. W perspektywie trzech następnych lat eksperci są jednak zgodni co do poglądu, że rynek pracy w obrębie działu nie będzie się kurczyły. Sytuację na rynku w najbliższych trzech latach uzależniają od momentu, w który zacznie poprawiać się koniunktura. Wśród ekspertów istnieje świadomość że rynek pracy w handlu może zostać zasilony siłą roboczą w wyniku redukcji w innych gałęziach gospodarki. Uśredniając opinię ekspertów rynek pracy wewnątrz ich działu w badanym okresie można określić jako zrównoważony z tendencją rozwojową przeważającą w zakresie podaży. Przedsiębiorstwa poszukują średniego personelu głównie do spraw handlowych z wysokimi zdolnościami negocjacyjnymi. Obok umiejętności zawodowych bardzo ważne są cechy osobowościowe oraz tak zwane umiejętności miękkie, które to są bardzo cenione przez pracodawców. Duża konkurencyjność na rynku i przestawienie się trendu z „ryнку pracownika” na „rynek pracodawcy” wymaga ciągłego doskonalenia się już nie tylko w podstawowym zakresie, w wiedzy branżowej czy językach obcych, a ważne są takie zdolności, jak na przykład umiejętność negocjacji czy zarządzania czasem, które to są wysoce cenione. Przede wszystkim poszukuje się tych umiejętności u przedstawicieli handlowych (341503) oraz handlowców (341501), którzy również są poszukiwani na rynku, jednakże chodzi tutaj o specjalistów z jednej strony odpowiednio wykształconych, z drugiej zaś posiadających szereg umiejętności miękkich oraz mający tak zwaną „żyłkę handlowca”. Zawody te postrzegane są również jako deficytowe. Specjaliści nie wyróżniają w obrębie działu zawodów o szczególnej podaży ani zawodów schyłkowych.

Hotele i restauracje z uwzględnieniem działalności uzdrowiskowej

Z racji dużego potencjału turystyki w regionie Dolnego Śląska eksperci zgodnie przewidują, że rynek pracy w dziale w ciągu następnych trzech lat będzie się rozwijał. Specjaliści zakładają rozwój zarówno w zakresie tworzonych miejsc pracy jak i w zakresie podaży siły roboczej. Rozwój bazy hotelowej i zarazem wzrost zapotrzebowania na personel jest już widoczny w tym momencie. Aktualnie rynek daje zatrudnienie ludziom o niskich kwalifikacjach do prac przy obsłudze bazy hotelowo-restauracyjnej. W miarę rozwoju wystąpi realne zapotrzebowanie na wykwalifikowany personel usług turystycznych jak przewodnik turystyczny, pilot wycieczek oraz animator kultury, osób w tych zawodach do obsługi turystów włoskich czy czeskich w ich języku. Za bardzo nastawia się na turystów z Niemiec, którzy to już stanowią duży procent całego ruchu turystycznego w regionie, teraz należałoby się skupić na zdobyciu rozgłosu wśród innych krajów i organizacji wszelkich akcji mające na celu zdobycia ich zainteresowania.

Ponadto prognozowany rozwój niszowych odłamów turystyki, jak turystyka SPA, agroturystyka pociągnie za sobą wzrost zapotrzebowania na pracowników usług osobistych jak na przykład masażyści (322401), kosmetyczki (514103) oraz instruktorzy jeździectwa (Instruktor dyscypliny sportu 347502).

Na potrzeby mistrzostw Europy w piłce nożnej EURO 2012 ma wzrosnąć w regionie baza hotelowo- restauracyjna, w związku z czym poszukiwani będą szefowie kuchni (kuchmistrzowie 512203), recepcjoniści (422201).

Zdaniem respondentów podmioty poszukują osób z dodatkowymi kwalifikacjami językowymi. Zawody te postrzegane są również przez ekspertów za deficytowe. Ponadto za deficytowy zawód uważa się specjalistę do spraw ekonomicznych i zarządzania w zakresie turystyki. Największą podaż w branży turystycznej obserwuje się wśród pracowników przy pracach prostych oraz wśród pracowników biurowych.

Usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej

Podążając za światowym trendem przestawiania się przemysłu na usługi oraz ich rozwojem na terenie Dolnego Śląska prognozuje się wzrost zatrudnienia w tym dziale. Eksperti przewidują, że tendencja rozwojowa sektora usług przełoży się bezpośrednio na

rynek pracy w obrębie działu. Zaznacza się, że tempo rozwoju zależne będzie od tempa pobudzenia gospodarczego. Przewidywany wzrost popytu może jednak spotkać się z deficytem siły roboczej. Specjaliści z branży informatycznej zaznaczają, że w dalszej perspektywie rynek pracy znów sprzyjał będzie pracownikowi a branża będzie musiała zmagać się z wysokimi oczekiwaniami finansowymi pracowników.

W branży informatycznej eksperci deklarują zapotrzebowanie na specjalistów i sprzedawców. Jeśli chodzi o zawody, które raczej nie będą miały problemów z odnalezieniem się na rynku pracy to respondenci zgodnie wymieniali specjalistów informatyków (213), przede wszystkim programistów (213201) i administratorów sieci informatycznych (213901). Informatyka jest stosunkowo nowym sektorem usług związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (dział 72 PKD), który ciągle ewoluuje i jest na etapie silnego rozwoju. Dział taki konieczny jest przy większości firm prowadzących działalność o charakterze *hi-tech*. Zapotrzebowanie na ten zawód umotywowane jest ponadto wysoką innowacyjnością branży i jej ciągłym rozwojem. Ponadto warto zauważyć fakt, iż informatycy są poszukiwani nie tylko na Dolnym Śląsku, ale również w całym kraju. Dodatkowo nie istnieje tutaj bariera uniemożliwiająca pracę za granicą. Takie zjawisko obserwujemy na przykład wśród zawodów prawniczych, którzy nie emigrują z kraju z powodu braku jednakowego systemu prawnego dla całej Europy. Emigracja wymuszałaby naukę i przyswajanie norm panujących w innym państwie. Nie ma tego problemu w przypadku informatyków, bowiem posługują się oni językiem programowania, który jest językiem uniwersalnym.

Deklaracje wzrostu rynku pracy składają również eksperci branży doradczej. Zdaniem specjalistów jest to stosunkowo nowy sektor usług i z aktualnej pozycji może tylko się rozwijać. Respondenci obawiają się jednak, że za wzrostem zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi w ciągu następnych trzech lat może nie nadążyć podaż na rynku pracy. W sektorze poszukuje się specjalistów o najwyższych kwalifikacjach a ci, zdaniem respondentów są deficytową grupą na rynku pracy. Największa podaż odnotowuje się wśród absolwentów kierunków marketingowych, administracji i psychologii. Ponieważ branża jest na etapie rozkwitu nie można mówić o występowaniu w niej zawodów schyłkowych.

Rozwój rynku pracy przewidują również eksperci z branży reklamowej i windykacyjnej. W najbliższych trzech latach przewidują wzrost w zakresie nowych miejsc pracy oraz podaży siły roboczej. Specjaliści nie obawiają się o obsadzenia etatów nie

wymagających specjalnych kwalifikacji. W najbliższych latach deklarują jednak zapotrzebowanie na specjalistów. Za deficytowe zawody w swoich branżach uważają specjalistów z dodatkowymi kwalifikacjami. Największa podaż ma miejsce wśród średniego personelu. Nie wyodrębnia się zawodów schyłkowych.

Możliwości rozwoju i tworzenie nowych miejsc pracy dostrzega się w sektorze outsourcingu procesów biznesowych. Mechanizm ten może być zastosowany w innych niż dotychczas formach i może spełniać inne funkcje. Popyt na tego rodzaju usługi wynika z korzyści ekonomicznych dla potencjalnych klientów. Idąc za opinią, iż pojawią się tutaj centra biznesowe światowych koncernów, gdzie znajdować się będą działy zakupowe, księgowo- finansowe. W samej branży zewnętrznych centrów finansowych zakłada się jednak równowagę na rynku pracy. Istniejące centra posiadają jeszcze pewien potencjał do zagospodarowania ale w skali rynku Dolnego Śląska nie ma już miejsca na podobne podmioty gospodarcze zdaniem eksperta. Będą zatem poszukiwani specjaliści do spraw finansowych. Centra takie są wysoce z informatyzowane, a co za tym idzie potrzebni będą administratorzy sieci informatycznej. Firmy z sektora outsourcingu procesów biznesowych poszukują przede wszystkim pracowników z kwalifikacjami językowymi. Ponadto przewiduje się, iż przedsiębiorstwa będą coraz bardziej skłonne do tego, by oddelegować dział rekrutacji do specjalnych firm w tej branży wyspecjalizowanych. Wobec tego wzrośnie zapotrzebowanie na specjalistów do spraw rekrutacji pracowników.

Największą podaż stanowią pracownicy biurowi. Słabiej oceniają przyszłość rynku pracy w sektorze usług eksperci agencji pośrednictwa pracy i pracy tymczasowej. Obawiają się oni, że w trzyletniej perspektywie na rynku podaż zwiększy się nie proporcjonalnie do ofert pracy. Sektor ten poszukuje ludzi o niskich kwalifikacjach- pracowników do prac prostych. Eksperci nie dostrzegają zjawiska deficytu. Ewentualne różnice w zapotrzebowaniu a kwalifikacjami pracownika niwelowane są poprzez szkolenia. W obrębie sektora nie można wyszczególnić zawodów charakteryzujących się największą podażą. Specjaliści nie wyróżniają również zawodów schyłkowych.

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Jeśli chodzi natomiast o branżę medyczną, to występuje tutaj zauważalny deficyt lekarzy (2231) różnych specjalizacji przede wszystkim radiologów (223154) i anestezjologów

(223102) oraz pielęgniarek (224101). Ów deficyt związany jest z tendencją do emigracji tych zawodów za granicę, gdzie są lepiej opłacane.

3.3.3. Emigracja

Jednym z celów podrzędnych przeprowadzonej ankiety było określenie, które zawody najczęściej decydują się na emigrację z Dolnego Śląska, dlaczego wyjeżdżają i dokąd. Pozwala to zrozumieć przyczyny deficytu zawodów w regionie oraz zdefiniować zawody, które nie mają przyszłości na Dolnym Śląsku.

Tendencje zawodowe w strukturze emigracji

Jeśli chodzi o zawody, które najczęściej emigrują z Dolnego Śląska to najczęściej wymienianą przez respondentów była branża medyczna. Ich zdaniem pielęgniarki, lekarze są lepiej opłacani za granicą i dlatego też decydują się oni na opuszczenie kraju, gdzie za tą samą pracę są znacznie lepiej wynagradzani.

Następna grupa, która zdaniem ankietowanych ekspertów, najczęściej emigruje z Dolnego Śląska to pracownicy niewykwalifikowani, o niższym wykształceniu bez konkretnego zawodu. Ludzie o niskich kwalifikacjach o stosunkowo wysokich wymaganiach płacowych. Podejmują się oni za granicą wszelkich prac, głównie w budownictwie oraz gastronomii. Obok pracowników niewykwalifikowanych, zdaniem respondentów, emigrują również fachowcy: budowlańcy (murarze) oraz wykończeniowcy (hydraulicy, tynkarze, elektrycy). Za granicą są uważani za tanią siłę roboczą, a i tak ich wynagrodzenie jest dużo wyższe od tego, które dostawaliby pracując w kraju.

Często również, respondenci odpowiadali, iż emigrują młode osoby, tuż po studiach i obierają one dwie ścieżki kariery:

- ci, nie mający wcześniejszego doświadczenia zawodowego oraz pomysłu na przyszłość wyjeżdżają za granicę, by zarobić pieniądze, nauczyć się języka. Najczęściej nie pracują oni w wyuczonych zawodach, a podejmują się prostych prac pomocniczych;
- ci, którzy mają problemy ze znalezieniem pracy w dolnośląskim, ale chcą pracować w swoim wyuczonym zawodzie, decydują się na poszukiwanie pracy w innych regionach, najczęściej trafiając w region Mazowsza lub też wybierają się za granicę;

W opinii respondentów, największą grupę emigrujących absolwentów stanowią osoby po kierunkach ekonomicznych, o wiedzy ogólnej, bez specjalizacji oraz humanistycznych. Są oni bowiem słabo przygotowani do odnalezienia się na rynku pracy z racji zbyt ogólnej wiedzy zdobytej podczas studiów.

Ponadto respondenci wskazywali informatyków, jako grupę silnie emigrującą z Dolnego Śląska. Przyczyną tego może być fakt, iż jest to kierunek studiów bardzo oblegany i co roku uczelnie wypuszczają wielu absolwentów kończących kierunki informatyczne. Czasami wracają oni po studiach w swoje rodzinne strony i tam szukają pracy, ponadto nie ma dla nich też większych przeszkód w odnalezieniu się zagranicą, nie istnieje bowiem dla nich bariera językowa, gdyż język programistyczny jest wszędzie jednakowy.

Ponadto, pojawiły się opinie, iż na emigrację decydują się również biolodzy oraz chemicy, którzy to na Dolnym Śląsku nie mają perspektyw rozwoju zawodowego, brak jest również odpowiedniego sprzętu do prowadzenia badań i rozwoju (np. biolodzy molekularni).

Respondenci określali również jako najczęściej emigrujące z Dolnego Śląska następujące zawody : spawacze, pracownicy administracji publicznej, kierowcy oraz farmaceuci.

Przyczyny emigracji

Główną przyczyną emigracji, zdaniem respondentów, są wyższe zarobki oferowane pracownikom za granicą i niskie płace w Polsce. Ponadto młodzi ludzie wyjeżdżają by zdobyć doświadczenia zawodowe oraz jako ważny powód wymieniano również chęć podszkolenia języka. Z drugiej strony jednak część osób decyduje się na opuszczenie regionu, czy kraju, z powodu braku pracy na miejscu. Często wyjeżdżają wtedy i podejmują się robót niekoniecznie skorelowanych z zawodem.

Zdaniem części ankietowanych ekspertów lekarze oraz naukowcy wyjeżdżają do krajów, gdzie mają zapewniony lepszy sprzęt oraz narzędzia do przeprowadzania badań. Ponadto zauważono, iż pracownicy fizyczni poza czynnikiem ekonomicznym mogą kierować się tym, iż za granicą mają wyższy status społeczny niż w kraju.

Kierunki emigracji

Jeśli chodzi o kierunki emigracji, to respondenci wymieniali kraje, które ich zdaniem są na dużo wyższym poziomie gospodarczym niż Polska, gdzie dodatkowo bardzo dobrze jest rozwinięte zaplecze socjalne dla pracowników.

Wśród tych krajów najczęściej wymieniano Wielką Brytanię oraz Irlandię oraz Skandynawię (głównie zawody medyczne) i Niemcy. Rzadziej pojawiały się takie państwa jak Włochy, Holandia, Francja czy Hiszpania. Wymieniano również Szwajcarię, Kanadę, Stany Zjednoczone a także Ukrainę i Czechy.

Oprócz zagranicy pojawiały się również opinie, iż kierunkiem emigracji z Dolnego Śląska jest województwo mazowieckie (głównie Warszawa) oraz duże miasta jak Kraków czy Poznań.

Jeśli chodzi o emigrację, to zdaniem ankietowanych ekspertów nie widzi się obecnie nasilenia tego zjawiska, a wręcz odwrotnie- można zauważyć powroty tych ludzi, którzy kilka lat temu zdecydowali się opuścić kraj. Przyczyną tych powrotów jest ogólnoswiatowe załamanie gospodarcze i co za tym idzie- wstrzymanie wielu inwestycji oraz ochrona przez kraje miejsc pracy dla swoich obywateli.

Zdaniem ankietowanych ekspertów obcokrajowcy zatrudniani przeważnie w koncernach zagranicznych, zazwyczaj w początkowej fazie powstania firmy, co ma bezpośredni związek z fazą uruchamiania produkcji. Najczęściej jest to wysoko wykwalifikowana kadra kierownicza, która stanowią byli pracownicy firmy- matki, ma to zapewnić lepszy kontakt z centrali, ponadto kadra ta ma na celu wdrożenie pozostałych pracowników w proces technologiczny firmy. Ponadto zagraniczni inwestorzy sprowadzają ze sobą swoich inżynierów, znających procedury, maszyny w celu szkolenia nowych pracowników.

Ponadto respondenci zauważyli, iż w województwie dolnośląskim w ostatnich latach pojawiają się również cudzoziemcy z Ukrainy, Rosji i Białorusi, którzy pracują głównie w rolnictwie, przy zbieraniu owoców i warzyw oraz wykonują prace pomocnicze w budownictwie i gospodarstwach domowych. Zatrudnianie obcokrajowców w tym przypadku spowodowane jest konkurencyjnością ich wynagrodzeń w stosunku do tych, które należałoby zaoferować pracownikowi krajowemu.

Zdarza się również, iż brakuje w regionie specjalistów (jak na przykład tapicer, spawacz) i firmy decydują się na zatrudnianie obcokrajowców (głównie z Ukrainy) na tych samych warunkach, co pracowników z Polski.

Firmy produkujące na eksport, zdaniem respondentów, chętnie zatrudniają cudzoziemców z krajów, z którymi robią interesy. Przyczyną tego zjawiska jest, naturalnie obok języka, znajomość zwyczajów oraz kultury danego państwa.

3.3.4 Związki zawodowe a sytuacja na rynku pracy

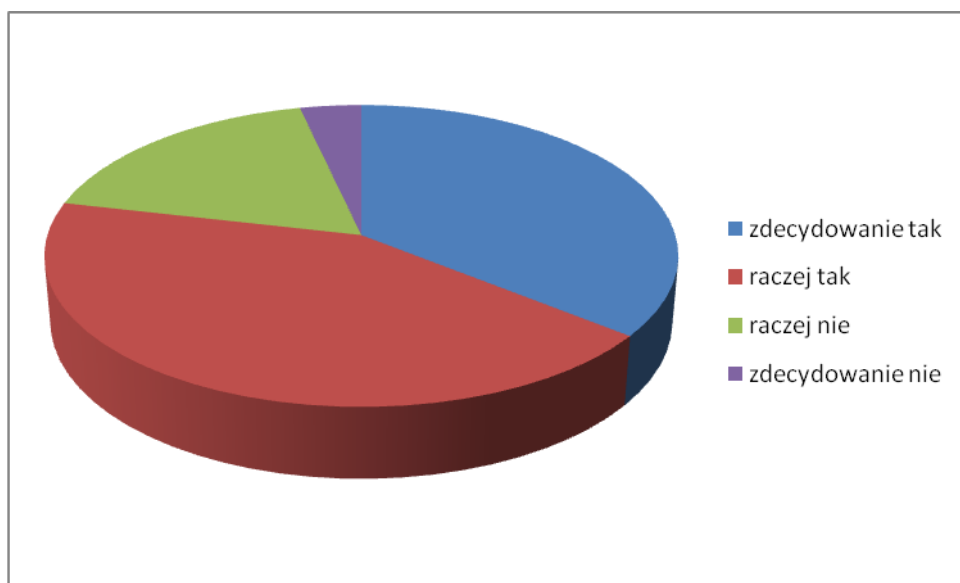
W celu określenia sytuacji w branżach, zjawisk w nich zachodzących zapytano ekspertów o ich wpływ na kształtowanie rynku pracy. Związek zawodowy rozumie się, na podstawie ustawy jako „dobrowolną i samorządną organizację ludzi pracy, powołaną do reprezentowania i ochrony ich praw, interesów zawodowych i socjalnych”. Działalność związków zawodowych w naszym kraju wiąże się z wieloma problemami natury ekonomicznej, społecznej oraz, co nie jest rzadkością, politycznej. To właśnie upolitycznienie związków zawodowych, występujące co prawda także w innych krajach europejskich, ma

szczególne znaczenie dla ich siły przetargowej nie tylko w skali pojedynczego przedsiębiorstwa, ale często także w skali całych sektorów i branż. Stąd wynikające ogromne niebezpieczeństwo dla ekonomicznych skutków działalności związków. Aktywność związków zawodowych, skierowana tylko i wyłącznie na zaspokojenie potrzeb i roszczeń pracowniczych, prowadzi do poważnych zakłóceń w działaniu naturalnych mechanizmów nie tylko na rynku pracy, ale i na rynku dóbr i usług. W Polsce działalność związków zawodowych, w czym utwierdzają nas media, przejawia się najczęściej w manifestacjach, organizowaniu strajków, wywoływaniu konfliktów w zakładach pracy. Jak wskazują badania, w warunkach polskich, związki zawodowe najliczniejsze są w przedsiębiorstwach państwowych i to właśnie ten sektor uznawany jest za najbardziej „przyjazny związkom” i jednocześnie zapewnia im stabilne trwanie.

Związki zawodowe w znacznym stopniu, również w opinii respondentów mają wpływ na sytuację na rynku pracy.

Rysunek 5 przedstawia orientacyjne proporcje odpowiedzi na pytanie, czy związki zawodowe mają wpływ na sytuację na rynku pracy.

Rysunek 5. Czy związki zawodowe mają wpływ na sytuację na rynku pracy- odpowiedzi respondentów

Źródło: opracowanie własne

Jak widać na Rysunku nr 5, zdaniem respondentów związki zawodowe mają wpływ na sytuację na rynku pracy. Działają one przede wszystkim w:

- Produkcji
- Budownictwie
- Sektorze budżetowym
- Służbie zdrowia
- Przemysle ciężkim
- Dużych sprywatyzowanych zakładach
- Górnictwie
- Hutnictwie
- Energetyce
- Przemysle motoryzacyjnym
- Przemysle wydobywczym
- Przetwórstwie rud miedzi

Działalność związków zawodowych koncentruje się przede wszystkim w przedsiębiorstwach państwowych i w sferze budżetowej. To w tym sektorze związki utrzymują swoją potęgę i polityczne znaczenie, tam dyktują ostre warunki.

Zdaniem respondentów związki zawodowe przyjmują przede wszystkim postawę roszczeniową i działają w oderwaniu od sytuacji finansowej firmy, przez co są ogromnym zagrożeniem dla kondycji przedsiębiorstwa. Przede wszystkim domagają się wzrostu płac i ochrony miejsc pracy. Ponadto oczekują poprawy warunków pracy oraz chcą brać udział w kierowaniu firmą. Respondenci zauważyli, iż związki zawodowe mogą być dobrym doradcą, pod warunkiem jednak że nie przyjmują postawy awanturniczej i silnie roszczeniowej.

Wnioski ogólne

Podsumowując analizę regionalnego rynku pracy opartą na opiniach ankietowanych ekspertów można by postawić pierwszy i najważniejszy wniosek dla całego badania, iż najbardziej poszukiwani na rynku pracy są przede wszystkim osoby wysoko wykwalifikowane z doświadczeniem w zawodzie. Można ponadto powiedzieć, iż duży procent osób kończących szkoły wyższe nie ma praktycznego przygotowania do zawodu. Ponadto istnieją kierunki studiów, które dają bardzo ogólną wiedzę i w rezultacie nie przygotowują dobrze do żadnego zawodu.

Obecna światowa sytuacja gospodarcza odbija się w znacznym stopniu na dolnośląskim rynku pracy. Zostały bowiem w dużym stopniu załamane zauważone wcześniej trendy wzrostu niektórych branż, przez co ciężko jest wydedukować, jak będzie zachowywał się rynek pracy w przyszłości i kiedy zmiany te nastąpią.

Obserwując aktualną sytuację na rynku respondenci byli bardziej skłonni prognozować w najbliższym czasie spadek liczby ofert pracy. Firmy starają się bowiem znaleźć oszczędności, gdzie to tylko możliwe, ponadto na skutek malejącej produkcji następują redukcje liczby pracowników zarazem logiczne jest, iż w większości nie będą w znacznym stopniu generować nowych miejsc pracy.

Patrząc na drugą stronę rynku pracy prognozuje się rosnącą podaż. Będą pojawiali się nowi absolwenci i nie zostaną oni natychmiast całkowicie wchłonięci przez firmy, ponadto osoby, które straciły pracę przez redukcję etatów będą miały problem ze znalezieniem nowego zajęcia w związku z czym wystąpi znaczna nadpodaż na rynku. Ponadto sytuację tę zasila osoby, które po kilku latach emigracji powrócą do kraju. Szczególnie zauważa się to zjawisko w sektorze budownictwa.

Ankietowani eksperci uważają, iż będzie to sytuacja przejściowa i w perspektywie kilku lat będzie rynek dojdzie do pożądanej równowagi. Przybędą nowe inwestycje, a już istniejące powrócą do stanu sprzed kryzysu w skutek czego osoby pozostające bez pracy znajdą zatrudnienie właśnie w tych przedsiębiorstwach.

Największą część emigrantów stanowią pracownicy niewykwalifikowani, o niższym wykształceniu, bez konkretnego zawodu a o stosunkowo wysokich wymaganiach płacowych. Za granicą podejmują się oni wszelkich prostych prac.

Zapotrzebowanie na zawody w poszczególnych grupach zawodów- wnioski

Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy

W grupie kierowników zauważono tendencję do zatrudniania obcokrajowców na wysokich stanowiskach kierowniczych. Jest to zjawisko pojawiające się głównie w firmach zagranicznych, które to sprowadzają swoich kierowników, co zapewnia lepszy kontakt z firmą- matką.

Specjaliści

Jeśli chodzi o specjalistów to tutaj silną grupą są informatycy, których to co prawda jest wielu na rynku pracy ale ciągle są oni potrzebni. Znajdą oni również zatrudnienie w prognozowanych nowych inwestycjach i powstających centrów BPO. Ponadto inwestycje te będą potrzebowały specjalistów od spraw finansowych. Wzrośnie również zapotrzebowanie na specjalistów do spraw rekrutacji pracowników. Zauważalny niedobór wśród specjalistów zauważa się w zawodzie inżyniera elektryka. Ponadto dostrzega się również niedobór specjalistów ochrony zdrowia- pielęgniarek oraz lekarzy, w największym stopniu radiologów oraz anestezjologów.

Technicy i inny średni personel

Zauważa się, iż na rynku ciągle jest niedosyt przedstawicieli handlowych oraz handlowców. Ponadto w najbliższej przyszłości przewiduje się zwiększone zapotrzebowanie na animatorów kultury, masażystów oraz instruktorów jeździectwa, którzy to znajdą zatrudnienie w turystyce, agroturystyce oraz turystyce uzdrowiskowej.

Pracownicy biurowi

Analizując grupę pracowników biurowych prognozuje się przyszły niedobór recepcjonistek.

Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy

Przewidywany rozwój turystyki implikuje wzrost zapotrzebowania na pilotów wycieczek, przewodników turystycznych oraz kuchmistrzów. Ponadto w usługach osobistych wzrośnie zapotrzebowanie na kosmetyczki.

Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy

Niedobory w tym dziale spowodowane są w dużym stopniu zmniejszenie liczby szkół zawodowych, kształcących przyszłych rzemieślników. I tak brakuje na rynku pracy cukierników, piekarzy, a także spawaczy, tokarzy, tapicerów, murarzy oraz tynkarzy. Natomiast zawody takie jak tkacz, dziewiarz czy krawiec oraz szewc i zegarmistrz są coraz mniej poszukiwane.

Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń

W grupie operatorów maszyn i urządzeń zauważa się deficyt monterów układów hydraulicznych i pneumatycznych oraz operatorów obrabiarek sterowanych numerycznie.

4. Aneksy

Aneks nr I: *Kwestionariusz ankiety do badania: Kierunki rozwoju dolnośląskiego rynku pracy*

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPOJNOŚCI

EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROGNOZA ZAPOTRZEBOWANIA GOSPODARKI REGIONU NA SIŁĘ ROBOCZĄ
W UKŁADZIE SEKTOROWO-BRANŻOWYM I KWALIFIKACYJNO-ZAWODOWYM
W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM

ETAP I

STRUKTURA ZAWODOWA MIESZKAŃCÓW DOLNEGO ŚLĄSKA A KIERUNKI
ROZWOJU DOLNOŚLĄSKIEGO RYNKU PRACY

BADANIE:

KIERUNKI ROZWOJU DOLNOŚLĄSKIEGO RYNKU PRACY

KWESTIONARIUSZ ANKIETY

Badanie współfinansowane przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach programu Kapitał Ludzki Poddziałanie 8.1.4.: Przewidywanie Zmiany Gospodarczej.

Lider Projektu:

AGERON POLSKA

ul. Wiśniowa 40B
02-520 Warszawa
Tel.: (022) 646 42 21
Fax: (022) 646 42 23
www.ageron.pl

Partnerzy:

AGERON INTERNACIONAL, S.L.

Avda. de las Dos Castillas, 33
Ática. Edificio 7
28224 Pozuelo de Alarcón, Madrid, Hiszpania
tel.: +34 91 714 13 93
fax.: +34 91 714 14 84
www.ageron.es

PEOPLE MATTERS, S.L.

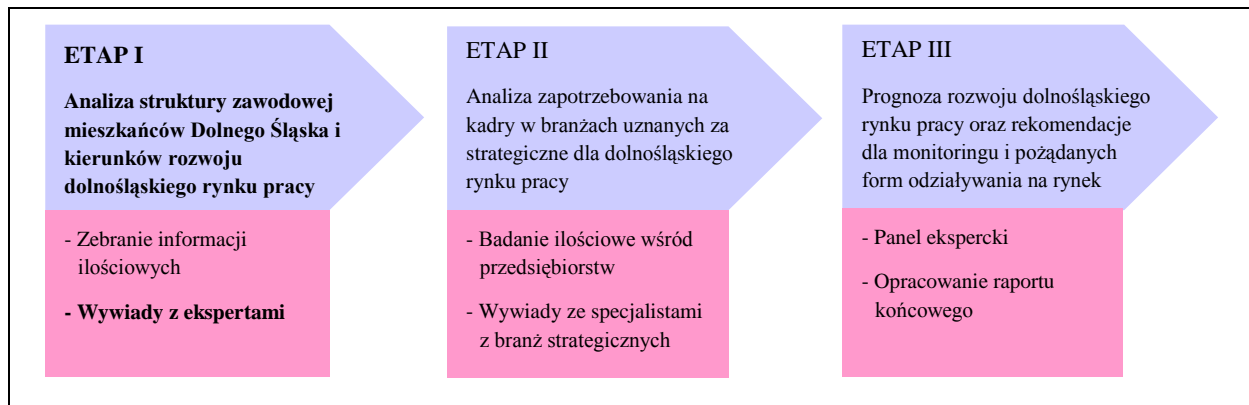
c/ Serrano, 21
28001 Madrid, Hiszpania
tel/fax: +34 91 781 06 80
www.peplematters.es

Wprowadzenie

Szanowni Państwo,

Konsorcjum firm Ageron Polska, Ageron Internacional oraz People Matters realizuje na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego badanie dotyczące prognozy zapotrzebowania gospodarki regionu na siłę roboczą w układzie sektorowo-branżowym i kwalifikacyjno-zawodowym. Proces realizacji badania przeprowadzanego w województwie dolnośląskim przedstawia się następująco:

Realizowane w ramach I Etapu badanie ankietowe wśród ekspertów ma na celu przede wszystkim określenie kierunków rozwoju dolnośląskiego rynku pracy oraz ocenę potencjału rozwojowego sektorów gospodarki Dolnego Śląska, w tym sektorów niszowych, które w przyszłości mogą odgrywać istotną rolę w rozwoju województwa.

Ostateczne wyniki badania zostaną przedstawione w ramach konferencji organizowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego w 2010 roku. Jednocześnie raport końcowy z badania zostanie szeroko upowszechniony takim grupom odbiorców z Dolnego Śląska jak: pracodawcy, władze lokalne i regionalne, instytucje otoczenia biznesu, instytucje i podmioty rynku edukacyjnego, instytucje rynku pracy oraz obecni i potencjalni pracownicy.

Dziękujemy serdecznie za Państwa zgodę na przeprowadzenie wywiadu i zapraszamy do wspólnego wypełnienia ankiety.

Dane osoby ankietowanej

A. Imię i nazwisko:

B. Stanowisko/specjalizacja:

Podstawowe dane o firmie/instytucji

C. Nazwa firmy/instytucji:

D. Rok powstania:

E. Działalność (branża wg PKD) [*dotyczy firm*]:

F. Krótki opis działalności - profil firmy/instytucji:

G. Sektor działalności: publiczny prywatny

H. Zasięg geograficzny: regionalny ogólnokrajowy

I. Wielkość rocznych przychodów w 2008 r. [*dotyczy firm*]:

J. Liczba pracowników:

Część 1. Ocena sytuacji gospodarczej województwa dolnośląskiego

- 1.1. Proszę ocenić w skali 1-10 jak postrzega Pan(i) ogólną sytuację gospodarczą województwa dolnośląskiego (1 – bardzo zła, 10 – bardzo dobra):

1.1.1. Ocena aktualnej sytuacji gospodarczej (1-10)	1.1.2. Uzasadnienie

- 1.2. Jak ocenia Pan(i) aktualną sytuację gospodarczą województwa dolnośląskiego w porównaniu z **innymi regionami kraju**?

1.2.1. Ocena	1.2.2. Uzasadnienie
☐ Dużo lepsza ☐ Lepsza ☐ Porównywalna ☐ Gorsza ☐ Dużo gorsza	

- 1.3. Jakie są, Pana(i) zdaniem, najbardziej interesujące i istotne tendencje pojawiające się **w regionie Dolnego Śląska**, które mogłyby zwiększyć **szanse** rozwoju gospodarki w ciągu najbliższych 3-5 lat (zmiany polityczne, prawne, społeczne, zmiany stylu życia, zmiany demograficzne, zmiany w środowisku naturalnym, zmiany technologiczne, itp.)?
- 1.4. Jakie zjawiska gospodarcze, społeczne, polityczne i technologiczne **na poziomie ogólnokrajowym, europejskim i globalnym** mogą stanowić **szansę** rozwoju województwa w perspektywie najbliższych 3-5 lat?
- 1.5. Jakie są, Pana(i) zdaniem, podstawowe **zagrożenia na poziomie regionalnym**, z którymi w perspektywie najbliższych 3-5 lat będą musiały zmagać się sektory gospodarki regionu?
- 1.6. Jakie zmiany gospodarcze, społeczne, polityczne i technologiczne, występujące **na poziomie ogólnokrajowym, europejskim i globalnym**, mogą wpływać negatywnie na rozwój gospodarki regionu Dolnego Śląska w perspektywie najbliższych 3-5 lat?

Część 2. Ocena sytuacji gospodarczej poszczególnych sektorów

[Pytania 2.1. – 2.5. dotyczą wyłącznie firm, w przypadku instytucji proszę przejść do pyt. 2.5.]

- 2.1. Proszę ocenić w skali 1-10 jak postrzega Pan(i) aktualną sytuację swojego sektora (1 – bardzo zła, 10 – bardzo dobra):

2.1.1. Ocena aktualnej sytuacji Pana(i) sektora (1-10)	2.1.2. Uzasadnienie

- 2.2. Jak ocenia Pan(i) aktualną sytuację swojego sektora na Dolnym Śląsku w porównaniu z innymi regionami kraju?

2.2.1. Ocena	2.2.2. Uzasadnienie
☐ Dużo lepsza ☐ Lepsza ☐ Porównywalna ☐ Gorsza ☐ Dużo gorsza	

- 2.3. Jak ocenia Pan(i) ewolucję swojego sektora w ciągu ostatnich 10 lat?

2.3.1. Ocena	2.3.2. Uzasadnienie
☐ Bardzo pozytywnie ☐ Raczej pozytywnie ☐ Bez zmian ☐ Raczej negatywnie ☐ Bardzo negatywnie	

2.4. W ramach analizy SWOT proszę przeanalizować słabe i mocne strony oraz potencjalne zagrożenia i szanse Pana(i) sektora / firmy w regionie Dolnego Śląska:

2.4.1. SŁABE STRONY (WEWNĘTRZNE)	2.4.2. MOCNE STRONY (WEWNĘTRZNE)
2.4.3. ZAGROŻENIA (ZEWNĘTRZNE)	2.4.4. SZANSE (ZEWNĘTRZNE)

- 2.5. Które branże gospodarki Dolnego Śląska ocenia Pan(i) jako te o **największym potencjale rozwoju w najbliższych 3-5 latach?**
- 2.6. Które branże mają, Pana(i) zdaniem, **największy potencjał rozwoju** na Dolnym Śląsku w perspektywie **najbliższych 10 lat?**
- 2.7. Jakie **niszowe** sektory gospodarki, mają, Pana(i) zdaniem, szanse najszybszego rozwoju na Dolnym Śląsku w najbliższych latach?
- 2.8. Które branże obecne na terenie Dolnego Śląska są, Pana(i) zdaniem, najbardziej **innowacyjne?**
- 2.9. W których branżach przewiduje Pan(i) w najbliższym okresie największe **inwestycje** na terenie Dolnego Śląska?
- 2.10. Jakie branże obecne na Dolnym Śląsku wydają się być najbardziej dotknięte aktualną dekoninkturą?
- 2.11. Czy ocenia Pan(i) to zjawisko jako przejściowe czy długotrwałe?

Część 3. Analiza regionalnego rynku pracy

3.1. Jak przewiduje Pan(i) sytuację na rynku pracy w województwie dolnośląskim w ciągu najbliższych 3 lat?

3.1.1. Na poziomie regionalnym	3.1.2. Uzasadnienie
☐ Zrównoważony (podaż/popyt)	
Rynek rosnący: ☐ W zakresie dostępnych pracowników (podaż) ☐ W zakresie oferty miejsc pracy (popyt) ☐ W obu zakresach	
Rynek malejący: ☐ W zakresie dostępnych pracowników (podaż) ☐ W zakresie oferty miejsc pracy (popyt) ☐ W obu zakresach	

3.1.3. W ramach Pana(i) sektora <i>[dotyczy firm]</i>	3.1.4. Uzasadnienie
☐ Zrównoważony (podaż/popyt)	
Rosnący: ☐ W zakresie dostępnych pracowników (podaż) ☐ W zakresie oferty miejsc pracy (popyt) ☐ W obu zakresach	
Malejący: ☐ W zakresie dostępnych pracowników (podaż) ☐ W zakresie oferty miejsc pracy (popyt) ☐ W obu zakresach	

3.2. Czy uważa Pan(i), że związki zawodowe mają wpływ na sytuację na rynku pracy?

zdecydowanie tak

raczej tak

raczej nie

zdecydowanie nie

3.3. Jakie są oczekiwania związków zawodowych w stosunku do pracodawców i w których branżach przede wszystkim działają?

3.4. Jakie tendencje występują aktualnie Pana(i) zdaniem na dolnośląskim rynku pracy?

Rynek pracy	Na poziomie regionalnym	W ramach Pana(i) sektora <i>[dotyczy firm]</i>
Jakie zawody i kwalifikacje są aktualnie najbardziej poszukiwane przez firmy?	3.4.1.	3.4.2.
Jakie są aktualnie zawody deficytowe ¹	3.4.3.	3.4.4.
W jakich zawodach obserwuje się aktualnie największą podaż na rynku pracy? ²	3.4.5.	3.4.6.
Jakie są zawody, w których zatrudnienie systematycznie maleje?	3.4.7.	3.4.8.

¹ Dotyczy sytuacji, w której brakuje wykwalifikowanych osób aktywnych zawodowo

² Dotyczy wykwalifikowanych osób aktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym

3.5. Wśród jakich zawodów występuje najsilniejsza tendencja do emigracji z Dolnego Śląska?

3.6. Jakie są, Pana(i) zdaniem, przyczyny tego zjawiska?

- 3.7. Jaki są główne kierunki tej emigracji? (kraje, inne regiony Polski)
- 3.8. Jakie branże na Dolnym Śląsku decydują się na zatrudnianie cudzoziemców i w jakich zawodach?
- 3.9. Jakie są, Pana(i) zdaniem, przyczyny tego zjawiska?

[kolejne pytania tylko do przedstawicieli wyższych uczelni]

- 3.10. Jakie kierunki studiów cieszą się aktualnie największym zainteresowaniem studentów?
- 3.11. Absolwentów jakich kierunków studiów poszukują w największym stopniu pracodawcy?
- 3.12. Absolwenci jakich kierunków studiów mają największe trudności w znalezieniu pracy?